

ספר שביעי

משני עולמות

ממשלת השמן

א

המגדל והעגל*

בעיר רומא, רבתי עם ושרתי במדינות, היה מגדל אחד גדול וגבוה מאד, וכו שבעה פתחים מכל עבריו, והם כולם סגורים על מסגרי. וחוק מלכות היה שם מימים קדמונים, שכל מלך אשר ימלוך מחדש על עיר-עולם זו, ישים ביום המשחו בכל פתח ופתח עוד מגעול אחד על אלה של אבותיו, ונשלכו המפתחות אחרי כך לנהר טיבור. ונשמר החוק הזה מדור לדור. מלך בא אחרי מלך ועשה כמעשה הזה; ואין גם אחד אשר ידע פשר דבר חידת המגדל ואשר בו פנימה.

ויהי היום וימת שם מלך גדול, ולא הניח בן או בת להוריש להם את כסאו אחריו; ויתאספו ראשי העם וגבוריו ויבחרו להם איש אחד מגדולי משפחת רומא למלך עליהם; וישלחו רצים אליו להגיד לו את דבר המלוכה. ויען הנבחר ויאמר: הגני נכון לקבל עלי פקודה גבוהה זו, בתנאי שתבטיחו לי אמונים, שביום מלכי תעשו בעדי דבר אחד, אשר אשאל מכם. ויאותרו לדבריו ויובל לארמון המלכים, וישימו עטרת מלכות בראשו ברוב פאר; וכל עיר רומה הכבירה חוגגת את יום המשח מלכה החדש בהלולים וכאורים.

ויהי מטרת, ויקרא המלך החדש לשריו ולעבדיו ויאמר להם: הלא תזכרו את אשר הבטחתם לי ביום מלכי; והנה יש את נפשי לפתוח את המגדל המזוהר והסתום, לדעת את אשר בו ואת אשר הסתירו מאתנו עד היום. ויתחללו השומעים מאד, ויפלו לרגליו ויאמרו: אדוננו המלך! דבר אשר גדרו כל המלכים לפניך ונקדש באורך הזמנים, אתה בא לסתור? ומה יאמר העם, בראותו כי המלך יפיר חוק, ועוד תבוא על ידי זה מהפכה רבה במדינה. ולא שמע המלך אליהם; ויאמר: כן דברתי וכן הבטחתם לי, ולא אחזור מרצוני בכל כופר. ואם לא תשמעו לי ותמנעו מעשות חפצי זה, חי האלהים! כי דמכם בראשכם. ויצאו מלפניו אנלים וחפויי ראש.

ויקרא המלך לאשר על הצבא ויצוהו להקיף את המגדל מטביב אנשי חיל מזוינים, ולשמור על המלאכה, שבדעהו לעשות שם. ופקודה נתן לכל חרשי ברזל שברומא, כי יביאו מגרות ברזל ויפתחו את המסגרות הכבדים. ויעשו כדבר המלך, כי מצותו חזקה עליהם, והוא בעצמו המנצח על העבודה. וישימו האנשים נפשם בכפם, ויחלו לעשות במלאכה זו; והעבודה גדולה ורבה מאד, ויתעמלו בה שבעה ימים כבקר עד הערב. ויהי

* עפ"י העתקה מספר כתב יד של אחד מרבני הסעריב, מובאה בסי' מוראים גדולים ובספרי מעשיות חדשים.

ביום השמיני נעקרו כל המסגרות משער אחר, ויפתחו אותו בחזקה, ויבוא המלך פנימה; והנה אך אולם ריק הוא ובו אין כל, וגם שם שער ברזל המוביל לאולם אחר, ועליו תלויים שבעה מסגרות, ויצו לפתוח גם את אלה, ויתעמלו גם בזה שבעה ימים. ויהי כי נפתח גם השער הזה, והנה שוב אולם ריק לפניו, וגם בו שער חזק. והוא סגור על מסגר. וינשו לפתוח גם אותו. כן באו מאולם לאולם, ושבעה שבעה ימים עשו בפתיחת שער כל אחד; ויהי בבואם אל האולם השביעי, כתום מ"ט יום, והנה שתיים עשרה תיבות ברזל סגורות על מסגר עומדות בשורה, ועל כל תיבה ותיבה כתבת מיוחדת בכתב משונה מרובע. ויפתחו את התיבות בקושי גדול וימצאו בכל אחת צרורי עשבים ירוקים, והם עודם לחים ונותני ריח, כאילו זה עתה הביאום מהשדה. ויתפלא המלך על הדבר, איך שטרו הצמחים את מעטם בבית מסגרם זה שנים למאות. ויקרא לחכמים ויודעי העתים וישאל מאתם, כי יפתרו לו את החידה ההיא; ולא ידעו להשיבו דבר. קרא לחכמי הלשונות, כי יקראו את הכתב המשונה ולדעת פשר, ולא ידעו קרוא אותם. ויקצף המלך מאד, ויתן לכל עבדיו אלו ארכה שלשים יום, ויזהרום לאמר, כי אם יעבור יום השלשים ולא ילמדוהו בינה להבין בדברים הסתומים, כי אז יסיר את ראשם מעליהם וישליך את גבלתם לגהר שיבור. וייראו האנשים יראה גדולה ויצטוו וילבשו שקים, באו אל בית-תפלתם ונסכו שמן לאלהיהם ויצעקו אליהם; ואלהיהם עצבי כסף וזהב. פה להם ולא ידברו, אזנים להם ולא ישמעו!

בעת ההיא היה בעיר רומא זקן אחד מופלג, בן מאה וחמשים שנה, ולו שבעה בנים בין גדולי העיר; ולכל אחד מבניו גם כן היו שבעה בנים, ואלה עם בניהם ובני בניהם מספרם עלה לשש"ה כמספר ימות השנה. וזה דרכם, בכל יום בבקר בא אל הזקן, ראש המשפחה, אחד מבניו או מבני בניו לשרתו; והיה יושב אצלו כל היום ההוא, סכהו, הלבישהו, האבילהו, השקהו וילן אתו הלילה, ובבקר הוא שב לביתו ואחיו ממלא מקומו אחריו; כה התנהגו כל הימים ולא היה גם יום בשנה, שנפקד אחד מיוצאי חלציו או ניניו ונכדיו. ויהי בהגיע יום השלשים למלוי מצות המלך, למצוא דבר חידת העשבים ולדעת קרוא את הכתובות הסתומות, ואין יודע, אין כל מבוא לפתרון, היה אבל גדול בעיר; ולא בקר ביום ההוא אחד מאנשי שבט הזקן אותו, ויפחד מאד ויחרד וישאל לאחד משכניו לסבת הדבר, ויאמר, אין זאת, כי אסון קרה כמשפחתי, ועתה ארד ביגון שאולה. ויספר לו השכן את דבר המלך ודתו זה שלשים ימים. ויאמר הזקן אליו, אם מצאתי חן בעיניך, מהר וקרא לי את בני הבכור ואדבר אליו מהמעשים אשר ידעתי. ויעש האיש כן, וירץ אל מסבת החכמים והנבונים ויאמר להזקן שביניהם: קום ומהר אל אביך, דבר לו אליך. ויקם וימהר ויבא לפני אביו ויצמדק לסניו, על אשר לא שטרו הבנים היום את פקודתם ויטלא אחרי דבר השכן. ויען אותו אביו לאמר: אל נא יפול לבבכם ואל תחתו, הבא אותי אל טלככם החדש ואלמדוהו בינה בכל אשר קרהו ואשר חזו עיניו. ויקרא לאחיו ויקומו וישאו את אביהם על כתפיהם ויביאוהו לחצר המלך. ויבואו לפני המלך וישתחו לו ויאמרו: מלך נעלה! הנה אתנו אב זקן, ואין בכל עיר מלכותך זקן ממנו, והוא מתברך לאמר, כי יודע הוא בני הדברים, אשר שאלתנו עליהם ואשר זשתוקק לדעת אותם.

ויאמר המלך: יבוא! ויבא הזקן, ויצו לשים לו כסא לשבת וישב אל מיל פני המלך ויגענו היושב בראשו לאות הכנעה, ויאמר המלך: הוציאו כל איש מעלי. ויעזבו העבדים את ההיכל וישארו אך המלך והזקן עמו. ויסן המלך אל הזקן היושב לעומתו ויאמר: ישמעתי והניעה לאזני, כי אתה ידעת את פשר חידת העשבים ומוצאם וגם את הכתבות הנורות חדע לקרוא, למדני נא באלה ואדע גם אני. ויען הזקן את המלך: הקשית אמנם לשאול, ולא היה מלך לפניך, אשר הרים את הצעיף הזה, כי בנפשו היה, וגם לי וגם לך נשקפת סכנה אם הגד אגיד לך; אבל אם בכל זאת עומד אתה על דעתך, אקריב חיי בעדך ואומר לך את הדבר. ויאמר המלך: הגד ואל תבחד ממני מאומה. ויתחזק הזקן ויקם ויאמר: דע אדוני המלך, כי את המגדל החתום והסגור הזה בנו עוד מלכי אדום הראשונים, אחרי הסירם את עם ישראל מנבורתו ונעקר העם הזה ממקומו ונגלה מארצו. בקשו למחותם כולם מעל פני האדמה ולא יכלו, מפני השבועה, אשר נשבע ה' אלהיהם לאבותיהם. מה עשו? לקחו שתיים עשרה תיבות ויכתבו על כל תיבה ותיבה שם אחד מיי"ב שבטיהם, וימלאו אותן עשבים לחים ויכסו אותן וישבו אותן במגדל. ומסורת בידם, שכל זמן שלא יפר אלהיהם של אלו את השבועה להם, ישארו העשבים לחים כביום הקצרים; ואם יהטאו לו ויבקש לאבדם, אז ייבשו העשבים ביום אחד, והדלתות הסגורות של המגדל תפתחנה מאליהן, וזה גם דבר הכתבות. ועתה, כי אמרת לפתוח את המגדל קודם זמנו, הקשית את מלאכת השטן; ואם לא תמהר להשיב את התיבות אל מכונן ולסגור את המגדל ואת שבעה אולמיו בעוד שלשה ימים, רעה נגר פנינו, והיתה כל העיר לשרפה. ויאמר המלך אל הזקן: רואה אנכי את דבריך כדבר אלהים. ויתן לו מתנת רבות וישלחתי בכבוד לביתו. ופקודה נתן לשום ביי"ב התיבות את העשבים ולסגור אותם אולם. ויעשו כן. וישימו על השער האחרון הנפתח שבעה מסגרות חדשים!

ויהי אחרי הדברים האלה והנה השאיר המלך אתו עלה אחד, אשר מצא טהוץ לתיבות העשבים, ולא השיב אותו למקומו, ויניחתי בגנזי הטלכים. והיה אצלו חוזה בכוכבים אחד ומכשף גדול, והיו כי הראה לו המלך את העלה הזה ויסתכל בו מכל עבריו, אמר לו המכשף: דע לך כי, בעלה הזה שמורה סגולה מיוחדת, והיה אם יכרכו אותו בעלי זהב, וישימו אותו בכיס עור ויטנו אותו בסתיל, ונתנו אותו לאיש יהודי שבעה ימים לפני מועד חג הפסח, וישאר בכיתו עד ליל החג ויהיה במציצה אחת עמו, בעת הערכת הסדר, כמנהג העם הזה, יחבקע הכיס ויצא ממנו עגל חי והוא יהיה להם למזכרת עון; ואז תתגבר מלכותך ומלוך המלוך על כל העולם כולו, וגברה יד אדום על ישראל עד תומם. ויקח המלך את העלה כדבר חוזהו ויכרוך אותו בעלי זהב, וישם אותו בכיס עור ויהדקו היטב. ויקרא אליו את פרנס היהודים וראש גלות ישראל בשביעי לניסן, לפני חג המצות, ויאמר לו: האלך הכיס הזה ושמרת אותו בידך, עד יום אדרשני מידך. יתפלא האיש למצות המלך, בכל זאת לקח את הכיס אל ביתו וישמרהו, לא זזה ידו ממנו וישארו אתו כל שבעת הימים, ובהתקדש החג, ובא ליל הסדר, ליל שמורים לכל עדת בני ישראל, הניח את הכיס אצלו תחת כר המטה, אשר הסב עליה לערוך במסבת

בני ביתו את הסדר כדת. ויהי כאשר כלו לספר ביציאת מצרים ולברך ברכת הגאולה ואמרו הללויה, נברו מעשי שטן ויקפוץ מחחת הכר עגל מסכה ממש, בחבנית אשר עשה אהרן במדבר, ויחל לגעות; ויבהלו האנשים מאד, וכמעט לא נותרה בהם נשמה מרוב פחד. ויתחזק האיש, כי הרגיש שחבוא מזה צרה גוראה לכלל ישראל, וירץ לראש אב בית דין שברומא, והוא איש גדול וקדוש ויודע רזים, ויספר לו את כל המאורע. ויקפוץ הרב מטקומו, וימהר ויקרא אליו את שבעת טובי העיר, ויבואו יחד את שמשו בתי כנסיות אל בית הפרנס ויראו והנה העגל יוצא במחולות כמעשה עובדיו מלפנים ויבהלו. — ויקרא להם הרב: התחזקו והיו לאנשים, את פסל זה נוכל לכלות ולשימו לאפס רק בתפלות שכפינו. וקמו וענו עונה בתוך עונה מסביב להעגל, ויעמדו סביבו ויחלו להתעצם בתפלות ובתחנונים; וככל אשר הרבו בתפלה ותחנונים כן הלך העגל הלך והתמעט, הלך וקטן. וכה עמדו בתפלה ובצרופי-שמות כל הלילה. ובעלות הבקר, נתבטלה הקליפה מן העולם והיתה כלא היתה, ובאו לבית הכנסת וקראו הלל הגדול. וירא המלך, כי נכונה תוחלתו מהמכשף ויצו לתלות אותו על עץ, והיהודים יקראו למאורע זה: ליל שמורים שברומא.

ב

אש זרה*

היכלו של משיח סגור על סגור. שם הוא יושב כפוף ונושא עליו עונותיהם של ישראל; ונשבע ה' בשמו הגדול, שלא ידחק את הקץ, ושלא ימהר לקרוא לגאולת עמו, בטרם תמלא הסאה בשלמות ולא ימהרו בני אברהם יצחק ויעקב מעונותיהם כשלג. ואהם אל תנסו את ה', אל הדפקו על פתח ההיכל, בעוד לא בא מועד; ואם תעשו כדבר הזה, אז רעה נגד פניכם. ראו, העידותי בכם.

היה היה בארץ הגליל איש חסיד אחד, ושמו רבי יוסף דילה ריינה, והוא לא שמע בקול הדברים האלה, החרותים בדברי ספר. נפשו יצאה בראותו גלות בני יהודה הארוכה בלי תכלה, ויאמר לפדותם ולקרב קץ הימים, ויבוא עליו מה!

הוא היה בקי בכל חדרי התורה והקבלה ויודע ברמזים ובצרופים. מעודו לא עבר גם על נדנוד אסור, והיה זהיר ונזהר מכל עברה. ולו חמשה תלמידים מובהקים, אשר עסקו עמו במעשי מרכבה ובספרי-יצירה, ולא משו מאהלו גם לרגע. והיה בלילה אחד, ליל קדוש הלבנה, רמו להם לצאת עמו השדה, ויעשו כן. ויאמר להם: תלמידי האהובים, ידעתם כי כל אשר לי אחלק עמכם ולא אסתיר מכם דבר ואלמדכם כל דבר חכמה וסתרי התורה; הנה נתתי אל לבי, כי לא לחנם חנן אותנו בוראנו בידיעות צרופי שמותיו וכל היחודים, באה העת שנתאמץ בכל כחנו להעביר זדון ושומאה מן הארץ ולהביא את הגואל המקווה לבני ישראל, ויתקע בשופר גדול לחירותם! ויענו אותו תלמידיו לאמר: אדוננו, מורנו ורבנו, הננו מוכנים לכל אשר תצונו וכל היוצא מפיך נעשה, ה' עמך; ואם נעבדו בלב שלם

* מעשה ארוך, לקוח מקונטרס ישן נושן, שנעתק גם כן מכתב-יד ישן נושן. — נדפס במכ"ע החנוכי "השחר".

לא נכשל. ויאמר אליהם: זאת עשו, הטהרו והתקדשו, החליפו שמלותיכם והגן מכל מחשבה זרה והרהור של חול והיו נכונים לשלשת ימים, כי אז נתאזר ונעשה דרכנו להיכל המשיח, ולא נשוב אל ביתנו, כל עוד לא ילך עמנו ולא יתנחלו בני ישראל בארץ הקדושה, כאשר נשבע ה' לאבותינו לחת להם לקץ הימין. ויעשו תלמידיו, כאשר דבר אליהם מורם ורבם. באו הביתה ופשטו מעליהם את בגדיהם והסירו מלבם את כל שאר צרכיהם יום יום. ישבו כל הלילה וערכו תפלות ותחנונים לנורא עלילה; הזדרזו בבקר, טבלו את בשרם במקוה המים, וכה התקדשו כל שלשת הימים. גם הרב ישב מתבודד וראשו בין ברכיו, והוא בוכה ומילל לפני שוכן-מרום, כי ירחם על בני עמו וישלח על ידו את בן-דוד עבדו ויביא לכל מחכיו את הנאולה והפדות. ויהי ביום הרביעי בבקר באו תלמידיו מקודשים וטהורים ויעמדו לפניו ויאמרו: הגנו לך רבנו. וירם את ראשו ויאמר: ברוך בואכם ברוכי ה'; ויהי נועם ה' אלהינו עלינו ויהי בעזרנו. ויקראו קול גדול: אמן! אמן! אמן! השמש עלה ושירת צפרים עפות על ראשיהם, כשהן מתפרדות לארבע רוחות השמים.

ויקמו וילכו משם אל כפר מירון, וישתטחו על קבר רבי שמעון בן יוחאי הרבן הגדול, ויאמרו: רבנו שמעון עגנו והורט את הדרך נלך בו. ולא ענה להם גם בחלומות. וידאב לרבי יוסף על הדבר הזה, כי היה רואה חמיד בקוץ את רבי שמעון, מדי עסקו בזוהר והתעצם בחדריו ותעלומותיו.

ויעזבו את הקבר בלב נשבר וילכו משם אל מערת טבריא. שם הסתתרו והתענו י"ג תעניות רצופות, ולא היו רואים שום בן-אדם, וגם לא בהמה, היה ועוף; עזבו אחר כך את המערה וטבלו את עצמם בימה של טבריא כ"ז טבילות רצופות, — כה עשו עוד שלשה ימים בזה אחר זה. שוב התענו ג' תעניות, התמוגגו בדמעות וישימו אדמה על ראשם. חזר ואמר הרב להם: חשבו, תלמידי, ובקשתם, פן עשה אחד מכם איזה עון ועבר על איזה חוק או נתפנה לאיזו כונה זרה בחייו, פשפשו במעשיכם היטב ועשו תשובה לבורא-עולם. ויעשו שבעה ימים תשובה מדויקה ויסירו מעל נשמתם כל אבק חטא וכל שריש פדה ראש ולענה. התעצמו ביראת-השם ודבקו בו עד מקום שנפש בן אדם מגעת.

נתאספו שנית סביב לרבם, אשר עג עונה ואמר: שמא הל על אחד מכם איזה נדר או שבועה או קנטא או הסכמה, הטהרו עצמכם גם מאלה. וישתטחו על גבי קרקע וטבלו מעליהם צללי כל נדרים, חששי-שבועות ונזירות, אסורים, קונמות וחרמות, שעשו הן בהקיץ והן בחלום, הן בשוגג והן במזיד. וכל אחד קרא לחבירו: מותר לך! מותר לך! מותר לך! אחר כך קמו והתפללו תפלת המנחה ביחודים ובכונות. מטחה וטהר מלאו את כל העולם. התעצמו בני אדם להיות טהורים וקדושים כיושבי מעלה.

כה עשו שלשה ימים, ובכל יום התחזקו והוסיפו לטבד עצמם. כוכבי לכת שאלו זה את זה: כה יום טיומים? התעוררות גדולה באה בין כל דרי מעלה ודרי מטה.

ויהי ביום הרביעי, לעת תפלת המנחה, אחרי אשר טבלו את עצמם ח"י טבילות והתעטפו לבנים כמלאכי-עליון. עמדו והתחילו לומר סליחות בבכי ותחנונים וקראו קול גדול: עגנו, ה', עגנו! שלש פעמים בטאו את שמו של ה' בשם אדני; אחר כך עמדו על בהונות רגליהם, הרימו את צואריהם ובקול גדול ולא יסף קראו את שם המפורש בכתבו... ויחרגש

העולם! אודם נורא כסה את פני השמים ותנוע האדמה; והם התחזקו על עמדם. כחם גדל שבעתים, ידיהם התפשטו, עיניהם בלטו, ופחד ה' ממלא את כל היקום. לא היה כחזון הזה מיום ברא אלהים אדם עלי ארץ. יצאה בת קול וקראה: חזרו למערותיכם, ואם לא — אחזיר את עולמי לתהו ובהו!

שבעה ימים ושבעה לילות אחרי זה ישבו התלמידים ורבים במערה בפחי נפש; איש לא דבר את חברו ואיש לא שעה אל רעהו. גדל הצער ומיעקת הגלות כנדה כאבן. עד מתי ה' ? עד מתי ?

עוד הפעם החלו להתענות ולהתפלל. הנפשות בכו כחשאי; ודוי ומרוק העון, התעצמות ויחוד. ובא הפעם אליהו החוזה מגדל שער ואזור אזור עור במתניו, ושטר להם על הפתח. יצא הרב ואמר לו: שלום לך, אליהו, עבד האלהים. האם ישועה בפיך ? ויאמר אליהו: עוד לא בא הקץ, ואתה מטריח את העולם ומלואו ומביא ערבוביא גדולה בהבריאה. ויפול רבי יוסף על פניו ויאמר: אבי, רכב ישראל ופרשיו, נביא אמת וצור כל הישועות, אתה תדע, כי לא לכבודי ולא לכבוד בית אבא אני מתעצם בתפילתי, רק קנא קנאתי לבני עמי ולשבטי יה, בראותי את אורך הגלות, עד כי כשל כל כח לשאת אותו. ראה, ה' בחר באברהם עבדו ונשבע להביא את יוצאי הלציו לביתו, זה נחלתו. ויעבדו אותו שם זה שתי פעמים ויעשו נחת-רוח לקונם. והנה חרב הבית, הלכו גולה מגי אל גוי ומטמלכה אל מטמלכה; בכל מקום הם סובלים ומעונים, גזרה זו הולכת, וגזרה זו באה, כל עובדי חמה ולבנה בשלותם, ובני עם בחירו חמה מטה להצי חמתם. ואתה חוזה יה, עמוד לימיני, קום ולך ודון לפני בעלי בית-דין של מעלה, כי לא להם הצדקה, כהקשותם כל כך את מזלו של ישראל, ואטור להם שהגיעה העת להרים קרן העם ולהוציא מעבדות להרות. ענה אליהו ואמר: גם אני ובן בריתי, המשיח, יודעים את כל אלה, ונפשנו עלינו תאבל, כשאנו רואים יום כצערם של בני יעקב. אנו, הגואלים מחכים לפקודת הפדות, בכל יום בפתח אהלינו תלוי שופר הגאולה. ואין קורא לנו: קומו ועשו את מעשיכם, אין אומר מלאו את העודותיכם. גם השכינה היא בגלותא! הקב"ה מתאבל על בניו שגלו מעל שלחנו; אבל עוד גדול כח השפן וידו בכל. — אמר רבי יוסף אליו: בי נשבעתי, כי אם גם יקום הוא וכל ממשלתו נגדי, לא ארפה מתפלתי ותחטני ולא אזוז מכאן, עד אשר „אקים שכינתא קדישא מגי עפרא“, ואתה היה עמי ואל נא תזנחני במפעלי. ראה אליהו, שהלז הנצב נגדו מוסר את עצמו, נפשו ורוחו, בעבור גאולת בית ישראל, אמר: יהי ה' עמך, אבל דע כי סכנה רבה צפויה לך ולמתי-סודך. דו פרצופים נברא העולם, ונלחם הרע והטוב, האור והחושך, אבל לפעמים בין המוטאה ובין הקדושה יבדיל רק מלוא שיערה... החוזה כלה לדבר ויעל השמימה.

ממחרת היום החל הרב רבי יוסף לעשות חכנות חדשות לשם קירוב הגאולה, ביתר חוקף וביתר עוז. ויעזב הוא ושירת תלמידיו את המערה ויקומו וילכו למדבר. שם התענו שוב כ"א יום, להם לא אכלו ומים לא שתו; ובאפס כחם חזקו עצמם במעט בשמים, גופם פשט מעליו כל צל של גשם ורוחם נזדכך. שוב עזבו את המדבר ובאו לנהל מים

וישבולו בו כ"א טבילות כמגין אהי"ה. אחר כך עלו לראש הר ויתפשטו עליו מלוא קומתם. וכה שכבו בלי נוע שלשת ימים.

ביום הרביעי בערב החלו להתפלל תפלת המנחה ולומר סליחות. והמה עמוסים בטליות ותפילין בראשם וזרועם. וינקבו את השם הגדול בן מ"ב אותיות ככתבו וכטעמו. ונראו חיות הקודש ואש מתלקחת סביבם. וירד סנדלפון וסיעתו בקול רעש נורא. ויפלו על פניהם ויקראו; ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד! רוחותיהם נפרדו מן הגופים. כל הככר נמלאה ברקים ורעמים. ירדה השכינה למטה מעשרה. ויקרא סנדלפון בקול אדיר ונורא: מה לכם בני אדם, בני רימה ותולעה, להחריד עליונים ותחתונים באתם. חזרו וישבו על עקבותיכם, פן אשרפכם בהבל פי!

ותהי יד ה' על הרב המתחזק והמתעצם בתפלתו ויקם ויסר נעליו מעל רגליו ויאמר: מלאך ה' צבאות, ציר אל גדול רם ונשא, חנני, אתה וכל מהנך הקדוש, והחייני, אותי ואת הנלוים עלי. הלא ידעת, כי אך למען העם בית ישראל, נחלת ה', אני עושה כל אלה. ידי בעמלק והשטן וממשלתו לשם כסיה. עזרני נא לשבור את עולו ולחלץ את בני בחירי ה' מן המצר הרב. ויען המלאך אותו: טובים ונכוחים דבריך, בן-אדם; וגם אני ואתי כל המון הקדושים, שרפים ואראלים וכל מחנות שנאנים יושבים ומצפים: מתי ינקום מלכנו הגדול את נקמת ציון וישוב אל הר דוד? אבל מה נעשה, וזה למעלה מכחנו, מפחחות הנאולה נמסרו אך לאכתריאל שר העליון ולמטטרון שר הפנים, ואך הם יכולים לעמוד בפני סמאל ראש ואב הטומאה. ויאמר רבי יוסף: הלום ראיתי מלאך ה' ודברתי עמו פנים אל פנים ולא מתי, אנסה שוב את כחי ואקריב שאר חלבי ודמי בעבור עטי הגדכא והנענה זה דור דור. ויבוא הבקר ועמו סר כל המראה. רק עשבי כל הככר שרופים מאש ועיפות נוראה בכל...

לאט לאט התחזקו התלמידים, שכמעט לא נותרה בהם נשמה, בראותם את רכס עומד ומדבר את המלאך, ותשכ רוחם אליהם. בחזון ראו דברים, אשר לא יראה אותם האדם וחי. והנה התעוררו מלאכי עליון ויבואו לקול תחנתם ותפלתם, ועוד הגואל לא בא. המה שבו אל המערה לנח. דומיה. הנה קם רבם והוא יוצא ומביט לכל עבר, ומראה פניו כמת הולך ותועה בעולם התהו. רגשי ספק התגנבו וכאו אל לבם לאמר, שמא לשוא עמלם ואך לריק ייגעו? שמא לא בא עוד הקץ? אבל מהרה התאזרו ויאמרו להוסיף האמן ברבם ולעשות ככל אשר יצוה עליהם. גם רבי יוסף הרגיש את אשר בחכם ויאספם ויאמר להם: תלמידי האהובים, רואים אתם, כי החרדנו במעשינו עולם ומלואו, ושרפים ואופנים באו אלינו, הנה אנחנו כבר באמצע הדרך; ואם תלאו וסר כחכם עתה, כי אז עמל כל הדורות אשר לפנינו היה לבטלה. — התחזקו והיו לאנשים, הוסיפו להתקדש ולהתחנן לפני בורא-עולם, והוא לא יזנח אותנו זנח. הוא אך דבר את דבריו, וכחם שב אליהם כבתחלה, ויקומו וישבעו ללכת עמו בדרכיו, ואם גם לקצה הארץ יובילם.

כל עבודתם ויגיעם עד עתה בעד ביאת הגואל היה בעיניהם אך כימי חול. המה יכינו את עצמם עתה לשבת הגדולה... ארבעים יום וארבעים לילה צמו וענו את נפשם, כמשה איש האלהים וכאלהיו החוזה בחורב; ובכל ערב ובקר טבלו את עצמם בירדן מ'

פעמים. בכל מלה בכל תפלה, שהוציאו מפיהם, כונו כל הכוונות והיחודים שבעולם ויתקדשו מטש כמלאכים. כל עוף שפרח באויר ממעל לראשם, מיד נשרף בהבל פיהם, כאצל יונתן בן עוזיאל. העולם הזדכך לפניהם, עד שראו בו מסופו ועד סופו. אין נסתר ואין מעצור, ההשגה באה עד קצה. ויקומו מקץ הארבעים יום ויעברו את נחל פישון בחרבה, כבני ישראל מקדם את ים־סוף ואת הירדן, ויעלו על הר ההר השוכן לגבולו. ושם הכינו את עצמם להתפלל את תפלת מנחה הגדולה. המה עשו עטל בתוך עגול, ויעמדו בתוך העגול הפנימי, נתן כל אחד את ידו לרעהו ויתעצמו יחד ויצעקו אל ה' ויסובו את העגול שבע פעמים, עד אשר להטה האש סביבם. ובעמדם בתוך האש, החלו עתה לכטא את שם המפורש בן ע"ב שמות, וישביעו את אכתריאל ואת מטטרון ואת מחניהם, כי יקומו ויהיו להם לעזר. ויהי בהוציאם מפיהם את השם הגדול והנורא, חרדו כל הגבעות והעמקים ויהיו קולות וברקים נוראים, ונפתחו השמים, וירדו מלאכים ואופנים בסופת־אש וברכבי־אש ובקשו להזיקם. ולולא היו ידיהם משולכות זו בזו, כי אז ירדו דומה על אשר העיזו ולהשתמש בשרביטו של מלך... ויקראו אכתריאל ומטטרון בקול עוז מרהוק: מי אתם, ימה אתם, כי מלאכם לבכם לדבר בשם מלכו של עולם? וכדבר הזה עוד לא געשה מששת־ימי בראשית. ויען אותם הרב כמורא ובפחד: חנוני מלאכי רחמים, ואל תגעו בי לרעה. דעתי כי צדקתם, אבל קנא קנאתי לציון קנאה גדולה, בראותי עד כמה היא מושפלת ויורדת עד שאול תחתיה. לא אסור ממקומי ולא אזון ממעשי, כל עוד לא ארים את עם ה' מאשפות ולא ינתן להם נחלה; ואם יקטלני בוראי, לו איתל. ואתם מלאכי עליון, חוסו נא על בני אברהם יצחק ויעקב ועזרוני לקרב את הגאולה, ואם לא עכשיו, אחרי ימי צרה ומצוק זה עיון ועדנים, אימתית? וחם ושלום ימחה שם ישראל בגוים מרוב ענים ומרודם. נחרך לב שני המלאכים לדברי תחנונים הללו ויאמרו לו: הקשית לעשות במעשיך, אם גם את נפשך חתן, כחזו אמנם גדול ויד עליון שבעליונים אתנו, אבל עד עתה עוד גברה הגה ממלכת השטן; ויש לו לסמאל שתי מחיצות גבוהות מהארץ עד לשמים, האחת היא של ברזל עשת ואחת היא של שלג מהר־צלמון, ושניהם יחצו בין ישראל ובין אביהם שבשמים; ואם ידיך תעשינה חיל להפיל אותם, כי אז יעקר הר עשו וליעקב תהיה הרוחה. אבל השמר מאד לנפשך, כי לא תכשל ולא תמערנה רגליך; אלפי טקפרגים ומשטינים קמו לנגדך, ומכל עולמות החשך מנהרים המונים המונים להומטך ולאבדך, ואנו—המעטים בתוך הלל של אפס ותהו. ויבוא ענן וירד על פני הארץ בדברים עמדו. ויעלו המלאכים בו ולא נראו עוד. והרב רבי יוסף לא אמר הרף ונשבע להלחם עם השטן עד דדתו.

ויחאזר רבי יוסף עוז ויקם ויכן את תלמידיו ללכת אתו אל הר שעיר, ויסירו את בגדיהם מעליהם, ויתכסו בשקים ונאדות ריקים נפותים שמו על שכמם, הזדיגו במקלות עבים, וילכו בלי מנזת ארצה שעיר. ויפגשו בדרך קבוצה גדולה של כלבים שחורים, אשר שלחו את לשונם לקראתם, וקול נביחתם מחריד את הנפש ובוקע שטים, ויציירו במחשבתם את שם ההויה, ואפסו תמו. בני השטן היו, שנשלחו ממערת הפומאה לבלבל את מחשבות הגואלים. אחריהם בא מחנה של שנהבים ואחריהם פילים, ומפי כולם יז קצף, תיכף נזכרו

בהשם שדי, והמחנות כאלו ירדו מצולה. לפתע התרומם הר נורא של כפור לעומתם, אשר עד השמים ראשו, ואין דרך לנשות ימין ושמאל, קגו המה בשם אדני ונמס ההר; אבל לא יכלו עבור מפני הנחל הגדול, אשר השחפך פתאום מסביב להם, כונו את מחשבתם לאלהים והנה נחרבו המים. כבר עשו שבעה ימים ושבעה לילות בדרך, וינצחו כל מעצור, הסירו כל גדר וחייך, והי עמם. והנה שוב התרוממה לפנייהם חומה גדולה של ברזל, המחשכת בקומתה כמעט את השמש. ויצו הרב לתלמידיו לחרות על מקלותיהם את הפסוק: הרב לה' ולגדעון! ויכו במקלות באמצע החומה, ונפתח שער אחד ויעברו בתוכו. ומאחרי החומה חורבות שונות, ובחורבה אחת עומדים שני כלבים שחורים גדולים עד מאד ונוראים במראיהם, והם זכר ונקבה. בקשו לאבד גם את אלה בשם ה'. מיד נתעלמו ונתלבשו בצורת בני-אדם בעלי כנפים, והמה מלאים עינים. וישם הרב על צוארם שני מסי עופרת אשר נשא אצלו ימים רבים, על האחד היה כתוב וחרות המקרא של זכריה הנביא: ויאמר זאת הרשעה וישלך אתה אל תוך האיפה וישלך את אבן העופרת אל פיה, ועל השני: יגער ה' בך השמן ויגער ה' בך הבוחר בציון ובירושלים. כיון שראו את עצמם נאסרים, התחילו לחנן ולבקש לפני בן האדם. ויאמרו אליו: סמאל זלילית אנו, שמלכנו על כל העולם כולו, ואין כמונו לעז ולשמנה; ועתה אנו בידך, תנה נא לנו מעט מים להשיב את נפשנו. ויטאן הלוחם מלחמת הקדושה למלא בקשת השמן, ויובילם עמדו. הוא הולך לפנייהם, שנים מתלמידיו מימינו, שנים משמאלם ואחד מאחוריהם, ויעברו את כל ארץ שעיר. והי בכואם אל הגבול, לקח הרב קורט לבונה להרית בה, כאשר עשה לפעמים בימי תעניותיו הרבים. ויאמר סמאל: הלא הנני בידך לעשות בי כטוב בעיניך, והנני הולך למות ולאבדון, תן נא גם לי להרית מעט מהלבונה ואדע כי גדלו מעשי האדם גם עם אויביו. כחש לו. וירחם הרב עליו, ויהי בנתנו להרית לו מזה יצאה אש מנחיריו ונשרפה הלבונה כלה, והיתה זאת כקטרת זרה. — ונתכסלו מיד כחות הקדושה והיו כלא היו, והשמן ובתיווגו נחקו מיד את מוסרותיהם וישליכו את מסי העופרת מעל צואריהם, וכל הכבר נתמלא חשך ואפלה. קול מצהלות בני השמן נשמע במלוא העולם, והמשיבוע ומתי סודו נכשלו ונפלו קתים על גבול שעיר...

שני ספורים

א

ה'נ'ש'ק'ה

(מעשית.)*

כדור לא-אמון אנו חיים. רק אשר יראה האדם בעיניו, בו יאמין, ובעולם הרוחות, אשר אמנם עולם מוחשי הוא בעולמנו, לא יאמין. לא יאמין כי את זה לעומת זה עשה

* לקוח מקובץ צרפתי עברי. — נרפס בכאסף „ספרות“.

אלהים: ברא בני אדם בארץ וברא כנגדם רוחות משוטטות באויר, ברא בעלי גוף ופנים וברא כאלה, אשר אמנם יקבלו לפי־שעה דמות ובאמת אינם בני־דמות. הבו ואספרה לכם מעשה, שהיה בכף־אדם שנשבה בין השדים. לא מספורי־אס־זקנה אספר, כי אם מספורים, אשר קרו ויאתיו, והמה כתובים באחד מספרי הזכרונות אשר לנו. הקורא יכול לקחתו גם משם; ואני הגני רק המליץ.

בעיר רחוקה, רחוקה מאד, בארץ עוץ, חי איש עני גדול ולו אשה ובנים ובכיתו אין כל. כל ימיו היה יושב כבית־המדרש, ולא ידע כל מסחר ומלאכה לעשות במ. מעודו לא עזב את עיר מושבו לחפש לו מזון ומחיה במקום אחר; ומלבד הדרך מביתו לבית־מדרשו לא ידע כל מוצא ומבוא בעיר. אנשים חמימים כאלה בישראל היו רבים בזמן ההוא.

ויהי כי גדלו בניו ובנותיו, אז החלה אשתו, אשר נשאה את גורלה ימים רבים בדטמה, להציק לו בדברים: ראה, בעלי, הנה אתה יושב חמיד באפס מעשה, ולא תנסה את מזלך ללכת לעיר אחרת, אולי תמצא את וקרוב, אשר יהיה לך לעזר, ולעזר תהיה הרוחה; האין רחמים בלבך לראות אותנו גועים לעיניך? ויהי כדברה אליו כדברים האלה יום יום, ובני ביתו ראו חיי עוני מאד, אז החל לחשוב אולי צדקה אשתו באמת, ויען ויאמר לה: הגני לעשות את שאלתך, אשתי, אבל מה אעשה: ירא אנכי לעזוב את העיר וללכת לעולם הגדול והרחוק, אשר שם דרכים רבים ושונים אין מספר לכל עברים; ואיכה אדע לאן עלי לפנות? ואיזה דרך יובילני למטרת חפצי. ותאמר האשה, התחזק ואל יפול לבך; בצאתך את שער העיר, מצא תמצא איש אשר יורה אותך אנה תלך. ויהי בראותו, כי אין לו עוד מה לענות אותה, ויעש כאשר צותה עליו, ויכן את עצמו לדרך, ויתאספו בני ביתו לברכו ותהי הפרידה קשה, ויפול על צוארם ויבכו כולם.

ויעזוב האיש במקלו ובתרמילו את העיר ולבו כבד עליו. מחוץ לשער היה העולם פרוש, ועליו מכסה השמים הרחוקים, והדטמה באה בנפשו ובכל אשר בו. אז היה לו הרגש, כי כבר עבר יום תמים מאז הלך מביתו, השעות היו לשבועות, לחדש ימים; וכאשר נתקו רגליו מן העיר, כן ארכו הימים בעיניו והוא הולך והולך. הדרך הולך הלוך ומשפיע, במקום אחד צר הוא ככה, עד כי עליו ללכת אגודל בצד עקב, משני עבריו בורות נחצבים, ושם בקרקעיתם ישוקו המים. ועננים כבדים החלו להתגודד איש בצד אחיו, גשם גדול בא, ורוח סער נושבת במלוא העולם. מן השמים נלחמו באיש הזה. אז ישב על שן סלע באין מסלה ללכת הלאה. —

ויהי כי באה נפשו במצר והנה ראה פתאום לפניו איש בעל פנים שחורים ככושי, והוא לבוש עור תחשים; ויפחד ההולך מאד, ואולם השחור דבר אליו רכות: אל נא תירא, איש מארץ בני אדם, אנכי אנהגך עד מקום מושב ותמצא את אשר תבקש. ויקחהו הדובר על שכמו, כי כבר כשלו רגליו וכחו אין אתו, וישארו כך קצה היום וכל הלילה. הם עברו גבעות ועמקים, עברו נהרות ויערים רבים וישוטטו כמעט דרך כל הארץ. הבקר אור, והנה הם בעיר גדולה מאד ופני הרצים והעוברים בשוקים ורחובות כפני האנשים

מעמו ומולדתו. וירא בית-טודרש מרחוק, ויאמר לכנוס בו ויקרד מעל נשאהו בשלום, ויבוא שמה; והנה אנשים רבים עומדים ומתפללים שם, כולם גבהי קומה ושליחותיהם מרוחות על סני הקרקע.

ושליח-צבור עומד לפני התבה. הוא פותח והקהל עונה אחריו פסוק אחר פסוק. והקול היה עב, כמו בא מבטן האדמה. והגר נגש אל כוור המים וירחץ את ידיו וינגבן. ויהי כפתחו את ברכת הבקר במקרא „ויהי נעם אדני עלינו” — אז התחילו החלונות לקשקש, האדמה חרדה מתחתיו; ולפתע נעלמו כל אנשי הקהל ואינם ובית התפלה ריק מאדם. ויתמה האיש מאד ויפתח את הדלת לראות אולי יצאו, וגם שם אין איש; אז עבר מרחוב לרחוב, והנה אין עוד אנשים הולכים ועוזרים, הבתים פתוחים, וגם שם אין בני אדם, בערש לא יקצא יונק, בעגלות העומדות בשוקים אין רוכב ואין מנהיג — היה הנה, כאלו פתחה האדמה את פיה ותבלע כל בשר.

ויקרא האיש בקול גדול ויאמר: הקיצו אחי! כי אמר אולם ישנים יושבי העיר, והוא לא ידאם, ורגע אמר, אין זאת כי הבו עיניו בסגורים, או התבלעה רוחו בקרבנו. הוא קורא ואין עונה — לשוא יעבור את העיר לארבה ולרחבה, לשוא יחפש אחרי אדם ואחרי חי, כי אין.

ואז בא בלבו רעיון זר לאמר: קח לך אג אמתחתך מכל מכמני הבתים אשר לפניך והביא אלה אל ביתך. ורגע משנהו בא הרעיון השני לאמר: כתוב בתורה: לא תגנוב! — ובעוד אשר הוא דן: אין אדון לכל אלה, הפקר, אזכה מן ההפקר, והנה דבר מה נוגע במטה על שכמו. ויפן כה וכה וירא את האיש השחור עומד לפניו ואומר לו כמהתל: אין הפקר, עוד אנחנו בחיים. ובדבריו כדבר הזה, והנה עוד איש שני עומ. לפניו, ועוד גם שלישי ורביעי, באו אחד אחד כל האנשים, אשר ראה אותם לפני שעה בבית-התפלה ובשוק, כלם התנערו ויסובכוהו מכל עבר ויאמרו לו: ראה הנה כאת בצל קורותינו להחרידנו ממקומנו. מהלך ארבע מאות אלף פרסה המרדנתנו, ואתה לא חדע, כי לא נוכל לשמוע ברכת „ויהי נעם” מפי יצור אדם.

ויאמר ההלך אל האנשים האלה: שלחו נא אותי אל עמי ומולדתי ואשוב אל גוי, כי אינני יודע את מנהג מקומכם ואהיה עליכם למשא. ויענו ויאמרו לו: לא! אתנו תשב ותהיה כאחד ממנו, רק את המקרא „ויהי נעם” אל חשא עוד על שפתיך. — ויתחנן האיש אליהם ויאמר: איך אוכל לשבת בקרבכם, ולי אשה ובנים בכיתי? ויאמרו אליו: קח לך אשה חדשה מתוכנו ואיש לא ימנע ממך את בתו. ויחרד ויאמר: איך אעשה את הרעה הגדולה הזאת לקחת אשה על אשה וחמאתי לאלהים. ויענו אותו ויאמרו: וכי לא לקח יעקב שתי אחיות? וכי לא עשה דוד כן? אבל דע, יושב הארץ, כי לא כמכם כמנוע, שדים אנחנו מעולם הרוחות ואין הקידושין אשר לכם תוסשים אצלנו; ברגע אשר עזבת מושב אויבינו בני-האדם ובאת בגבולנו, חלו עליך דרכינו ועליך שומה להתאזרח בינינו, וגם נתן לך שדה וכרם בתוכנו. ויפחד האיש מהם ומדבריהם מאד. וירא כי לא יכול להם, ויתנו לו אשה מבנותיהם ויביאוהו בכרית בעל-כרחו ויבנו לו בית בין אחיה ובני משפחתה. — אכן לא שונים דרכי הרוחות מדרכי בני אדם, כי הם

אוכלים ושותים, עוסקים למראה עין בישוב העולם והם פרים ורבים. אמנם טורים הי' לו החיים ביניהם, אבל איש לא התרידהו; וברבות הימים ויתרגל אל כל אלה וכמעט הכל נשכח מלבו. ממלכת השמן התעשרה הנה בילוד-אשה; והוא יושב ביניהם באין מחיר!

ויהי כעבור שלש שנים ליום שבתו עמהם, והוא כמעט לא ידע ולא התבונן כי חלפו, עברו, זכר האשה הראשונה החל הנה בוא בפעם בפעם בלבו, זכרונה עוררו נגעועיו, והגעועים היו לעניי נפש; פניו נפלו, וכל יודעיו ומכיריו בעיר הזרה ראו, כי סר רוחו מעליו. ותאמר האשה השקה אליו: למה זה רעים פניך, בעלי, זה מתסול גם משלשום? וכי לא טובה אנכי לך מעשרה בנים? וכי תראה עול בשבטי? וכי לא תראה נחת רוח בכל הרנחה אשר מצאת אחרי ימי עניך? ויען אותה האיש לאמר: אמנם גדול הסדכם עמי ורב, אבל זה לא יתן לי מנות: הלא ידעת, כי לי אשה בבית, ומעי יהמו לה כי עזבתיה לנפשה בחסר כל. הם, הקרובים לי, רעים ללחם ואני אוכל לשובע.

ענתה השדה ותאמר: אל נא תחשוב, כי רעה עיני בצרת. הנני לך ושלחתי אותך חרש אל ביתך ולקחת עמך מכל טוב, אשר תמצא אצלנו, והבאת לביתך מתנות רבות אך השבעה נא לי, כי לא תלין שם יותר מלילה אחד. והיה כי תסדה את בני ביתך מעוני והיה להם כל צרכם, ומהרת לשוב אלי. ויאמר האיש: כן, יהי כדברך!

ותחבוש לו בת הרוחות סוס ותשם עליו שתי חבילות, האחת מלאה זהב וכסף, אבנים טובות ומרגליות, ובשנית שקמה פני יין ושמן וכל מיני פירות טובים. ותאמר לו: רכב לשלום! והסוס דהר עם רוכבו כמו נשר בשמים, וכשעה קטנה עמד לפני פתח ביתו, והוא הכיר אותו בחלונותיו הקטנים, ויגהם הסוס. ויצאו אנשי הבית ויכירו את האב הבא מארץ רחוקה, ותהי חדוה גדולה, ויחבקוהו וישקוהו ויכבו מרוב שמחה.

והוא בא הביתה, ויוצא את כל הכבודה אשר הביא אתו, ויאכלו וישתו וייטיבו לבם, וישאלו אותו כולם: איה גרת בכל העת ההיא? ואנחנו יראנו פן נאספת בדרך ומצאתך רעה. וישתוק ולא ענה, ויאמרו: עיף הוא מרוב הדרך.

ויהי בלילה ותקרב אליו אשתו ופניה נהרו ותחל לדבר אליו דברי-חבה, והוא ישב דומם על צד המטה, והוא לא הבינה ללבו ותאמר: למה תחשה ולא תדבר דבר לשוכבת חיקך? ותתחנן אליו בנפיש מלאה ותאמר: וכי לא תדע את השעה הגדולה, כי ימצא איש את אבדתו? ואתה ידעת כי מעולם לא מריתי פיך, נשאתי את רוע מעמדנו, ולא כעמתי עליך כל הימים אשר הלכת ממני. ולא ידע האיש מה יענה אותה. סודו בלבו ודמעות גראו בעיניו.

ותדבר האשה ותאמר: בי, אישי, איך לא תשמח, כי שבת אל ביתך ואל נוך ומצאת כלנו חיים ולא אנה לט דבר. וכי אין לב ונפש לך? ואם דבר מה עמך, הגד נא לי ואל תמנע אותו ממני. ותדבר אליו ככל הדברים האלה; והוא יושב נשען על ידו, מבלי דבר דבר.

ותצטער האשה מאד, ולא ידעה את אשר קרהו ומה הוא נושא בחבו? ולא חרלה לבקש ממנו, כי יאמר לה מה הדבר ועל מה זה לבו קשה. ויהי בראותה, כי אינו שומע אליה וכי אינו מוציא דבר מפיו, ותקפוץ ותאמר: אם לא תגיד לי את אשר קודך, אז אקח חבל ואקנק לעיניך.

ויירא כי תעשה כדבריה, ויאמר: הרפי ואתודה לפניך. ויספר לה, כי נשבה בין השדים זה ימים רבים, מיזם אשר עָזְבָה, וכי גם שם לו אשה, נשאת לו בעל כרחו, ויגד לה את דבר השבועה, אשר השביעו אותו שמה, ואותה מי יסר, ונסתר פניו. —

והאשה טובת לב וחכמה גם יחד. והיא לא כעסה עליו, לא הוכיחה אותו בדברים, וגם לא נבהלה לשמוע ותאמר: הֲגָע בעלי ואל תנאיש. את אשר יעשה שמה ואת אשר יבטח האדם להם בהיותו בגבולם, איננו חל עלינו פה לעשותו; שב עמדי וקמת בבקר והלכת לבית המדרש אל מקומך ולמדת בתורה, והיא תגן עליך ולא יאונה לך כל רע.

ויפול האיש על פניו ויאמר: אדני אלהים, לזאת היושבת פה מנגד נשבעתי אמונים, כי קדשתיה בבית, וגם לזאת היושבת מרחוק נשבעתי; פה עשיתי ברצון ושם באונס, ואתה סלה לעבדך, כי לא אשמור מוצא שפתי. באו זרים בנחלתך!

וידום אלהים. ואפוד אין עוד בימים האלה לשאול במיצר, אפס חזון מבני אדם. ויקם האיש ממחרת הבקר, וישם את שמלותיו הקודמות עליו וילך לבית-המדרש וישב שם, ויחל להנות בתורה, כאשר היה עושה לפניו.

ואם נסה השמן להפריע אותו מלמודו, כי חלתה בתו הבכירה וגם נפלה אש בביתו ותאכל חציו, לא הפסיק מלמודו ולא פנה אל רחב העולם, כי ידע אשר בנפשו הוא, אם יבטל מן התורה, ויתחזק וישוב על מקומו בלי מוש ממנו.

ומבעד החלון נשקפה האשה השָׁדָה ותחכה אל אישה משבט האדם, כי לא שב. עבר המועד, אשר נבלה לו; עברו ימים שלשה, והוא לא שמר את השבועה. רגע אמרה, כי קרהו אסון בדרך וגם הסוס שב מאין רוכבו, אבל לבה הגיד לה, כי בין החיים הוא. ונפשה כלתה אל האיש אשר בא עמה בבית. זה יותר מיוכל עבר, אשר לא נשבה בן-אדם בגבולם, והנה בא אשר כזה והוא זכתה אליו. עמה היה ותשלחתו... ותתאווש מרוב צערה ושיחה. התקבצו השכנים והשכנות ויחרדו וישאלו: איה האיש אשר גָּמַגְ לך? ותכחש: לא ידעתי איהו. והי אָבֵל בין השדים. אַרְבּוֹת התנורים חרלו להעלות עשן, וכי ישפוך אחד מהם מים בחוץ, שבו המים אליו, והאיש השחור אבד לו אור עיניו ויתהלך בראש כל חוצות עור... .

ותשלח השָׁדָה, כי כלתה נפשה אל בעלה, את אחד ממתי סודה חרש וילך בדמות אנוש אל מושב בני-האדם, ויבוא וידפוק בחלון בית-המדרש ויאמר להיושב ולומד: דבר לי אליך אדוני, כי לא יכול המשחית לגשת אל הקודש. והוא לא פנה אליו ולא ענה אותו דבר. יום יום בא שד אחר, במלאכות אשתו השָׁדָה, ויקם נָאֵץ בו, כי יצא אליו

רק לשעה קמנה, כי דבר לו אליו ומלאכות בפיו; והלומד נעץ נפשו ורוחו בהאותיות הכתובות, כמבקש מחסה מפני אויב.

ומלחמת־השטן את האדם החלה עוד הפעם ברב תקפה, כימים אשר הסית הנחש. מעבר מזה התורה, קדשי התורה ובן־כנה המחזיק בספריה, ומעבר מזה — מטשלת צללי עולם בחותם אדני. אלה מראים את חותמו וגם אלה מראים. מי שומר הגבול ומי יבדיל? ובראות בת־התהום, כי כל כלי יוצר לא יצלח להשיב לה את הנפש אשר עלתה במצודתה, ותקם ותלבש מחלצותיה הטובות, שָׁמָּה עֲדָנָה ותכשיטיה עליה, גנבה מאור החמה ותשם על פניה ותבוא ותאיר בחלון בית המדרש, ותאמר לבעלה ההוגה בהלכה: קום צא אלי, כי דבר לי אליך. ולא אבה האיש שמוע גם לה, אף כי לבו התפעם בחזקה למראה אור פניה. ותאמר הנצבת: הוזה חסדך עמדי, אשר הנעלתיך והלבשתיך ימים ושנים ומצאת מנוחה בין משפחותינו, וגם עתה בני ביתך יאכלו פריי ויטצאו על ידי רַחֲמָה בצר. ויסתר האיש פניו בספר, כי לא יכול נשוא עיניו אליה. והיא קוראת לו: קום ובא אלי לרגע, רק לרגע. נשבעת באמרי פִּיךָ לשוב אלי לשבת עמי עד בוא אחרייך, ואני הנני מפקיעה אותך משבועתך, אם רק תעשה לי את הדבר הזה ויצאת אלי. ולא יצא האיש אליה ויהגה בפסקי ההלכות בשארית כחו, אשר כמעט עזבהו בהיותה לנגדו.

והשדה לא הדלה מלבקש אותו ומלהתחנן לפניו ותאמר אליו: קום וצא אלי, כי בנפשי הוא. וקולה רך ומושך את האדם בכל קסמו. היא שָׁמָּה את פניה היפים בחלון, יפים היו מאישר ראה אותם עד עתה, ותתחנן ותאמר: רֵאָה נשבעת בשם אלהים לשוב אלי, ואלהים לא ינקה את אשר ישא את שמו לשוא; ואנכי, רֵאָה הנה חפצתי לנתר לך על כל זה, כי אמנם מעי נכמרו על יושבי ביתך. שלש שנים ישבת עמדי; ועתה הנה אב לאלה, אמחול לך על כל אשר הבשחת לי ודברת כאזני; אבל זאת האחת, שא נא פני לדבר הזה, גשה אלי ושקה לי על פי, רק בגשיקה אחת חנני, עוד פעם יגע הגל אדם בי ואקרא בקול: מחול לך, הכל מחול לך ושרי לך, ולא אבוא כגבולך לעולמים. ואור פניה הולך ומאיר, הולך ומאיר, אפס כל חיץ, החלון כמו נפתח מאליו בחזקה, ויטהר האיש ויִרְפָּן את ראשו החוצה וינע בפיו את פי השדה הנוער. ותתלהב האש ותעל למעלה. חדות הנשיקה והמית האפס, ממלכה ננעה בממלכה; ותחשוף בת השטן ותינק את נשמת האדם ותצא ותעלם — וימת.

ויספדו אותו ממחרת אנשי ביתו ובני עירו מספר גדול. ויקבר הנוף הריק בבטן האדמה ויהי אבל כבד.

ב

ה ט ב ע ה *

מדה כמדה והקף כהקף גדולה ממלכת השטן כממלכת האדם. כל זכר מזרע בני אדם ובני איש, כי יולד, כבר יש לו דוגמא בארץ השטן; וכן גם נקבה כי תולד, וגולד גם שם צלה כתבניתה וכצלמה. את זה לעומת זה יעשה האלהים!

* ספור-עם.

ובשעה שבת-קול יוצאת ומכרזת: בת פלוני לפלוני, מכינים לו תיבה לאיש גם בעולם הרוחות בת-זוג; והיא יושבת ומחכה לו ואורבת לו כל הימים. זכה האדם, ישא את בת זוגו כדת ממשפחת האדם; לא זכה, או הלך בליל-רביעית ובליל-שבתות יחיד, ישבו אותו שבי בני השמן ויוליכוהו למקום שעוד לא דרכה בו כף רגל איש . . . ואספר לכם מעשה שהיה, וספרו אותו אנשים נאמנים איש מפי איש.

בעיר אחת במדינת הגולה גר איש אחד, והיה נשוא-פנים לרבים, יודע תורה ודעת ומלמד אלה גם לזרעו ומחנכם להשכיל. והיו לו שני בנים נשואים, ובנו השלישי, והוא בן-זקונים לו, היה אהוב לו מכולם; הוא היה שלם בדיעות ובמעלות ובמדות, ויחכם מאד ויפליא את כל שומעיו בשאלותיו ובתשובותיו; וגם בתשבון ידע הרכה ובקדוש-החודש, ולא היה בכל העדה נער חכם יותר ממנו. ויאמרו כולם: זה יהיה למורה גדול בישראל ולתופש ישיבה רבה. ויאדש העשיר את בנו זה לבת אחד מגדולי עשירי ישראל ואציליה; והנערה ארוסתו היתה נערה משכלת ויעלת חן, ואין בכל הארץ יפה כמותה; ותהי השמחה בשני הבתים גדולה מאד.

ויהי היום וילך הנער החתן לפנות ערב לבדו לרחוץ בנהר, ולבו טוב עליו; ויפשו את בגדיו ויקפוץ המיטה וישש הגה והנה, וגשמע בדממת המנוחה קול הגלים הקטנים שהרים בידיו וברגליו. ויהי בשוכו מהמים אל החוף, וישא את עיניו וירא והנה איש אחד עולה גם הוא מן הרחצה וידרוש בשלומו, והשיב לו שלום, ויצאו שניהם וינגבו את בשרם וישימו בגדיהם עליהם וישתחו יחד. האיש לא נדע לו, אבל פניו כאיש חשוב ונכבד וישובו בצותא חדא העירה, ויחלו לדבר שניהם באיזה ענין, ולא שנת הנער לבו, כי בתוך כך הפהו לדרך אחד, ואחא הערב. — לפתע עמדו לפני ארמון גדול מואר ברב ויתמה הנער, כי לא ראה עוד כמותו בעיר, ויצא מן הארמון איש זקן ונשוא פנים ויאמר לשניהם: סורו אלי לנח מעט, כי על כן עברתם עלי. וישמעו לו ויבואו לאולם גדול יפה משוח בששור ויושיבם על כסאות שן. וישאל הזקן את הנער למעשהו וללמודו, וידבר אליו בחן וחסד ויקנה את לבו. עוד הם יושבים ומדברים, וגשמע מחדר השני קול ערב ונעים של נערה משוררת, ויקשב הנער ותהמה נפשו, מעודו לא שמע קול כזה. והנה נפתחה הדלת אחרי חצי שעה ותבוא הנערה המזמרת להגיש יין וממתקים להאורחים ותשם כל אלה בטם של זהב על השלחן לפניהם; והנערה יפה עד למאד ורבת חן, אין כמות בכנת האדם, וישא הנער את עיניו אליה ולא ישבע מראות בה. כה גזו ועברו השעות בשיחות נאות, עד כי באה חצות הלילה, ויקם הנער, ויאמר ללכת מפה ויפעם לבנו בקרבו, כי הן אחר לשבת ובביתו לו יראנו. ויאמר הזקן: אין דבר, לון אצלי הלילה, למחר אצוה את משרתי וילךך לבית אביך ויבוא עלי, אם כעם יכעום עליך. וירגע הנער וישאר שם, כי גם עליו קשתה הפרידה מהבית הזה ויפעו לו חדר מחדר, אשר קירותיו שיש מהור, והכרים והכסתות על המטה המוצעת לו לבנים כשלג. וישכב כבן-מלך וישן ותערב לו שנתו.

הבקר עלה, השמש האיר בחדר; ובלב הקם באו רגשות נעם, שכמותם לא ידע עד הנה, ויקם וירחץ פניו וישם מלבושיו עליו ויבוא אל החדר השני, ויקדם הזקן את פניו באהבה ובחבה; ויאמר לו: שב בני, ויבא עבד ויביא להם משקה, וישבו שניהם על

יד שלחן לשתות יזד, וישיתו גם בדברי חכמה ותורה, ויהי לו להנער, למשיב נפש. ועל חפלת הבקר עברו.

וישאר הנער בבית היפה הזה כל היום, ולא זכר את בית אביו עוד, ויאכל וישתה ויתענג במסכת הזקן, ויראהו זה את כל בית כבודו וכל הקדויות; וילכו מחדר לחדר ומאולם לאולם ואין קץ להאוצרות. ויהי בבוא הערב, בא האיש אשר רחץ אתו אתמול בנהר, וישבו שלשתם באותו האולם היפה על הכסאות של שן. והנה נשמע שוב הקול הנעים והמפליא של הנערה המשוררת, ורוחו של הנער המה לשמוע. והנה גם בפעם הזאת הופיעה הנערה בהדרה ותביא פירות נותני ריח מפליא, ויפה היא שבעתים מאשר ביום אתמול; ויד לבו בחזקה, למראה כי עמדה מקרוב לו ופניה טבהיקים ויחשק בה לאהבה אותה וכל רוחו בה.

ויהי ביום השלישי, והנער כבר הרגיש את עצמו כבן משפחה בבית, שמצא לו בו משכן, בא אליו האיש אשר רחץ עמו אז בנהר, וידבר על לבו, כי יארש לו את הנערה בת בעל הארמון לאשה; ויאות לזה מיד, ולא זכר, כי כבר מארשה לו נערה אחרת ולא חשב בה. ויביאו לו מלבושי כבוד ויתלבש כחתן, ויביאוהו לאולם הדש גדול טאד העומד על שבעים עמודים; קירותיו נוצצים מטשכצת זהב, פטדה וברקת, ויקר הפארתו כיקר ביתר מלך. ומכל עבר ופנה נועדים קרואים, אנשים ונשים; וכולם לבושים משי וכל יקר, וימלא האולם מפה לפה, ויעמדו צפופים ומחכים. והנה הופיעה הכלה בכליל זהב על ראשה לבושה שני עם עדנים, וימלא יפיה את האולם, ותהי ככוכב עולה. ויעמידו אותה מול החתן, ולבו הולם פעם, ויקנו לו טבעת כסף; והנערה הושיטה לו את אצבעה, וישם את הטבעת עליה כמנהג המקום, ויקראו לפניו לאמר: „הרי את מאורשה לי בטבעת זו כדת!“ והוא ענה מלה בטלה עד תום הקדושין, כי נבהל ולא ידע נפשו. ונשמע קולות בוקעים ועולים עד לרקיע: הודד! מזל טוב! גם קולות של צחוק נשמעו; והוא אינו רואה רק צללים... הבית כמו מתנועע מתחת לרגליו, הדלת סובבת והולכת; והנה נעלם האולם וגם אנשים אין, חלף כל החזון, — והוא יושב על שפת הנהר לבדו וראשו מתפוצץ מכבדות ועיפות. וירא, כי כבר אחר לשוב, ויקם וישב שפי העירה... רק בעמל רב הגיע לבית אביו, הוא אך פתח את הדלת, ונפל על המפתן והתעלף. ויהי רעש בבית וימהרו השכנים לקול הזעקה. וישסכו עליו מים, קרעו את כתנתו ויניחוהו במטה, ויפתח עינו אחרי שעה, ולא ידע לענות על כל השאלות, אשר הקיפוהו: מה לו ומה היה לו? כי נאלם ולא יכל דבר.

ויבאו רופאים לתת לו מזור ולא הועילו כלום, עסקו בסגולות ולא באה תרופה. ויהי אבל ומצוק בעיר; ובכל בית ובית אָנו ואבלו על האסון, אשר קרה לבחור הבנים, וביותר הצטערו, כי לא ידעו פשר הדבר. ויהי המאורע לחידה ולעקת לב.

ויהי מקובל אחד גדול בעיר ההיא ועוסק בתורה ובקבלה מעשית, ויתענה שבע הפסקות, טבל בכל יום בבקר ובערב חיי טבילות, ועשה שאלת-חלום על-דבר המאורע, לדעת פשרו. והגידו לו ממעלה בצרופים ובאותיות את אשר קרה להנער. ויאמר: אחרי אשר היה הי עמדי לגלות לי סודו, אנסה גם לפדות את השבוי מידי צר.

ויבוא לפני בית-דין צדק ונאמן ויאמר להמורים, כי לו דיין-דברים את ממשלת השדים, וכי יזמינו אותם לדין. ויאוחזו לו, ויעשו הכנות לדבר המשפט ויתקעו בשופר ויגדילו זמן מִיָּחָד. ובא היום המיועד ויִתְּצוּ לבעלי השמן מחיצה בבית-דין ויעשו לה מסך, וגם את הנער האלם ואכיו קראו שמה. ובא החסיד ועמד לפני האלהים, אלה הדיינים, ויספר להם את אשר קרה ויטען, כי לא היה רשות להצד השני להסית את הנער לקדושין, כי לו כבר ארוסה, ואין מקדשין אשה על אשה; ולא ענו מהמחיצה מסורש, אבל נשמע משם רעש גדול. ויבוא האב רעש ונפחד ויניח לפני הבית-דין את כתב הארוסין של בנו, והוא כתוב מסורש, בקנס ובעדים, ואין להרהר אחריו. ויצא הפסק מהבית-דין, כי חפשי הוא הנער לנפשו ושהקדושין השניים בטלים הם ומבוטלין. . . ויקומו הנאספים על רגליהם ויתקעו עוד הפעם בשופר, ויקראו בקול להאלם שלש פעמים: „מותר אתה! מותר אתה! מותר אתה!“ ויסער הסער, כמו להפיל את הבית, ונשמע קול יללה מרחוק: קלני מבני אדם! ואחר כך קם הכל לדממה.

בערב ההוא הביא דיג אחד לאבי הנער דג למכירה, ויקנו אותו ממנו באדום אחד ויבקעו אותו ומצאו טבעת בכטט, וישליכו אותה על האח, ותכף החל החחן לדבר ושב להיות כאחד האדם. וגם נהיה לגדול בישראל.

כזאת וכזאת קרה אז!

מאגדות הארץ ותלמידיו

א

הלכה *

איש היה בארץ הצבי, ושמו רבי שלמה, והיה האיש הזה תם וישר ועובד את אלהיו באמונה ולא מש מן התורה. ויהי היום והוא נשאר בבית הכנסת לבדו, ואיש אין אתו. ויגלה אליו אליהו הנשבי ויגש אליו ויאמר: דע לך, כי שלוח אני מאלהי צבאות לבשרך, שאשחך תהר ותלד לך בן, וקראת את שמו יצחק; והוא יחל להושיע את ישראל ממערכת הקליפות הסוככות את העולם מקדמת דנא. — והיה כי יולד אבוא ביום השמיני ביום המלו ואהיה עמו. ויהי ככלות אליהו לדבר את דבריו נעלם וסר המראה. ויפול רבי שלמה על פניו ויתפלל לפני קונו, כי ימלא אחרי מצות הנביא ולא יגרמו עונותיו.

וישב כלילה ההוא לביתו וידע את אשתו ותהר ותלד בן. ונתמלא כל הבית אורה. וישמח האיש כי יצא כזה מחלציו ויפרוש כפיו ויודה לה'. ויהי ביום השמיני ויבא הילד לבית-הכנסת להכנס בכריתו של אברהם. ואבי הילד הסתכל לכל עבר לראות, אם יבוא התשבי כאשר דבר, ולא בא. וימתין שעה ושתיים. אצים כל הקרובים לאמר: גש קח את בנך למולו, והוא דוחה אותם. ויתפלאו מאד על אשר לא ימהר לקיים את המצוה אשר צוה אלהים ויאמרו, דברים בנוי. עוד העם יושב ומחכה, והנה נגלה אליהו שנית ויגש אל האב ויאמר: קרב עבד ה' אל המזבח ועשה את עולתך; שב על כסאי ואני אמול את הילד לה', כי בן צויתי. ויעש אליהו כן, ואיש לא ראה אותו. ותהי מאז עם יצחק ברכת אליהו.

ב

הענן בצהרים **

הרב המקובל רבי יצחק לוריא היה בעיני בני דורו כאחד ממלאכי מעלה, אשר נתגלו בין יושבי מטה; בו היו ניצוצות מהגואל, ואורו האיר ימים רבים בארץ ישראל ובחוצה לארץ לרבים טובים וישרים, אשר יראת ה' בלבותם ובדרכיו ילכו. אומרים: כשהיו זקוקין דנורא ובעורין דאשא יוצאים מפיו, בעסקו עם תלמידיו בסודות התורה, היה עמוד איש סובב את הבית ומשרתי רום היו באים ומקיסים אותו ואת תלמידיו והיו נצבים בהמית קודש. נתקנא בו השטן פעם אחת ובא בענן קודר באור צהרים ובקש לכבות את האש. התחילו התלמידים להסתכל זה בזה; קם הרב על רגליו וקרא ואמר:

* עמ"י שבחי הארץ. ** עמ"י "מעשה הקדושים".

יגער ה' בך השמן! יגער ה' בך השמן! מיד חלף הענן וחלל לו
ונראתה פאת אדם בשמים!

בן יוסף *

שבע שנים רצופות התבודד הרב האר"י במצרים את רבו רבי בצלאל אשכנזי ועמלו
שניהם בתורת ה'; ולא אבה המורה לדחוק את השערים הלאה, ויתבודד האר"י עוד
שש שנים רצופות לבדו, ואין איש אתו. והוא מבקש את ה' ואת דרכיו הנסתרים מעין
כל חי. ויבקשהו בספרים ולא ענה אותו ויבקשהו בתשובה ובסגופים ולא מצאהו; ויבנה לו אחר
זה אהל על שפת הנילוס וישב שם עוד עשר שנים רצופות. רק בערב שבת סמוך
לחשכה היה בא לביתו, ובמוצאי־שבת היה עוזב את ביתו ולא דבר עם שום בן אדם.
שם על שפת הנהר הגדול ועולם המים זכה לרוח הקודש, ויבוא אליו אליהו
ללמדו תורה וסתריה. לילה לילה התחילו להעלות נשמתו לישיבה של מעלה; וכאו
גדודים של מלאכי־השרת ללותו למתיבתא דרקיעא. פעם למד בישיבת רבי שמעון בן
יוחאי, פעם בא לפני רבי עקיבא, ופעם גם לפני רבי אליעזר הגדול.

גם בישיבת הנביאים וחזי"ה למד; והעיד על עצמו, כי אלו היו כל הנמים דיו וכל
הקנים קולמסים וכל הרקיעים גוילים, לא יספיקו לכתוב את אשר למד בשמי מרומים.
אבל לא יכול לחרות בספר את חכמתו, כי בכל פעם אשר אמר לעשות זה באה חכמתו
כנחל שוטף.

אחרי עשרים שנה לימי בדידות בארץ מצרים נגלה עליו עוד הפעם התשבי
ויאמר אליו: כה אמר ה', הנה קרבו ימך למות, ואתה קום ועלה לארץ האבות, אשר
נשבעתי לתת אותה לבניהם ולהחיותה עוד הפעם, כי יבוא מועד. ויקם האר"י וילך לארץ
יהושע, ויציין שם את כל קברות החסידים והגדולים הקדמונים; והיה מכיר בכל נשמה
ונשמה הפורחת באויר; ואפילו במקום שאין ציונים עוד, ראה בכל פעם את האור המרחף
שם ויאמר: בכאן קבור תנא פלוני ובכאן ספון צדיק אלמוני.

בכל ערב שבת היה יוצא עם תלמידיו לקדש את השבת על פני השדה, והיה כעצם
את עיניו; והיה אומר, שמתבלבל הוא מכל המון הנשמות העולות למעלה ומאלה הנשמות
החדשות הזורדות למטה. העולם מתקדש, ויתקשרו העליונים והתחתונים לשבת שבוע
של רבון כל.

אומרים: נשמת משיח בן יוסף היתה ברב הזה, ויפנה מקומו למשיח בן דוד.

שני העורבים *

היו שני כלבים, שריב היה ביניהם תמיד. יום אחד התנפל הזאב על אחד מהם, אמר
השני, אם לא אכבוש את שנאתי ולא אהיה לחברי לעזר ויאכלו, למחר יבא עלי ויאכלני.

* עמ"י "עמק המלך". ** עמ"י שבחי האר"י.

גם אני. כה נתחברו, בימי משה, בני מואב עם מדין להצות על בני ישראל, אשר יראו מהם, וישלח בן צפור מלך מואב מלאכים אל בלעם בן בעור פתורה לקוב את עם ה'. וה' היה עם שבמו בחר בו לנחלה, ויהפוך את הקללה לברכה. ממלכי מדין לקח נקם פנחס בן אלעזר, בעת אשר צבא עליהם, ואת בלעם בן בעור הרגו אלפי ישראל בחרב. ומתגלגלים נשמותיהם של בלק ובלעם, שהיו מבקשים לעקור אותה שלמה על לא חטב בכפה, כל הדורות הארוכים ובאים בטפות הבהמה והחיה לרצות עונותיהם ולא תמצאנה מנוח.

פעם ישב האר"י לסנות ערב בשדה במסבת תלמידיו ודרש לפניהם על דבר כחות המוטאה המתנגשות עם הטוב, ויפן וירא שני עורבים מרוטים מצפצפים כאילן, ואין גם נוצה אחת על גוֹם. ויעופו אליו ויסבבו אותו מכל עבר. ויקם הרב מלוא קומתו ויקרא אליהם בקול גדול: רשעים וכוזי"ה! מה לכם אלי? ויצעקו העורבים בקול מר ויברחו לנפשם. שאלו אותו התלמידים: מה טיבם של העורבים הללו, רכינו? אף הוא ענה ואמר להם: בלק ובלעם היו, שהוציאו אותם ממדור גיהנם אתר למדור אתר קשה ממנו. כה לחם הרב הזה עם הרע.

ח

* ה ט ו ר ה *

הרב רבי חיים ויטל יצק מים על ידי רבו רבי יצחק לוריא ממצרים, ויהי אחד מגדולי ארץ הקדושה.

שנה שחומה היתה, פני השמים כנחשת ולא ירדו גשמים זה ימים רבים, וימעטו המים אף בבורות החצובים. בכל זאת לא חדל התלמיד הזה מטבול את גופו בכל ערבי-שבתות, כמנהג חכמים. פעם אחת פגע בו הגמון אחד בלכתו לטבול ויגער בו ויאמר: מימינו מועטים, לשחות אינם מספיקם ולרחוץ אתה משתמש בהם; אם לא תתפלל לאלהיך ולא יתן לנו מים כדי צרכינו אסיר את ראשך מעליך. נמלך הרב ונקב את השם, וישא אותו הרוח ויביאהו בו ביום לדמשק רבתי. נכנס לבית-הכנסת, והוא איש זר לקהל היהודים אשר שם. התעטף בטלית ויחל לדרוש במעשה מרכבה; ובאו מלאכים ושרפים והציצו בכל החלונות וראו כל העדה מראות ונפלאות, שלא ראו אבותיהם גם על היס. ויקומו ויאמרו: היה לנו לראש. ישב על הכסא וקרא ואמר: ענה אלהים גם לאלה שעזבתים. באו הרצים ואמרו, כי גשמים ירדו בארץ.

ו

* ה ר ב ו ה ש י יך *

בעיר דמשק רבתי חיו בשני קצותיה שני חכמים גדולים וישרים, האחד היה בן-ישראל מבני הנסתרים, ושמו רבי משה גלאנטי, והשני היה בן ישמעאל ושמו אבו סהיד. וישב רבי משה בבית מדרשו והיה עוסק בתורה ובמדע ויחכם מכל בני גילו, אבל

* עפ"י אגדת דמשק. לוח ארץ ישראל ס"ג. ** לכה ממסעלות צדיקים החדשים.

גם אבו סהיד התעצם בחכמה ובעיון ויצא לו שם בארץ. ובאו העברים בצר להם אל ר' משה רבם ומצאו רוחה; ובאו הישמעאלים אל חכמם הם והיה להם לעינים. גם חולים ומנוגעים ירפאו שניהם, איש איש כידועתו; אבל יתרה להישמעאלי על העברי, כי היה מתפלל על החולים, והיה אומר: זה חי וזה מת וככל היוצא מפיו יבוא. ויחר לגלאנטי הדבר, כי אדם אחר שאינו בן־ברית יגדל ממנו, ויתעטף במליתו ויבוא אל השייך ויקבלהו זה בסבר פנים יפות, ויחל לגלאנטי לדבר עמו בשבע החכמות וככל נפלאות העולם; ויאמר השייך אליו: לא ידעתי, כי אין דבר גסתר ממך, למדני נא את כל אלה ואשב לרגליך. ויענהו הרב לאמר: אעשה כדבריך, אם גם אתה תפתור לי את החידה, מה זה כי בידך ספרי החיים והמתים, ואתה קורא בהם מראש. ענה השייך: הקשית לשאול מאתי, הדבר הזה לא נגלה בלעדי לשום בריה שבעולם; ואם אגלה לך את רזי, ולא תחסר ממני. אמר הרב: אם כן הדבר, גם אני לא אלמדך צפונותי ולא תעלה על סלם היריעות האלה. ויצר להשייך לעשות רצונו, אבל נפשו השתוקקה והתגעגעה לנתיבות עולם, ויאמר לו: כן יהי כדבריך, אשר תשאל, אם תענה את נפשך שבעה ירחים רצופים וטבלת בכל יום ערב ובקר וצהרים שבע פעמים במים ולילה לילה תדליק לפני מטתך שבעה נרות, ובטרם תפקיד נפשך לאלהים תסובב את החזר שבע פעמים. ויעש הרב כאשר צוהו. והיו מקץ הימים האלה, וילבש מלבוש לבן ויחגר במתניו אכנט ויבוא אל השייך, ויחרד לקראתו ויאמר: בואך לשלום! ויביאהו חדר לפניו מחדר; והיו בבואם לחדר השביעי, והוא סגור על מסגר ולא נראה בו חור, ויגע השייך בידו בכותל, והנה נפתחה דלת רחבה, ומן הדלת מבוא לנן יפה ונחמד למראה; ויבואו בתוכו ויריעו כל העצים ויחלו להניע את עליהם, ויראו משעול אחד ויבואו בו, ויגיעו בלכתם אל ברכת מים זכים כבדולח, ויפשו את שמלותם מעליהם ויטבלו עוד שבע פעמים. המה יצאו מן המים וינגבו את גופם, והנה עורם החל להאיר וגם בגדיהם אשר שמו עליהם הבריקו. וישמעו קול כנפים משיקות, ורוח באה ואחזתם בציצת ראשם ותביאם מהלך חמש מאות פרסה; ויעמדו על רגליהם, וישאו עיניהם והנה ארמון נפלא, בנוי שיש, ושעריו נוצצים מזהב, וישתחו השייך שבע פעמים, וגם הרב השתחו ארצה, ויפתח השער ותצא שפעת אור גדול ותברקנה בתוך האור האותיות: שויתי ה' לנגדי תמיד ויפלו על פניהם, וסר כל המראה. ויאמר השייך: אם בהתפללי על החולה האותיות מאירות, ידעתי כי חיה יהיה החולה, ואם יכסו בערפל וידעתי כי שאול יבוא. פתח הרב ואמר: ברוך שחלקת מחכמתך לבשר ודם!

שני ספורים *

א

אור מאוסל

בארץ אחת, מקום מושב הדוכסים העריצים אצילי עם, דר בכפר אחד איש עברי, ושמו רבי אהרן, שהיה מחזיק בתורה את הרחיים מאדון הכפר והיה משלם לו תמיד דמי השכירות בדיוק. והוא גם ראה ימים רבים בטובה. וילך בדרכי ה', נתן מפתו לכל עובר ויחזק בידי תלמידי חכמים אשר בעיר הקרובה ופזר הרבה לתלמוד תורה.

והנה באה עת, שנהפך מזלו, הפסיד במעשהו בזה אחר זה, ולא יכול עוד לשלם לאדון הכפר את הדמים. בתחלה אמנם האריך לו האדון את זמן הפרעון, כי ידע שעבדו באמונה, אבל אחר כך נהפך לבו לשנוא אותו ויאמר, כי רמה ירמה אותו וישם את כספו אחר בסתר. ויתן צו, כי אם לא ישלם לו נשיו עד שלשה חדשים, ימסור את הרחיים בידי אחר ואותו ישים בכור. ויעש לו כן בעבור המועד הזה. בבית הרחיים, אשר עסק בו ימים רבים, הושיב איש אחר ואותו ואת ביתו הוריד לכבוד ונתן לו רק לחם צר ומים לחץ. ויצו על עבד אחד מעבדיו לשמור על הכור. וירחם העבד על השבויים וירבה לתת להם מזון ומים מחקם ויש להם חסד.

והאשה, אשת אהרן, הרה ללדת ברתה עם בני ביתה אל הכור, ותלד אחרי ארבעה ירחים בן ויאר כל הכור בצאתו לאויר העולם, ותרחצהו אמו, ושמה אותו במטלית וימל אותו אביו במלאת לו שמונת ימים ויקרא שמו בישראל שלמה אפרים.

ויהי כגשת העבד בלילה להוריד להם מים, ותגל האם את שוקי הילד ויהי להם אור. ויתפלא העבד לראות אור בכור וישאלם לפשר הדבר ויאמרו אליו: ילד נולד לנו ועורו מאיר. ויאמר העבד לנפשו: עם פלא הוא עם היהודים. וישכם בבקר ויבוא ויספר הדבר לאדונו; ולא האמין לו וישחק עליו. ויאמר העבד: אדוני, תן צו כי ינקרו לי את עיני, אם התלתי כך. וילך האציל עם ראשי משרתיו ויצו לעלות את הילד מן הכור, ואמנם בשרו מאיר ולא היה כתינוק זה יפה בעולם; ויכמרו רחמיו מאז על הוריו ויצו להעלות אותם מן הכור, ויתן להם חופשה, ותר על החוב וימצאו עסק אחר בכפר והיה להם מנוח. והגער כי גדל, שלחוהו אבותיו העירה וילמד את התורה ויחכם מכל אדם ויהי לרבן גדול בישראל. ויחבר את הפירוש „כלי יקר“ על תורת משה. אמרו עליו, שלא יכול איש להביט בפניו מחמת יפיו.

* לקוחים מקונטרסים יהודיים.

ב

יום שבת בגן עדן

הרב הגדול, בעל „מקדש מלך“, היה איש צדיק מפורסם, „פועל ישועות“ ועובד את ה' בכל לבבו ובכל נפשו. הוא היה שומר כל מצוה, נזהר בכל מנהג, מקיים כל פקודי החכמים באהבה ומוסר עצמו על עסקי בית ישראל ותורתו; ויותר מכל אלה היה זהיר במצות שבת לקימה בכל פרטיה ודקדוקיה ועבד את האלהים בדבר הברית בינו ובין עמו לאות עולם. הוא היה מכין את עצמו תמיד לכבוד השבת, כחתן לקראת הכלה אהובתו, ואש האהבה יוקדת בו, בערה בו אהבת מצות-שבת והתגעגע תמיד על ביאת יום השבת. כבר ביום הרביעי בשבוע ישב ולמד הלכות שבת וחזר על כל החוקים והתורות; ביום החמישי לא התחיל עוד בשום עבודה ולא זז מן עירו גם בדבר מאד נחוץ, והיה יום זה אצלו כבר מעין ערב-שבת כהלכתו. ביום הששי בבקר מבל את עצמו במקוה המים, עלה ונב, לבש בגדי שבת והתחיל לומר שיר השירים בהתלהבות עצומה ובשירה ובזמזום כשלמה בשעתו. אחרי הצהרים כבר האירו אצלו הנרות של שבת, וכשפתח ואמר את המזמור: לכו נרננה! נסערו כל החיות ואופני הקודש ממקומם, והוא היה בא „לידי גלוי-שכינה ממש“. התעוררה אז מלכת-שבת ברב גדלה, כי בא אורה!

פעם אחת באו חילות למקום מושבו וברחו רוב אנשי העיר, גם הרב אנוס היה למלט את נפשו. הדבר היה ברביעי בשבת לפנות ערב. הוא קוה, כי עוד יבוא למושב בני ישראל ליום השבת, אבל התחיל להיות תועה בדרכו; ויבוא ביום החמישי ליער גדול ונורא, וילך בו כל היום ההוא ואין קצה לו. לשוא שנס את מתניו ויעבור בו לבקש מוצא. אין סוף להיער ואילנותיו מכסים את אור השמש. וילך בו כל היום וכל הלילה, ויקם בערב שבת בבקר בלב. מלא פחד וחרדה ויבט לכל עבר, ורושם היער כאילו לארכו אין קץ. והוא הולך ומבקש, אולי ימצא איזה שביל המוביל לחוץ, השעות עפות, עברה כבר גם עת הצהרים, עוד מעט ובא השמש, והוא ישאר פה יחידי ביום הקדוש. ויפול על פניו ויבך ויתחנן לפני שוכן מעלה ויאמר: אתה, אלהי ישעי, ידעת, איך יקרה לי טעותך ואיך נכון הנני להפקיר את עצמי בגלל קדושת-שבת. כל ימי נזהרתי בה וקיימתיה, כאשר נאמר על ירך משה עבדך ולהזקנים שוטרי התורה, ועתה כי זקנתי ועוד מעט ואשוב למועד נצחים אשבות ביער, בלי קדוש על היין חלות ובלי בגדי שבת ותפלה בצבור. וישמע ה' את בכי עבדו.

ויהי כאשר כלה להתפלל, ראה לפתע פלטרין גדול נוצץ מבין האילנות מרחוק. ויתעמל לבוא שמה, מה נפלא המראה אשר לפניו! הנה ארמון כולו שיש מהור, ולו שבע מאות ושנים חלונות. ושערים רבים לו ועליו מגדלים אין מספר. וירגב בנפשו ויגש אל שער אחד ויפתחו ויבוא לתוך אולם גדול ויפה מאד, אבל ריק היה מאדם. מן האולם הזה נכנס לאולם אשר עוד יפה היה מהראשון, וממנו בא עוד ליפה ממנו; כה הלך מאולם לאולם, כל אחד יפה ממשנהו עד בואו להאולם הי"ג, והוא כולו מצופה זהב טהור וכתליו נוצצים מאבני ברקת. שם מצא איש אחד לבוש לבנים, ויקם האיש ויקחהו בידיו בלי דבר דבר עמדו ויובילהו חוצה ויראהו מקוה טהורה וצלולה. ויפשוט הרב את בגדיו ויטבול

בה שבע פעמים לכבוד שבת. ובצאתו מצא בגדי שבת יקרים מוכנים לפניו וילבשם. ויבילהו האיש המחכה לו לבית כנסת יפה ומהודר, בנוי בטעם בית המקדש בשעתו ולו אין חלונות, כי אם אבנים טובות מאירות בו כשמשות, ואין קץ להפאר וההדר המתנוסס בכל פנה מההיכל. ויבאו זקנים וחכמים מלובשים בגדי משי לבן ועטרות זהב בראשיהם וישבו על כסאות של כסף להתפלל בצבור. נתמלא כל בית מקדש האל אנשים חשובים ויראים מפה לפה. וחזן אחד, אשר משכמו ומעלה גבוה הוא מכל העם, התחיל לומר את המזמור לכו נרננה במין מתיקות נפלאה, אשר כמוה לא שמע הרב מימיו, ויזמרו הזקנים עמו וקולם כקול ה', גם האילנות אשר מסביב פתחו ואמרו שירה לאדון השבת, ונתמלא כל הבית אור גדול. פני האנשים, ידיהם בנדיהם האירו ככוכבים, געגועי-אל ותשוקת-קודש עצומה אחזו את הרב המתפלל בקודש, וכמעט לא יכול לעמוד על רגליו מרוב התפשטות הגשמיות. ויהי ככלות התפלה הרמה, הובילו אותו לאולם גדול מאד עוד רב יותר מאשר ראה, "יפיו אין לשער ואין לספר", ובו עומדים שבע מאות ושנים שלחנות גדולים; על כל שלחן בוערות שבע מאות ושתיים מנורות, ומסביב לו שבע מאות ושנים כסאות. הכל כמנין המלה שבת.

ובאו כל הזקנים והשועים שהתפללו בהיכל וקדשו על היין לכבוד שבת. רחצו ידיהם וברכו ברכת המוציא בקול רם. הדגים שעלו אחר כך על השלחן הפיצו ריחות יקרים. אחר כך הביאו משרתי עליון מאכלים שונים ופירות נפלאים, שכמוהם לא ראה ולא טעם מעולם. זמרו זמירות נשגבות ליום-השבת. ההדוה והרחבת הרעת היו עד לבלי שיעור. ולא אתאר את כל המחזות הנשגבים, אשר ראה הרב ביום השבת ההוא, ואיך כהנו שם פאר בעת קריאת התורה כהני אל ממש מלובשים בחשן ואפוד, וציץ קדש על מצחם. האורה התגדל בו ביום שבע קומות ונפשו התעלתה לעולמות, אשר לא שער גבהם זרומתם.

כמוצאי-שבת אחרי ההכדלה, בין קודש לחול, נעלם פתאום כל הארמון, אבל אורו עוד האיר בנפשו של הרב; ובמצאו בבקר מבוא לצאת מן היער, וישב אל אחיו הנמלטים, קרן אור פניו. לפני הסתלקותו גלה לתלמידיו המובהקים, כי שבת פעם אחת בגן-עדן התחתון. ה מצות שבת וזה שכרה!

מראשית מעשי משיח וגביאיו*

*

חלום בתוך חלום

ויהי בשנת חמשת אלפים וארבע מאות ליצירה, ויהי איש יהודי סוחר בארץ הקדם, ושמו בן-אליהו בן שבתי למטה יהודה ושם אשתו אסתר. ויהי בן-אליהו איש ישר ונאמן רוח, ובכל מעשהו יבקש רק טוב; ואשתו גם היא טובה לבעלה ולבריות, ולה שם טוב בכל קהלת איזמיר, אשר התגוררו שם.

ביום השמיני לחדש מנחם-אב, באו שלשה חכמים זקנים ונשואי פנים מחכמי ישראל מארץ רחוקה וילינו בבית בן-אליהו, אשר היה פתוח לאורחים. ויהי בליל תשעה באב, ליל בני ומספר לבני ישראל, ותכרע האשה ללדת. ויהי בהקשותה בלדתה וחבלים אחוזה, ויירא בעלה פן תמות בלדתה, ויבך מאד. וינחמו אותו שלשת הבאים ויאמרו אליו: אל תירא, כי הבן אשר תלד לך אשתך בלילה הזה, הוא ינחמנו מטעשנו ומעצבון ידינו, והוא יהיה לכל העם לעינים, ואף יגדל שמו בארץ כאחד החוזים והגואלים!

ותלד אסתר בחצי הלילה את בנה בכורה; וטיר בצאת הילד מרחם אמו, שחק זיפרכם בידיו וברגליו, ויאמר בפיו „בא, בא“ כמה פעמים. ותשתוממה המילדת והנשים הזקנות אשר עמדו סביבה על המראה הזה ותפתרנה את החוץ, כי שמחת הילד תורה על רב הטוב אשר יבוא עמו, וכי ביטוי יבוא משיח וגאולה תהיה לעם...

וימל בן-אליהו את בנו ביום השמיני ויכניסוהו בברית האבות; ויגדל הנער ויחכם ויעל על כל בני גילו בהתמדתו בתורה ובצירופי החזקה ובבקשו לו דרך לאלה עוד בימי אביו.

ויהי בשנת ת"ח ליצירה שנת צרה ומצוקה לישראל, ושבתי אז בן שבע, ויבוא בליל תשעה באב מבית התפלה בלילה, ופניו זועפים ודמעתו על לחיו. וגם ממחרת היום בצהרים עוד היה עצוב ודואג, יושב משמים ומשתומם. ויגש אליו אביו ויאמר לו: מה לך, בני? הגד ואדע ואל תבחד ממני דבר. ויאמר: חלום חלמתי, אבי, ופותר אין אותו. ויאמר לו אביו: ספר נא לי, ולאלהים פתרונו.

ויפתח הנער שבתי את פיו ויאמר: כאשר הרבו אתמול המקוננים בבית האל לקונן ולבכות על חרבן הבית בשברון לב אנוש, בכיתי גם אני עמהם הרבה, ויטר רוחי, ואעזוב את הבית ואשב אל שן סלע מאחרי הכותל בלב מלא תמרורים ומצטער, ולא ידעתי את גפשי, ואשב ואישן, ואיקץ ואישן שנית ואחלום חלום, חלום טרא. והנה במראה החלום:

* עפ"י רשימות הספר „מאורעות צבי“ — נדפס ב„הצפירה“ תרע"ג.

הלכתי מחוץ לשער העיר לצד מזרחית דרומית, והגני עומד על הר קטן של שלג, וראי בידי ועור צבי תלוי עלי. ולפתע הרגשתי דחיה בנופי, והגני הולך ומתגדל מרגע לרגע, מנשימה לנשימה. ראשי, צוארי, רגלי וידי משתערים, ותעל קומתי עד כדי שלש אמות וחצי, ואשקוף על פני כל הכר ממעל, ואשמע פתאם קול מצד צפון קורא אלי: בני! בני! ראה תראה את אשר אראך. ואכס בהראי אשר בידי, והנה קפץ ראשי מעלי, ובמקום הוחך צמח כהרף-עין ראש חדש; אחר זה קפצו גם ידי ושאר אברי מעלי, ויגדלו אחרים במקומם; רגע כמיטרא גדלה גם הריאה, גם הקנה, גם הכבד, כל האברים והגידין, תאי-הנפש והגוף גדלו ונתחדשו אחד אחד; והופשט עורי מעל עצמותי ונפל ממני. וכסיתי את בשרי בעור הצבי התלוי בי, ואכס את מערומי, כאדם בגן-עדן. והשמש יצא על הארץ כגבורתו ונעתק את ההר, ויבוא במקומו נחל שושף, הלך וגאה בכל ארבעת קצוי תבל; ואני עומד ורואה כל אלה ולא זותי ממקומי. ואשוב וארא מראה אחר: והנה חצי ההר השני לעומתי, והנה שחורה אדמתו מאד, וכן דשאיו ואילנותיו וכל צמחיו, ועל ראש ההר עומד איש קטן ממעל לי, גדלו אמה ורחבו אמה, זקנו אמה ופרמשתקו אמה חרת. ויעקור האיש הגמד הזה הר, שעליו היו ששים רבוא עיירות, כה עלתה וגברה גבורתו! והוא נפל שוב בשוחה גדולה, המגעת עד תהום רבה, ושם התהו ובהו... ויעל מיד מן התהום הלך והתנער, והוא עומד על ראש ההר ברגלו הימנית, וברגלו השמאלית הוא עומד על הר אחר מלא דם, ועליו נבנתה סוללה. והנה הוא משקיף ומביט בעינים מרומות על הר שלישי, וכתר אור זורח בהר הזה מגיע השמימה וזבח משפחה על ההר. ושבתי וראיתי, והנה דגל אדום ביטין האיש המוזר ושרביט מלך בשמאלו. ודמות צורת עגל על הדגלים, קרן אחת במצח העגל ושלפיו כטלפי צבי, וכראש הקרן חרותים שלשה יודין ומלפניה כתובה המלה „אשמדאי“, ועל השרביט כתוב „קיטור, קיטור!“ — והנה אימה חשכה גדולה נפלה עלי, ותבוא הרדמה בכל הארץ, וענן כבד נשאני מן ההר הזה ומן המראות האלה ויעמידני בבקעה רחבה; ואסן כה וכה, וארא והנה איש מסכן עומד למולי, והוא לבוש בגדים בלויים וספר בחיקו. ואגש אל האיש ואומר לו: מאין באת, עובר? ויען ויאמר: בן הדורות הראשונים אני. ואוסף לשאול אותו: לאן אתה הולך? ויאמר: לדעת אחרית הימים עלי אדמות פני מועדות. ואחנוד עוז ואומר אליו: מה מעשיך ומה מלאכתך? הגד לעבדך. ויאמר הזקן: אחד מרוסאי-עולם אנכי, ואומר לו: מה הקמיע, אשר אדוני מרפא בה? ויאמר: מה זה תשאל? בקמיע שטרפאה גם ססיהמות אני עוסק. — ומה שמך, כי אדע? הוספתי לשאול אותו, כראותי כי עונה הוא על כל דברי, ולא ישים לו סתר פנים. ויאמר האיש: מלאכי שמי וזה זכרי. ויאמר המלאך הזה אלי: השמר לך מהבט אחרוך, סן תהיה לנציב מלח. ויקחני בידי, ויובילני בדרכים ומסלות ויביאני עד לפני מערה, ויוציא מצקלונו את ספרו ויגע בו על עיני ועל אזני, והנה קול רעש במוחי ובכל מיתרי לבבי, חשך העולם בעדי, והייתי כמו עור שעה תנימה. ואפתח אחר כך את עיני השמאלית בעמל, וגם בעיני הימנית נעשה סדק קטן לשקוף דרך עקלתון, והנה האיש וספרו אינם, והאבן מעל פי המערה הוסרה. ואבוא אל תוך המערה נבהל ומשתומם על כל אשר ראיתי ואשר שמעתי, ואבקש גם

למצוא מרגוע לנפשי העיפה, והן זה זמן רב לחם לא אכלתי ומים לא שתיתי. והנה מטח שן עומדת בפנת המערה ועליה פרושים סדינים יקרים ונגה לה סביב. ואעל על המטה לנח, ואישן ואחלום שנית וארא בחלומי: והנה תורים ובני יונה עם כל עוף שחור למינהו והבהמה המהורה למינה עומדים סביב למטתי וקוראים: יחי אדוננו המלך לעולם! ומשתחווים לי בהדרת כבוד. ויהי בהרימי ידי לברך את עבדי, ויפוצו פתאם מעלי, עד כי לא נשאר גם אחד מן המחנה, ואט ראשי להביט באספקלריה המאירה בראש מטתי, ואשים בה את עיני השמאלית, והנה שלשה הרים גדולים עומדים ותלויים על רגל אחת גדולה וכדור גדול עליהם; בימין הכדור עומד חזן, ועל יד ימינו ועל שמאלו שני עוזרים לו בשירה, אחד גדול ואחד קטן. ושכתי וראיתי, והנה החזן כולו בוער כאש ופניו מתלהטים כגחלת, ומצוארו של המשורר הגדול נוטף דם בלי תיף, ומשא כבד על שכם המשורר הקטן, וכלי-זמר ביד שלשתם.

והנה ברלת הכדור סרק, ואנט בעדו הרחק הרחק, ואראה שני יענים גדולים ורסני ברזל בפיהם מעופפים באויר השמים, ותחתיהם עמד המון רב תיות יער ובריות קטנות גדודים גדודים לאלפי אלפים ורכוא רכבות, ופניהם פנו אדם, אך לא ידיים להם; ובתוך כל המחנה הגדול, המכסה את עין האדמה, עומדים ארבע בריות גדולות, בעלי קומה גדולה מאד וצורה כבני הענק, וביד כל אחד מארבעת האימים האלה שמלה וקלם, שמלה וקלם. והיה כאשר שרו ונגנו החזן עם שני משורריו על הכדור, נחו פה היענים וצבאי החיות ועמדו בבלי נוע; ובחדלם לשיר, עופפו היענים ורצו רצוא ושוב וירמסו רבים מהקטנים, מהם שרפו בהבל סיהם, מהם קרעו בצפרניהם, מהם תלו בשערותיהם, מהם ננחו בקרניהם, וירמסום ויטנפום. וכאשר נסו הקטנים לעלות בקלמות הארבעה, נשכו בהם בשניהם ויקרעום לגזרים. וחהי הזעקה והצעקה גדולה ומחרדת שמים וארץ.

ויהי בחדלי להביט בסדק הכדור ובחור האספקלריה שעל מטתי, והנה האיש המור עומד מטעל ומועף ביעף כמלאכי השרת ויאמר אלי: בן אדם, הנה הראיתך רוב פלאות, אשר לא זממת ולא שערת, והנה אודיעך מדע והשכל, כי כל המראות אשר ראית היו חזיונות קדם מבית יעקב וצרינו, וגם חזיונות חייך הם, את אשר יקרך בקרב העם הזה ובמסבי שבטיו. כי הן גביר לאתיך שמתוך, והיה כאשר תריד, ונשבתה גם הגאולה עד קץ הימין...

ויהי בכלותו לדבר את כל אלה ויחרש, ואמרתיו אליו: בי אדוני, דבר נא עוד לעבדך מן הדברים האלה, כי חשקתי בהם. ויען ויאמר: את אשר החלתי לעשות אכלה, כי שמי גם אמיתי, והטבת לראות, אם תשמור בלבך את כל אשר ראית לפני ולפנים ולא תצא מדבר אלהים חוצה. ויפן האיש ויעל. וברגע הזה דפק השמש על פתח בית הכנסת ואיקץ, והנה חלום בתוך חלום!

ויהי ככלות הנער לספר לאביו את חלומו והמראות אשר ראה, וישתומם אביו מאד, כי לא שמע חזון כזה כל ימי חייו, ויהי בעיניו לגם ולאות על יקרת החולם. ויצו את בנו לאמר, אשר לא יניד לאיש את אשר ראה ואת אשר חזה; ובלבו חשב: אחריש ואראה מה תהיה אחרית חלומותיו.

וכי נתקיסו נבואות רבות מנבואות החוזה, בעת אשר קם למשיח ולנגיד כארצות יהודה, ויצהל העם לרגת גואלו ופודהו, עד כי שב להיות חוזה גם לבני ישמעאל, ויתפרדו מעליו בני אברהם. הכל כתוב בספרי הזכרונות לבני ישראל.

ב

ה ק ם ו ה ג ו פ ל

בימים ההם וכזמן ההוא חי איש יהודי בארץ פלשתים בעיר עזה, ושם האיש בנימין, כשם ראש השבט השנים עשר בשבטי יעקב, ושם אשתו רחל. ויאהב בנימין את רחל, ויחיו יחד בטוב ובשלום, ואולם עקרה היתה ולא ילדה לו. ויפתח אלהים את רחמה באהרית הימים, ותהר ותלד לו בן כיום העשירי לחדש טבת, בשנת ארבע מאות וארבע, ויקרא את שמו נתן כשם נתן הנביא, שהיה בימי דוד מלך ישראל ויהודה. ואחרי הגמל הנער, התחיל כבר ללמוד תורה, ויחכם מאד, שלא כדרך כל הארץ, ויעל על כל חבריו הרבים והגדולים במנין ובשנים. ויהי כי נפל הגורל על אביו ללכת למדינה רחוקה, לקבוץ מתנות ועוד בעד עניי ארץ האבות, הביא אותו, לפני צאתו, ירושלימה, וימסרהו ליד חכם ואיש סקובל בספרי התורה, להיות לו לאב ופטרונו, וישק לו על מצחו ויפרד ממנו בשלום. ויוסף הנער לקנות תורה וחכמה ולדעת רזים, ויוקירהו ויאהבהו מורו מאד ויאמר בלבו: גם זה יקום לנו לדועה נאמן!

ואבי נתן סבב אז בערים ובמדינות ויעבור ארצות ימים, וילמד לדעת את כל אחיו בני עמו הרחוקים, מנהגיהם ודרכם, ויספר להם על קברות הארץ הקדושה ועל שארית הבנים, אשר מצאו להם בארץ שנית נחלה לעבוד את אל השמים כימי עולם ולתת לו ריח ניחוח, לא בקרבן, כי אם בתורה ובתפלה ובתחנונים. והיהודים האלה, בשמעם בארץ גלוחם, כי סקר אדני את עמם, וכי ארץ אברהם, יצחק ויעקב עוד לא נשמה, ועוד נקרים בה שרידי החרבות ומקום המזבח, ויוסיפו להעניק אותו, את המשלה, בטובם, איש כמסת ידו וכנדבת רוחו; וישב מקץ ימים רבים כבוד בכסף וזהב, במלכושים ובמעדנות ויביא להמחכים והנעננים ריח ועושר.

וישמע נתן בנו, כי בא אביו עזתה, ויגש לפני רבו ויאמר: ירשה נא לי אדוני ומאורי ללכת לעזה לקבל פני אבי. ולא אבה הרב להסכים לזה ויאמר: חכה עד יבוא אביך הנה ויתן גם לנו את מתנתו. ויפצר התלמיד ברבו, כי כלתה נפש הנער אל אביו, ויאמר לו רבו: לך כחפצך, רק שישב תשב בבית אביך כחודש ימים ולא יותר, ואחר כן תשוב הנה; כי אם תאריך יותר לשבת ואביך יגע מן הדרך ולא יוכל ללמוד עמך תורה, ושכחת את משנתך. וילך הנער עזתה ויבוא לבית אביו, וישק לאביו ולאמו, וישב אתם כחודש ימים, וישב לירושלים, כאשר פקד עליו רבו. ויהי כבואו לבית הרב, וישאל אותו: השלום לאביך? ויאמר נתן: שלום. וישאלהו עוד: ומה חדשה בחיי עזתה? ויען הנער: לא ראיתי בקהלה הזאת כל חדש אשר אספר לאדוני, אך חלום חלמתי שם בעלית אבי, ואשא את החלום כחבי וגם לאבי לא גליתיו. ויאמר הרב אל נתן: ספר נא לי את החלום, כי הלא רבך אני ומורך ומלמדך.

ויחל הנער לספר ויאמר כזה וכזה קרה לי: — והנה עליתי בעשרה בטבת, והיום יום סגריר, לעלית אבי, ולמדהו באחר הספרים מעומד, כי חשקה נפשי בתורה, ואיעף ואסגור את עיני וראשי ממה על העמוד, ותרדמה גדולה נפלה עלי. ואפן וארא: והנה ראש אחד עומד מאחרי ולו ארבעה פרצופים, האחד אדום, השני שחור, השלישי ירוק והרביעי לבן. ויוציא הפרצוף הנהדר רוח עז מפיו, וישאני הרוח אל בקעה רחבה כמלוא עולם, ואקח את רקיע השמים אשר ממעל לראשי ואגוללהו ואקפלהו ואעש ממנו שופר ארוך כאריכת-עולם, ואשמע קול מדבר אלי: בן-אדם, האם תתקע בשופר הגדול הזה? ואען ואומר: בי הקול, אתה ידעת. ויהי בקחתי רק קצה השופר בפי ואנסה לתקוע תקיעה אחת, נתעוררו כל עשבי הבקעה ויעלו כאילנות, ומיד נפתח השופר והתפשט שוב לרקיע. ויהי בעלות קערת הרקיע השמימה, נשאתי את עיני וראיתי, והנה שבעה עננים עומדים ממעל לי, זה למעלה מזה וזה למעלה מזה, ותקחני יד אחת בציצית ראשי ותעלני בענן העליון השביעי. והיד פתחה את גוי ותוציא את לבי מקרבי ותקוב בו חור מעבר ימין לשמאל. ולידה הזה שוב היה ראש, ויקח הראש אות אחת משמו וידבק אותה בחרט ויתן אותה אלי, ויאמר אלי: בן אדם! שים החרט הזה בחיקך ושמרהו לבל יאבד ממך, פן חנקש. וישם הראש בכלותו לדבר את שתי ידיו, כבר שניה לו, על עיני, ויאמר: השמר לך ושמור נפשך מאד מלהביט עלי בעיניך, כי לא יראני בן אדם והי!

ואשקיף למעלה ממני, וראיתי אבן ברקת מרובעת, שש מאות אלף פרסאות ארכה ושש מאות אלף פרסאות רחבה ואלפים פרסאות גבהה, והיא מזהירה מסוף העולם ועד סופו כצאת השמש בגבורתו. ובאמצע האבן הברקת פרדס, ובארבע קצות הפרדס ארבעה עמודים, קומת כל עמוד ששת אלפים פרסאות וארכו ששים פרסאות ורחבו שלש פרסאות; עמוד מזרחי עשוי אבן אודם, עמוד מערבי אבן נופך, עמוד צפוני אבן ספיר ועמוד דרומי אבן אחלמה; וממעל לכל עמוד כתר עשוי אבן כדכוד. ואור הקדמון ואור השכינה מופיעים אל הפרדס מכל עבר, ועל הכל מופיעה גהרה...

ובהפרדס נוצצים כל מיני פרחים ואילנות ורוח חיים בקרבם, והמה מדברים זה לזה ויתעדנו עדן עולם, ונהר אפרסמון יוצא מעדן להשקות את הפרדס ואת הגן. אודה והיים במלוא הגן ומנוחת-עולם! ואשא עיני ואראה, והנה מרכבה גדולה עומדת לפני, ואמרתי להשקיף ולהתבונן בה, ואשמע את הראש מדבר אלי: השמר גם מהביט בה וגם לא למעלה ממנה, פן תאבד ממך אשר הפקדתי בידך.

ואשקיף למטה ממנה, והנה כבר גדולה לפני, ובאמצע הכתר עיר גדולה מאד, ומסביב לעיר שלש חומות בצורות, ובחוכות שנים עשר שערים. ובעיר פנימה ששים רבוא בתים ושבעים ואחד מגדלות. החומות אשר ראיתי היו אש נח, והבתים עצי אלמוגים והמגדלים זהב, ושנים עשר השערים כולם אבן יקרה; ומתוך כל ההדר הזה נוצצים שני ארמונות גבוהים ונפלאים, ולא יכול סה לספר את הדרם ויפים והאזן לשמוע. ומארבע הקצוות עולים פרחים משנים בתאדם ובצבעם; ובחוכם חבצלות לבנות כלילות-יופי

ונתנת ריח עדן; ואשוב וארא ראש אחד יפה עד למאד וכתר פז עליו, והראש רוכב חיה, אשר שמה ידוע, ושבעה כפתורים ופרחים בראש החיה. ושאלתי את הראש אשר עמדי לאמר: בני אדוני, מה המה אלה אשר אני רואה? יגדל לא הסדך עמדי והחכימני. ויען ויאמר: אעשה כדברך. ואני עומד שפי ושומע מדברו, וזה אשר דבר:

„נתן שמך, ובשמך שני נונין, והם מורים לנפילה ולקימה, והתינו באמצע יורה על החיים ועל המות. השופר, אשר בו תקעת, הוא השופר הגדול, אשר עליו דברו ונבאו כל החוזים; ועשבי הבקעה, אשר עלו בו, הם בני עמך. אור אבן ברקת מראה על התחלת התחיה. רוחב הכבר הוא ארץ-ישראל. העיר הגדולה היא ירושלים החדשה; ושני הארמונות אשר ראית, האחד מהם הוא בית-המקדש השלישי, כי יתכונן על תלו, והבית השני, הוא בית-המלך משיח בן דוד“!

„ועלה יעלו בעה ההיא משבטים הרחוקים אשר לעם בני ישראל, חסידי הכושים החיים תחת השמש, והאנשים הירוקים הקרובים לשמש והלבנים הרחוקים מהשמש אל בירת ירושלים המעשירה להשתחות לאדני, ושפך אדני את רוחו על כל בשר וינבאו עדי עבור יעבור רוח טומאה מעל כל פני הארץ, ולא יפול מדבר אדני ארצה, אשר דבר לנביאיו ולאזהביו ככל דור. והיתה ברית האדם עם אלהים ממעל, והיה לב אחד לכל בשר, ושקמה הארץ מתלאותיה הרבות“.

„ואתה, נתן, השמר לך, פן תצא אל מחוץ למדרגתך, ואכדה ממך אות אחת משלי, אשר הפקדתי בידך, ותנבא לשקר וללא אמת, ואף תעשה מרחה לאלהיך, והרב כל הבנין-עדי-עד הזה, וכתמים יבואו בעולם ויגברו בני לילית ובני נעמה והיה מכשול רב בארץ תחת להטיב. השמר באשר הוריתיך וחתים תהיה עם אדני אלהיך, ולא תשתחוה לאל נכר, כי אם לאדני לבדו. גלאה אלהים לשאת אסירי בניו, שים אזור במתניך ורוץ במחנה ישראל הפרוץ ונבא לגאולה ולחרות ולקץ הימין“!

ובכלות הראש לדבר את דבריו אלה, ויעף מעלי ויעל. ואפתח את עיני, והנה אני עומד לבדי בעלית בית אבי כבראשונה, ואין עוד מראה . . .

ויהי בשמוע הרב הירושלמי מפי תלמידו את דבר החלום הזה, והתלמיד אז כבן שתים עשרה, וירקד לבו בקרבו, וישמח ויצהל במלוא החדר ויאמר: ברוך אדני אלהי ישראל, עושה נפלאות לבדו, אשר לא עזב חסדו ואמתו מאתי, לזכני לעת זקנתי בתלמיד הגון תמים ומתמם כמו זה. ויקם וישקחו על ראשו ויאמר לו: בוא, ברוך אלהים ואכניסך עוד בהיכלי הקבלה.

ויהי נתן נביא לישראל, והוא מנבא על היים ומות אשר לעם, ועלו בחלקו שתי הנונין — קם ונפל . . .

משא שמואל

ויהי כי החל לצאת בעולם מיבם של המשיח שבתי ושל הנביא, חזה אחד מיחידיו הסגולה שבדור משא: והנה הוא עומד בבית כנסת חדש ומתפלל עם הקהל תפלת-מנחה

בכונה גדולה ובבניה רבה על דבר אורך הגלות ועל דבר קצת דוד הנפלת, ויהי בהגיעו לתפלת „את צמח דוד עבדך מהרה תצמיח וקרנו תרום בישועתך“, והנה אור גדול מקיפו מכל עבר, ורק הוא לברו רואה את המראה. והוא יוצא לחוץ, לוקח את כל כדור השמים ממעל ועושה ממנו קסת סופר ונותן אותו במתניו, ואת הים הגדול הוא מרים וטובל בו את הקסת, והשתנו המים והיו כדיו שחורה, ויהי בעיני לנס. ואת קו השמים הוא איחז, למן הקוטב הצפוני ועד הקוטב הדרומי, ויעש ממנו קולמוס, ופרש לפניו כל שבעת הרקיעים שבקדושה ושבעת הרקיעים שבטומאה והיו כנויל, וכתב עליהם בדיע אחד את המעשים אשר נעשו מני ראשית ועד אחר תחית המתים. והנה פרח ציץ ביד ימינו ויגדל, עד כי עלה גדלו מהלך חמש מאות שנה, ויירא ויפחד מפני גבהו הנורא; וגם הציץ ירא מפני החוזה, ויברחו שניהם זה מזה. ויבואו לעיר-טלכים, ותצא לקראתם אשה זקנה מתעלפת, הולכת ומתנבאת, ותשם את ידיה על ראש החוזה ותברכהו ותאמר אליו: השמר לך ושמור את נפשך, אשר לא תפתח את שםך. ויהי בכלותה לברך אותו, ויחדל הציץ להציץ. ויקחו את מלבושיהם וילבשו אותם מהפכים, החוץ לפנים והפנים לחוץ, וילכו בראשיהם לארץ ורגליהם נטויות למעלה, בן צעדו עד בואם לבית מלך. ומיד התחיל הקהל לקרוא בקול: שמע ישראל, ה' אלהינו ה' אחד! ויתעורר המתפלל מן המראה, והוא עומד בבית התפלה וישתומם, ולא ידע מה היה לו. —

חזיונות כמו אלה ראו אז התלמידים והנבונים בעם לרוב. וגם על עבדים ושפחות שפך אלהים את רוחו וינבאו על היום הגדול, אשר בו תצא השמש ללהט את הרשעים ולהביא חום וכבוד לצדיקים ולכל קוראי שמו באמת.

ד

המתנבאים

בין חסדי ירושלים היה אז איש ירא וחרד לדבר אדני, והוא מלומד בספרים וידע נסתרות, ויאסוף אליו כל כתבי-הקודש הישנים, אשר נמצאו במערות-ירושלים, ובכל עירות ארץ-ישראל ואשר נכתבו בדורות ראשונים על ידי קדושים ואנשי מעשה רבים, וישכור סופרים, אשר עברו בקולמוס על האותיות, הממושמשות מרוב ישנם ויחדש את נעוריהם ויפיץ אותם ברבים, למען הרבה הדעת ונסתרות חכמת אלהים בחוץ תרונה. וגם הוא כתב ספר משא, כיד אלהים הטובה עליו, על דבר משיחות שבתאי בן אליהו, ובו פירש וכיאר את הזמנים אשר בהם יצליח ואשר לא יצליח בהם, וימלא את הספר דברי נמטריאות וחזיונות הרבה, ויבאר בו כל סתום וכל נעלם, וישם את הספר בכלי חרש, למען יעמוד ימים רבים, ויטמנהו במערה ממערות עיר הקדושה עד יום בוא הקץ.

והמשיח שבתאי קרב בעת ההיא את נתן הנביא אליו, ויאהב אותו אהבה עזה על תמתו ועל ישרו, וילמדו תורת המספורין ופשר כל דבר. מזמן לזמן עלו הם ותלמידיהם וכל הנלוים אליהם על הרים להתיחד שם לעבודה ולפדות, וילינו בשדות ובכרמים, במערות ובקברים ויעסקו בהשבעות ובהתדבקות הרוחות אל רוחות חסידים מתים, וישמעו בעת-קול יוצאות

מן הארץ ומכריוזות על משיח בן דוד; ועוד ראו מראות נפלאים וגדולים. ככה עשו חרש ימים וישבו אחר כן לקרית-מלך ירושלימה.

ויהי ביום העשירי בטבת, שנת ארבע מאות ועשרים ושתיים ליצירה, ויעל המשיח לבקעה הרחק מירושלים מהלך שלש פרסאות, ועמו ארבע מאות איש מתלמידיו הנאמנים ונושאי דגלו, ויהי לעת ערב ופאתי אודם נראו בסכינות הרקיע, ותהי העטרת הגבולים בכל היקום, ומלאכי היום הולכים ומפנים מקומם למלאכי הערב; ויעל הגואל על שן סלע וישביע את כל הרוחות הקדושות המשוטטות באויר לעבדו ולשמרו, אותו ואת האנשים אשר עמו, ויהיו נשמעים לו ולכל אלה אשר ידבקו בשמו לעשות ולמלא אחרי כל פקודה וצו. ולא היתה כזאת אשר יקום בן-אדם וידבר ככה אל רוחות השמים. ומן הזמן ההוא והלאה החלו אנשים ונשים להתעלף ולהתנבא בראש כל חוצות ובבתי-כנסיות על הראשונות ועל הכאות. ונתן העזתי, מדואי פני המלך, נתן לראש עליהם להנבא על הרוממות העליונה, ויאסף נתן ארבע מאות בני נביאים, כבימי שאול, וילכו ויתנבאו ולא יספו.

ויהי בליל השבועות בשנה ההיא והמשיח ישב באספת תלמידיו בירושלים, והתקדש החג במרחבי העולם, ויעלו תחתונים למעלה ועליונים למטה, פתאם התעלף הנביא נתן וידבר פלאות על המשיח רבו, וישאלו אותו האנשים לאמר: על מה אתה עושה ככה? ויען ויאמר: האם לא תראו את האש הגדולה המתלקחת וכאה על ראש משיחנו זה ועטפת על מצחו כשמן השוב על מדותיו? ויאמר נתן: אני זכיתי וראיתי לכדי את המראה הרב הזה, ואלה אשר עמי לא ראו ולא יזכו לראותו עד עולם. —

ויחשב לו הדבר במרום לחטא, ונהפכה לאחרית הימים נבואתו להרמת עם ולגאולת עם ותהי להכשלת הרבים ולהטעת הרבים.

ה

הגורל

ואיש מקובל היה בימים ההם, והוא עוסק בצרופים ובהשבעות, ושמו אברהם יכני, והוא מן הסופדים והמתאבלים על אורך הגלות ועל כי נשכת מטנו כל משובש עבודת אדני במקדש. ויהי בליל העשירי בטבת באחת השנים הללו נדדה שנתו ולא יכול לנוח, ויקם ממפתחו, וירחץ וילבש את בגדיו ויערוך „תקון-חצות“. וידליק נר ויקח גויל מעור חמור, ויגזור אותו למאות מאות גזרים קטנים, ולא ידע על מה זה ולמה זה הוא עושה כן. ויהי כאשר היו כל גזרי הגויל מונחים על השלחן, עשה השכעה, והנה באחת ההזכרות עלו לפניו שמות נערי בני ישראל ממקומות שונים, מערים ומכפרים אשר במדינות מוקדון, אשר לא קרה אותם מקרה לא טהור ויתקדשו מעודם, ויחרות את שם כל אחד ואחד על גזר גויל מיוחד, ויגזור אחרי המעשה הזה עוד הפעם כל גזר קטן עוד לגזרים קטנים, עד כי לא נשאר בכל גזר בלתי אם אות אחת, ויערבב את הגזרים יחד וישם אותם בסיר נחשת ויעמוד עד הבקר.

ויהי בבקר ויקדם לבוא לבית הכנסת אשר בטרופולי, ויבך בכי גדול על פזור ישראל בעמים, ולא פסק לבכות, עד כי גשרו ריסי עיניו מרוב בכי, ויהי הכל שומם מסביבו ולא מצא מנחם. וישב מבית הכנסת הביתה; ולו בת קמנה ושמה בינה, אשר ילדה לו מחלת אישתו. הגערה היתה אוהבת לבוא אליו תמיד, בעת עסקו בצירופיו ובמשאיו; והיתה הגילה לעמוד אצלו אינו שעות, מכלי יגיעה ועמל ולהסתכל במעשיו, שלא כדרך הילדות האוהבות שעשועים וקופצות ממקום למקום. ויצו עליה לרחוץ את בשרה לשים עליה כתנת חדשה ולבנה וללבוש את שמלת השבת. ותעש הילדה כן, ותבוא אליו החדרה ותעמוד על השלחן. ויצו עליה לקחת מן הסיר אשר על השלחן פתקא פתקא ולהניח לפניו בשתיים עשרה שורות אות אחרי אות, כמעשה ארית על גבי לבנה ולבנה על גבי ארית, ותעש הגערה כן, ועיניה כמעט סגורות. ותתעלף ותקם ותנבא. ויקם ויקרא את השורות, וצא השורה האחת מן הפסוק: "שום תשים עליך מלך" וירא ויחבונן וישם את הדבר ואל לבו.

ואמנם קמו גם ד' מאות בחורים מבחורי מיקדון לנבא על בוא המלך.

הֶרֶב וְהַתְּלִמִּיד

והרב הירושלמי, רבו של נתן העזתי נביא המשיח, מתאבל על תלמידו הטובהק הזה, כי נתן ידו עם הגואל המזור בעיניו ואשר לא יאמין בו, ויזמן את תלמידו, כי יבוא אליו ויצמדק לפניו על מעשהו. ויבוא נתן ויתיצב לפני רבו, והלז וישב על כסא הדין וזקנו הארוך והלבן יורד לו עד למדותיו. וירם הרב את ראשו ויאמר לתלמידו: מה המעשה הרע אשר אתה עושה עמדי, כי לא באת אלי זה שנתיים ימים ופנית לי עורף? ואני גמלתיך שובה ורביתיך, הוריתיך ועשיתי הסד עמך. מפתח אכלת ומימי שתיית ומצמרי הלבשתך, וזה שכרי עמי, כי תנוחני לעת זקנתי לבוא בין החועים! ויען התלמיד ויאמר לרבו: לא תועה הוא רבי החדש, כי אם איש קרוש וטהור ומבית דוד יצא וחשקתי בו ובטהרתו, והוא גם הביאני בסוד ה' ויאצל עלי ועל חברי רוח נבואה, וכלנו אנו מתנבאים עליו, כי הוא משיח אלהי יעקב וכי בעוד ימים מעטים יהיה קץ הפלאות, ויעלה כל ישראל מקצה העולם ועד קצהו לארץ אבותיהם בחיל ובכח וכרוח ה', ושבו בנים לנבולם ומלאה הארץ דעה. ויהי בשמוע הרב את תלמידו מדבר כדברים האלה, ויצנח מעל כסאו ויקרע את בגדיו ויקרא: הוי שועה ומשגה קייתי כי תעשה ענבים ותעש באושים; והנה רוח שקר מדבר מפוך, כי לא צוך ה' ולא שלח את האיש הזה להיות לגואל לנו ולא מבית דוד הוא בא. — ויתרגש התלמיד, בשמעו את רבו מקלל את המשיח ויבקש להראות לו אות ומופת, כי דבר אלהים בפיו, ויקם ויחל לנבאות בנימטריאות, בראשי חבות ובסופי-חבות פסוקים מדברי הנביאים, שכולם מכוונים לכיאת המשיח שבתאי צבי. והרב לא נבעת מן הרמזים ומראשי ומסופי החבות ויאמר אל המנבא: אוי לי שראיתך בכך! ואוי לנשמתך הטהורה, אשר נפסדה כל כך! כל ימי היוחך אתי היית תם וישר וכשר ובתמן הלכת ולא ידעת להרע ולנשות ימין ושמאל מכל אשר מסרו לנו

חכמי הדורות וגם על דבר הקץ לא דרשת; ועתה רוח רע בא וערבב את מוחך ואת לבך, תאמר להיטיב והנה תרע, תאמר להגדיל את המהור, והמהור בעיניך אך איש טמא הוא, קשור הוא עם הסטרא אתרא ואיננו יונק מסטרא קדישא... עוד לא פקד ה' את עמו ועוד לא באה העת להגאל. אוי למי שידחה את הקץ וינכא בשם ה' לשוא, ורבעה בו אלת התורה, בו ובכל הגלויים אליו, וכפרתם בה באחרית הימים ואמרתם: אין לנו חלק ונתלה בתורתנו! כה דבר הרב, הלוך ודבר וברר מן התורה ומן הנביאים ומן הכתובים ומסתרי התורה וממכמי המסורה, כי אך רוח-תועה בהקדמת גאולה זו ושומר נפשו ירחק ממנה. ויפעול הפעם בדבריו על לב תלמידו נחן, ויאמר הלז: אם בן אלך ואפרד ממבשר זה, אם אינו בעל הצדק; והיה אם יפנה לשמאל אימינה ואם ילך לימין אנכי אשמאיל. ויאמר רבו אליו: טוב אשר דברת ואלהים עמך, בני. ועתה לך היום וענה את נפשך, וקמת בבקר ובאת אלי, ואשביע את השר של שכחה ואת המלאך רפאל גם יחד, כי יסירו ממך כל הלמודים אשר למדת וכל הרעות המזורות אשר נקלטו במוחך ותשכח את כל דרך האיש הזה. ויברכהו רבו, וילך נתן נבוך מאתו, ואיש לא ידע את דבר בואו וצאתו.

ה ש ב

ויהי ממחרת היום ויפגשו חברי נתן מבני הנביאים את נתן ברחובות עיר ירושלים, ויחלו להכות בו, הכה ופצוע, ויאמרו: אמש בהיותנו בחדר המשיח החלו אנכי הקיר לזעוק על הדופי אשר דבר רבך ברבנו באזניך, ואתה שמעת ומרית כאדני ואמרת אמן לדברי המגדף. ועתה שמע את אשר דבר המשיח: כה האמרו אל נתן וכה תדברו אל בן עזה: מהר ושוב אל אדוננו והשתחוית לו כבראשונה; ואם מאן תמאן לעשות כדבר הזה ותמרה בו, אז ישלח עליך את חית השדה ואת עוף השמים עד השמדך. ויירא נתן לנפשו ויאמר: הנני כי חסאתי. ולא סר אל רבו הראשון, כאשר דבר, כי אם מהר אל הרב המשיח ויפול לרגליו ויאמר: סלח נא לעון עבדך. ויאמר המשיח אל נתן: הנה אמש בעמדך לפני רבך דבקה בך רוח זמרי ההורג את אדוניו ותרבה הרע. ויבך נתן ויאחו בכסא אדונו. ויתעלף שוב, ויחל לדרוש במ"ש גימטריאות על הפסוק: לא תלך רכיל בעמך, ישר והפוך, ישר והפוך; ואחרי כלותו לדרוש, אמר אליו מלך המשיח: סר עונך וחטאתך תקפר. וירעתי, בני, ידעתי, כי אין אחד מני עשרה בירושלים, אשר יאמין, כאנשי מדינת מוקדון, כי הגאולה קרובה וכי היכולת בידי לנצח על הגאולה, אך עם ירושלים הלא עם קשה עורף הוא, יאמינו בה' ובמצותיו ובעבדיו לא יאמינו.

ויאמר המשיח אל נביאו: עזוב נעזוב את העיר הזאת, אשר דברו עליה רעות כל נביאי יהודה, ונלך ארצה מצרים, למקום, אשר בו נטה משה איש האלהים את ידו אל השמים; ושם נתקדש שבעתים ומשם יצא שנית דבר הגאולה.

ויחריטו ביום ההוא כתוצות ירושלים מפעם הרב המקנא את המשיח ונביאיו בחרם ובאלה, ויתגלע הריב.

ובשמוע המשיח ומתי סודו את דבר החרם, ויסוב הוא ונביאיו את ירושלים שלש פעמים ביום ששה ימים רצופים, וביום השביעי אמר להם: מה לנו פה? לנו ונלכת מצרימה, אשר נבנתה לפני ירושלים, ויצאו כולם מירושלים לארץ הולדת משה בן עמרם.

ח

מצרים

בחמש אניות גדולות יצא יצאו המשיח, נביאיו וסופריו וכל אלה אשר נשבעים בשמו, ויעשו שנים עשר יום בדרך מיפו עד אלכסנדריה. ויקבלו בני קהלת מצרים את שירת הנביא ברב כבוד ופאר ויעשו כרה גדולה להם. וישב שבתאי בבית קצין היהודים רבי רפאל יוסף. ותלמידו נתן התאכסן בבית תלמיד הכם הנודע בשם רבי יחזקאל, ושאר התלמידים וכני הנביאים התארתו בבתי נגידי הקהלה והפרנסים. ויהי מספר הבאים עם דגל המשיח בשלשת אלפים איש. ותהי המולה רבה ברחובות ובבתי-הבנסיות, ועם העברים מיושבי מצרים שמח לראות אורחים כאלה מבני הנאולה בגבולם. ובכל שבוע ושבוע מרבים מאמיני המשיח לבוא משאר ארצות ומדינות, ויספרו את מופתיו ואותותיו אשר הראה לרוב, ויהללו את רוב חכמתו ובינתו. ונתן וחבריו מחזקים את לב העם באמונת הגואל ודברי הפדות. ויחברו תפלות חדשות ותהלות לאדון האדונים ולמלך המשיח, וישירו שירים; ובכל חבורה עושים סעודות וכורים כרה גדולה, ותהי השמחה והדיצה רבה. קם רוח-ישראל ויתעורר וירא את יומו הגדול ויום כריתת ברית האלהים את עבדיו מחדש, ויובל שי לה צבאות ותרים קרן עם הסגולה. אור וששון ימלא את כל העולם מקצהו אל קצהו; ישרימו העמים, יתחברו השבטים, גוי אל גוי לא ישא חרב, ונשבתו כל משפחה ואיכה ותחרות ועוני מן הארץ, והיה אך טוב וחסד ומרחביה בכל העולם. וראשית קצה הימים האלה כבר נראים עתה במצרים, נראים בכל בית ובכל משפחה, אשר תלמידי המשיח מתארחים שם, הלא גובה להם ודבור חי בפיהם ואומן בלכס. ואם ידברו וינבאו, מי זה יכחש בהם? ועל מי עוד יפול לבו עליו? קומי, קומי בת יעקב, כי בא גואלך, הורם הודך. נצח הנצח את האפס, והכל אך יונק חיים ורואה אור.

בעת מצהלת לבבות כזאת באו שני אחי המשיח מאזמיר לאלכסנדריה בספינה לקנות שם פול מצרי, ויבואו בני הנביאים אל משיח השקר ויאמרו אליו: באו שני אחיך הנה, והגם בבית נתן הנביא. ויען להם המשיח ויאמר: אינם אחי, כי אם מילדי אזמיר המה. מיד נפלו כולם מתעלפים לארץ, ויהי הדבר לנם ולפלא. ואמנם לא בני אביו היו, כי אם בני אמו.

ט

דבר המלך

היום שמונה עשר בחודש אייר. האביב כבר בא, אילנות מלבלבים. פני השמים שהורים, אין כהם ואין ענן, והבריאה בעצם תקפה, ומלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא ומשרתיו ומלאכיו יושבים ופוקדים את הננות ואת הפרדסים, מצמיחים עשבי השרה ומכינים לחגבים ולכל רמש האדמה את מזונם.

וישב המשיח ביום הזה בחדרו ויתעצם בתולדה ובעניני גלגלי מסכות הדורות. האב
 מרוד בעסקי הטבע ונחירו מצרף הוא את השמות וצופה הליכות עמו.
 ויבוא אחד מנשיאי מצרים הגדולים והמכובדים, אשר דבריהם נשמעים במלכות,
 והוא חכם ושופט את כל עם היהודים, ויתיצב לפני מלך המשיח ויאמר אליו: בי אדוני
 אל ידע לך על השאלה הגדולה הכמוסה עמי זה ימים רבים, והיה אם לא תרגו ותגדיל
 חסדך עמי, ודברתי באזניך את אשר עם לבי, ושאלתיך דברים על דבר מהלכך ומלאכותך
 ואדע. ויען המשיח אותו לאמר: אל תירא, בני, שאל את אשר תשאל ואשיבך. ויאמר
 הנשיא אל המשיח: הגד לעבדך, האם דברת את האלהים כמשה אדוננו? ואם קראך למשיח
 ושלחך אלינו? ויאמר המשיח: לא נראה אלי האלהים ולא דבר עמי, וגם לא נתן את
 מטה המתקק בידי, כי אלך ואתיצב לפני מושל התגור, כבן עמרם לפני פרעה מלך
 מצרים. ויאמר הנשיא: נפשי בשאלתי, אם ככה הדבר ולא שלחך אלהים ולא דבר
 באזניך דבר מדברי הגאולה, איך ערכת את נפשך לבוא לבית יעקב בשם הפדות? ואולי
 עוד תרע לישראל תחת להיטיב, בדחקך את הקץ? ובדבר הנשיא את הדברים האלה, ויפג
 לבו מיד ויאמר: חטאתי לך בשאלתי, ידעתי כי במאמר פה תוכל לכלות אותי כרנע, כי
 איש-טופת אתה. ויאמר המשיח: אל תירא ואל תחת, לא אכלה אותך, כאשר כלו דתן
 ואבירים, כי לא באת להמרות נגדי, כי אם לדעת דרכי, ואני אגלה לך מעט מהמה. אבל
 השבע לי בשמי ובמלכותי ובכחתי, כי לא תאמר דבר מכל הדברים האלה לאיש, כי בנפשך
 הוא. ויעשה כן. ויאמר המשיח אל הדובר: שב לפני — והוא ירד ממעלות כסאו ויתיצב
 על המעלה התחתונה ויפתח פיו ויאמר: „דע נא, נשיא בן נשיא, כי זה שבע שנים רצופות,
 אשר קדשתי עצמי ומהרתי עצמי ועסקתי בכל ההשבעות הגדולות והעצומות, אשר מפניהן
 תכנענה גם סטרא דקדישא וגם סטרא דטומאה, ואביא בהגות שסי-המפורש את כל שבעים
 השרים המושלים בעולם תחת ממשלתי, ונשמעים לי כל כחות הקדושה וכל כחות הטומאה;
 נשמעים לי כל הספירות וכל שערי יה, וכל מה שבשבעת הרקיעים, כל מלאכי מעלה
 נכנעים לרצוני; וגם המון המזיקים והמזיקות; לילות ולילין, רוחות ושדים עם ממוניהם,
 מנהיגיהם, שריהם ומלכיהם, כולם כולם סרים למשמעתי וכפופים תחת ידי; ואם ארים את
 ידי ועמדו לפני, ואם אקוף אצבעי, הם משתחווים לפני; והנני נגיד על הכל ומצוה אני על
 עליונים ותחתונים ועל כל אשר בשמים ובארץ מתחת. ושכתי והתבוננתי במערכת השמים והנה
 תכלית בריאתם בשביל האדם, ואתשוב בילדי הגוים והלשונות, והנה עם ישראל בחר לו
 יה לסגלתי וזרת עמם ברית בחורב, ברית עדי עד; ויסר העם הזה מדרכי ה', וישמור להם
 עברתי, והאל פוקד עון אבות על בנים, על שלשים ועל רבעים, ככה אנכי מונה דורות עברה
 ועם ודורות הקללה הבתובים בספר משנה-התורה. והנה גלות בבל, שיבת הגוי, חורבן,
 מלכות בר-כוכבא שלא כדרך הטבע, ומאז ועד עתה הכל עומד בקללות משה רבם, שקללם
 בשתי תוכחות בשם הגדול ובצירוף שבעים איש מזקני ישראל ובצירוף השכינה. שכינת
 ישראל בגלותא ושבעים השרים מושלים בעולם, וגסגה השער לה. ואני הדובר, יען
 שנשמת משיח בי, נשגבה משל משה, נשגבה גם מנשמת מלאכי עליון — הנני מנסה על
 ידי שמות הקדושים ועל ידי שמות הטומאה, שבאתי עד תכליתם, להכניע בראשונה כל

עמי עולם תחתי, ואמליך עליהם מלכים כרצוני, ואני אמלוך על כולם, ואשיב ימי עמי כימי עולם וכשנים קדמוניות. והי שומר הפדות ושומר חסדו לבני אבות יעשה הטוב והישר עמדי ועם עמי; וכונתי אך לשמו ולשם קדושת שמו הגדול; ואני תקוה, שלא אכשל ולא יבושו קוי בני.

ויפול הנשיא, בשמעו התגלות לב המשיח לפניו, על פניו ויקרא: אתה הנך הגואל האמתי, ומי יתן ואראה עיני כעין את נצחונך על ימי הקללה, ויהיו לנו אך ברכה ואורה, חסד ורחמים, כי גואלנו וחמאנו. —

הולדת שרה

בשנת חמשת אלפים וארבע מאות ליצירה ישב במדינת אוקרינה אשר במלכות פולין הגדולה איש עברי אחד ונאמן רוח, ושמו ישי בן יהודה; ולו אשה מאצילי בית ישראל, נדיבת רוח ויפת-תאר. ותהי עקרה ימים רבים ולא ילדה. ותתפלל לה כל הימים וישמע בקולה ויפתח את רחמה ותהר ותלד ביום חג הפורים, יום שמחה ליהודים, בת, ויקראו שמה שרה, כשם אשת אברהם. ותגדל ותהי כשנתים, ויקראו לה רבים גם שם יסכה, כי הכל סכין ביפיה, פניה מאירים כשמש, ולא היה כזו הזה בזרע אשה מימות עולם!

ובהיות הנערה כבת חמש וישש באו גזרות רעות על עם היהודים והפולנים ותתפרצה הרגות עצומות, כי עלה עם מר כארי וכנמר ויבקע באפו כל חומת יהודה בפולין. ערים נשרפו באש, אלפי אנשים ונשים נשחטו יום יום, עוללים נדרסו במעי אמם, חללו כבוד בתולות לעיני הוריהן וחתניהן, ואחרי כן נקרו את עיני כולם ויתלוס על העצים וישימו אש תחתיהם. באו ימי נבוכדנצר וימי המן, אשר חשב להשחית בעם ה' ולכלתי הותר להם שריד, ותהי תאניה ואניה בכל שערי בית-יעקב, והימים ימי קינה ובכיה עד היום הזה. והנערה שרה עוד לפני זה נלקחה מבית אביה, ותהי טמונה ימים רבים בבית-מקלט לחסידות בית הלחמי, אשר לא תנשאנה כל ימי חייהן לאיש ותעבודנה את אלהיהן בצניעות ובמעשי חסד, ותשב עמהן ותשכח שם אביה ושם עמה ומולדתה. וכאשר יצא הקצף על בני יעקב, יצא גם על שבטי בית הלחמים, ולא הבדיל האויב בין בן ברית ובין שאינו בן ברית, והרבו המגואלה בדם אכלה את שניהם. ותנוסנה החסידות הנוצרות ותסתרנה במערה ותקחנה גם את שרה עמהן, כי יקרה עליהן נפשה. ותשבנה שם בבטן האדמה ותגולנה אבן על פי המערה, ורק מעט צדה לקחו עמהן. והי בחצי לילה בשנת ת"ח, השנה היותר זעומה בשנות ראינו רעות אלה, נאחו פתאם נוף איש בעל קרנים בנוף הילדה השוכנת, ויוצא אותה ערומה ממקום משכבה, ויאחו בה בציצת ראשה, וישוטט עמה באישון לילה באויר השמים, ויבא אותה אל בית-קברות יהודים בארץ החוקה מאד ממקום הנזרות, ויעמידה על רגליה ויאמר המתעופף אליה: בתי, יהודית את ומוצאך מעם היהודים, ואני אביך אשר נהרגתי עם אמך על קדוש השם הגדול. וישק לה הדובר על ראשה ונעלם ואיננו. הבקר עלה ותתעורר הנערה משנתה ותשב ערומה על יד מצבת אבן אחת ותבך.

וליהודים יושבי-המקום היה לקבור מת בנקר היום ההוא, ויבואו עם מטת השוכב אל בית-העלמין, וימצאו גערה קטנה ערומה אשר רק כתונת לבשרה, יושבת בין רפאים, ואור פניה מכהה את עמוד השחר. ויפלו רבים על פניהם ויאמרו: רק קסם הוא! וביניהם היה איש מקובל יודע צפונות ומראות ויאמר: אולי זה ראשית ימי המשיח וסימן לתחית-המתים. ותאמר הגערה להכאים: מכנות העברים אני ממדינת פולין, ואבי המת הביאני הלום אמש בלילה בכנפיו. ויאמר המקובל: מתנבאת היא. ולא ידעו האנשים, אם אמת היא דוברת או דבר קסם אתה. ויביאו אותה לבית הרב, וילבישוה ויאכילוה וישקוה, כי רעבה היתה וצמאה. ויביאָה ראש התורה חדר בתוך חדר וישביעה באלהים, כי תגיד לו דבר בואה הנה ומה עמה, ותאמר: חי יושב הצבאות והי בנו משיחו, כי אמת בפי. ותספר את דבר ישיבתה בבית-המקלט ופרשת דבר האמונה אשר למדוה, וכי את אביה ואמה שכחה, וגם אחמול בלילה לא הכירה אותו ולא ידעה מי הוא. ויאמן הרב להדוברת, ויצו את אשתו להיטיב עמה ולשוב לחנכה בדת ישראל. ותשכ בבית הרב ימים רבים, ותצטיין ביפיה ובחכמתה. ויאמרו כל רואיה: כמראה הזה היה מראה אסתר המלכה, אשר הצילה את היהודים במאה ועשרים ושבע מדינות. והי הדבר לנס, כי עוד בזמן הזה, אשר רחוקים אנחנו זה כבר מימי המקרא ומימי הפלאות, יקום יופי כזה בשערי יעקב ויתהלך עלי אדמות.

יא

חלום שרה

ויהי כי רבו הכורחים מאנשי בני ישראל הרצוצים מארץ הדמים אשר באוקרינה, ויפוצו לארבע רוחות העולם, באו רבים גם אל העיר, אשר בה גדלה שרה הנמלטת, ותהי שם „סכנת בלבול“, ויגורו התושבים היהודים מפני רוב הבאים ויקמו ויתגדלו כסף הרבה, למען ילכו משם להאחו במדינות עור יותר רחוקות. וילכו הגולים מן המקום ההוא, וגם שרה ביניהם, לארץ הולנדיה החפשית, ויתישבו באמשטרדם הכירה, ויעשו שם מסחר וקנין, וייסדו להם קהלה מיוחדת, ויכנו להם בית הפלה מיוחד. ובכל שבת ומועד יהללו את ה' על הנסים, שהראה להם בהמלטם מארץ גזרה ובהשארם בחיים לעבדו ולהזכיר שמו בגוים.

הימים היו תייד ליצירה, ושרה בת ארבע עשרה וכבת שמונה עשרה לקומה ולגובה. ותהי אבן חן של כל הישוב הפולני בארץ החדשה, ויתברכו בה כל בתי ישראל לאמר לבנותיהן: ישימך אלהים יפה וכלולה כשרה בת ישי!

ויהי שנית יום חג הפורים, יום משותה וששון לזרע יעקב ולפלטת ישרון ויום הולדת שרה היפה בבנות, ואחיה וקרוביה התאספו בבית פרנס קהלתם ויכרו כרה גדולה וישתו וישכרו וירקרו, ותהי השמחה גדולה. וגם שרה נצבת עם שורת אחיותיה לראות בשמחה וכדיצה. ויתנו הגברים גם לה לשותת מן היין המשובח. והנה כמו אסתר ממש ליופי ולתואר, אשר לקחה בקסמיה את לב מלך פרס, עומדת לפניו. מי לא יכרע לפניו ולא יקרא: „אחותנו, את היי לאלפי רבבה!“

ויהי ממחרת היום בחצי ליל שושן פורים, ותשכב הנערה שרה על סמטה ותישן, ורעיונותיה על משכבה סליקין, ותרא בתלומה: והנה היא יושבת על שלחן ערוך, עליו כל מאכלים ומשקים טובים; והשלחן עומד בחצר גדולה, אשר קירותיה מצוירים כל מיני ציורים, ומשמשים רבים רצים מחרה לחרה לשרת את האורחים והמסובים. מימינה יושב כהן גדול, ומשמאלה יושב כחור יפה עינים ורב חן עד מאד, ויאכלו המסובים לשבעה, וישתו וירימו את כוסם ויקראו איש אל רעהו: נשתה לחיי אדוננו זה ולחיי ארוסתו, בת מלכים זאת, היושבת אצלו. ומיד נפתחה דלת החצר, ויבואו שני אנשים נשואי פנים ויקרבו אל השלחן ויעמדו מול הבחור ויאמרו אליו: מארץ פולין שלוחים אנחנו אליך, משיח בן דוד, מלך ישראל. ותיקן שרה תוך כדי דבורם, והנה חלום.

ותשמור הנערה את הדברים בלבה, ותאמר: לגדולות נוצרתי ורק לבן דוד אתן ידי לברית עולם. ותמאן שרה מן היום הזה והלאה לשום לבה לנכבדות אשר הציעו לפניה. כי רבים מבני העשירים ומן הלומדים המצוינים בקשו לקחת אותה לאשה ויחלו בעבודה מחלת אהבה. וישנאו אותה שוב המבקשים ידה, תחת האהבה אשר אהבו אותה, על גאות לבה ויהירותה, ורבים מן המעונים בנפשם מיפיה, אשר לא היה לו ערוך, הוציאו שטנה עליה, כי משרכת היא דרכיה, ויחאמצו להבזות את שמה. עד כה הגיעה קנאת האהבה, והיא כל עול לא עשתה, ולא הזיד איש לנגוע בה.

ותצא שרה בימים האלה מארץ הולנדיה לארץ איטליה ותשב בליוורנו, העיר המהוללה; וגם שם הקיפוה הבחורים מבני הגבירים מכל עבר ויביאו לה מתנות רבות, והיא מאנה לשמוע בקולם ולהתחתן באחד מהם. ויהי כי הציקו לה רבים ויאמרו: מדוע לא תנשאי לאיש? לא יכלה עצור בנפשה ותקרא: אך אל משיח ישראל אתן את ידי. ויחשבו השואלים, כי דעתה נטרפה עליה, ויאמרו: נשתנעה שרה היפה מרוב יפיה. ואחרים מן המתבוננים, אשר כבר לקחה אזנם שמץ מן השמועה, כי בארץ התוגר קם איש יהודי שכתאי, המכנה את עצמו משיח בן דוד, אמרו, כי יש דברים בגו. ותצא השמועה מדברי שרה למרוזקים ותגיע גם לארץ מצרים.

יב

קול ברמה ותחית המתים

ויהי בליל השבועות בשנת ארבע מאות ועשרים ושתים ליצירה, ותשב כל החבורה אשר למשיח ומלכם בראשם מסביב לשלחן לעסוק במראות ובסודות, והנה קול ברמה נשמע לאמר: "קול ישון וקול שמחה, קול חתן וקול כלה". ומיד נתקו קירות האולם, והנה דמות בתולה עדינה רבת חן מאד, והיא יפה כלבנה נראתה. . . ותקרב התמונה אל מקום המשיח ותשתחו לו שבע פעמים ארצה ותעלם ואיננה. ויתמהו כל היושבים על החזן הזה, אשר לא היה עוד כמותו, ויהי הדבר לנס ולפלא.

ויהי אחרי ימי החג ויבחר המשיח שנים עשר בחורים מקציני מוקדון, מן היפים אשר בהם, וילבישם שש ורקמה, והם ועבדיהם ושתי נשים זקנות מנשי מצרים העבריות ואחותו הבכירה ישבו בספינה, ובידם מסרו אגרת לשרה בת ישי, היפה בבנות. וזה דבר האגרת:

„מה יפית ומה נעמת, ידידתי שרה. הנך יפה רעיתי, כלך יפה רעיתי, ומום אין בך. רבות בנות עשו חיל ואת עליית על כלנה. שימני כחותם על לבך דודתי, לבנתני אחתי כלה. אפריון עשה לו המלך שלמה; ואם לא תדעי לך, היפה בנשים, צאי לך בעקבי שליחו. יביאך המלך חדריו, עוז והדר לבושך ותשחקי ליום אחרון". ועל יד המכתב הזה הכתוב בדברי שלמה — נתן המשיח בידם שלש מבעות זהב משבצות אבני יקר, ומחרוזת-מרגליות גדולה וחוחים משבצים אבנים טובות ואבני כדכוד ובגדי משי רבים מרקמת מצרים ותכשיטים אחרים מכל טוב הארץ. ויצו את הבחורים ואת הזקנות לאמר: מהרו רדו בים עד ליוורנה אשר באיטליה המדינה, ושם הנה בתולה רבת חן, ושמה שרה בת ישי בן יהודה, גלגל משיח בן אפרים, אשר נהרג בשנת ת"ח בחרב אויב, ונתתם לה את האגרת הזאת ולבשתם אותה את בגדי הרקמה, ושמתם המרגליות על צואריה, החוחים בידיה והשבצות על אצבעותיה, וקראתם לפניה: מלכה! וקמתם והלכתם עמה והבאתם אותה אלי, כי היא לי מאורשה ממערכת השבינה.

ותבא השירה ההיא לליוורנה העיר, ותתיצב לפני שרה הנבחרת ויעשו לה כדבר המלך ויקראו לפניה: החי גבירתנו שרה לעולם! ותצנה שרה מעל כסאה מרוב שמחה, ותאמר: הנה פתרון החלום, אשר הויתי בדבר אלהים. ויאכלו בני השירה וישחו עמה שלשה ימים. ויהי ביום הרביעי בבקר ותשאל אחות המשיח את שרה: התלכי אחרינו אל מלך המשיח? ותען ותאמר: אלך עמכם ואשרת את האדון; ואולם עוד שנים עשר יום אשב פה, ששה ימים אסוך בשמן המור וששה ימים בכשמים, על פי מצות הזקנות. ואנשי ליוורנה שמעו את כל אשר נעשה בגבולם, וישטחו על דבר אשר פקד המשיח את אחת הבנות היושבת בקרבם, ויברכו את הכלה שרה לאמר: „תהי לאלפי רבבה ויירש זרעך את שער האויב". ויהי אחרי כלות בני הקהלה לברך אותה, ותשא קולה ותבך מרוב המית-דנפשה. ובצאתה בספינה עם השליחים, ויצאו כל אנשי העיר לשלחה ולברכה, ולבם מרהף בין תקוה ופחד. הנה כן יקום בנין קרית חנה דוד ותחזינה עינינו בשיבת ציון וירושלים!

ותבוא שרה כרבקה מאז, בספינה עם אחות הנשיא ועם שתי הזקנות ושנים עשר הבחורים, הם ועבדיהם וכל המשא אשר אתם לאלמסטרירה. ובבוא להקת הנביאים ועבדי המלך לקבל את פניה, ותקח את הצעיף ותכס את פניה. ותבוא היא והנשים לבית הגביר ר' רפאל יוסף ממוקדי המשיח. ויצא האדון לקראתה, והוא לבוש שמלת משי ואטון לראשו והארו ויפי הדרו כתואר פני המלך, ותשתחו המיועדה לפניו ארצה ותשק כפוח רגליו ותאמר: מי יתן ויראו אבי ואמי וכל בני משפחתי בכל כבודי ואנשי גורלי. וירימנה שבתאי בשתי ידיו ויקימה על רגליה וישק לה ויאמר: בתי, ברוכב את לה וראויה לשבת על יד כסאי. עוד פרס כלה לדבר והרלתות נפתחו, ויבואו ההדרה אביה ואמה, אקיה ואחיותיה, אשר מתו על קדוש השם, וירימו קול ברכה. וירא כל העם הנצב ויפלו על פניהם ויקראו: המשיח הוא אדוננו והמלכה הנצבת פה היא המטרוניתא יחי לעולם! לעולם יחיו!

קול ששון וקול שמחה

ויעשו מכבדי המשיח ושועי ארץ מצרים משתה גדול לכבוד כלולת המלך עם המלכה, וישמחו ויחוגו שבעה ימים רצופים. ויהי מחנה השמחים כחג הברית במספר שבעה עשר אלף איש בחורים ובתולות, זקנים וזקנות, וישמחו ברחובות קריה, ששו בכל חוצות העיר. ומגרשיה הפכו את כל בתי האל לבתי משתה, ובני הנביאים והתלמידים מנצחים בכנורות, מזמרים ומירות, קול חוף נשמע בכל אלכסנדריה, ותהי השמחה גדולה כביום אשר חגג שלמה בן דוד את חג חנכת הבית. ומכל עבר ופנה מתפוצות היהודים נוהרים המונים המונים לשוש עם החתן המשיח ועם הכלה כלילת היופי היושבת לימינו. ואבי הכלה ואמה וכל קרוביה ובני משפחתה, אשר נהרגו על קדושת שמו הגדול, כאים בכל יום דרך החלונות ומניחים ידיהם על המיועדים ומכרכים אותם. וכשעה הזאת מאיר הנזר אשר על ראשם, קול החצוצרות והשופרות ישמע, וירעש העם לראות את המתים קמים מקבריהם ומתהלכים ביניהם. העיר רועשת, על המגדלים ועל מעקות הבתים מטפסים ההמון לראות בחוגנים! דגלים מתנוססים! נביאים מתנבאים! וירקו ויצהלו ברחובות, עד כי הנהם האדמה. בא האדון משיח ה' צבאות בקדושת הברית עם המטרוניתא. כרובים ואופנים ירעשו ממעל. בכל חלל העולם שמעו קול המית השירה, קדוש, קדוש, קדוש ה' צבאות קדוש משיחו וקדושה גם המטרוניתא! שבו בנים לגבולם, אחרי עידן ועדנים, ואל הברית פתח את ידו הנדיבה לקומם. הריסות ציון ומצרים, ערש דוד ושלמה וערש משה ואהרן. שאון גאולה ופדות! מתעלפים אנשים ונשים ברחובות משמחה ומדיצה ומנבאים לגאולה ופדות ורואים את הגאולה והפדות. — —

יד

המתנדבים בעם

ויהי בעבור ימי המשתה והמחולות, והעם מרבים לבוא מכל עבר, ויתאספו כל נשיאי היהודים אשר במצרים ואמרכליה, כל הגבירים והלוטרים והפרנסים וכל איש אמיד אשר בגבול תחפנתם, גבול נוף וגבול מגדול וארץ פתרום ויתיעצו, איך לכלכל את המחנה הרב הזה, לשאת משא בית המשיח וצרכיו, וגם לכלכל את צרכי המלחמה העתידה. ויגמרו אומר לשלוח שליחים לסלוניקי, לקושטא, לערב ולפרס ולהודו ולכל ארצות היהודים, כי ינדבו נדבות ומתנות לצורך דבר הגאולה הרבה. ותגדל פעולת השליחים עד מאד; וככל מקום בואם הריקו העברים את כספם וזהב ביתם ויעניקו אותם בכל כבוד, ויביאו הנה לארץ מצרים עושר גדול, אשר לא ימנה מרוב. ותהי הוצאת בית המשיח שמונה וארבעים אלפים הגרים לכל שנה, ומספר אוצר המלחמה ארבע מאות אלף הגרים לשנה; והכל מכינים את עצמם ליום הגדול, מוכר איש איש את ביתו ומטלטליו ובא לנשק את כפות רגלי המשיח, ותהי האמונה בו רבה!

ויהי מספר נביאי ונביאות המשיח, אשר התעלפו וכאו במצרים בארץ איטליה

ובמוקדון בשנה ההיא: מאה ותשעים ותשעה לומדי תורה, זקנים עשרים ואחד אלף, זקנות עשרים ושמונה אלף, שבע מאות נשים בעלות אוב ומקטרות, חמשה עשר אלף בחורים, שבעת אלפים ושמונה מאות בתולות אשר לא ידעו איש, חמש מאות ושבעים וחמשה נערים תמימים, שש מאות ועשרים יולדות, יונקי שדים במספר רב ושמונים ואחת נכריות עושות מלאכת שבת. ותהי כל המחנה שבעים וחמשה אלף נפש מתנבאים על המשיח וממלכתו; והתקוה רבה, כי הלך ילכו וירבו ויהיו כפלים כיוצאי מצרים. כי בכל מקום אשר דבר המשיח ונביאו מגיע נוהרים העם אליו ויאמינו בתשועת ה' ובעברו.

טו

ה נ ב ו א ה

ויהי בשנת ה' אלפים וארבע מאות ועשרים וחמש ליצירה, כיום ראשון לפסח, עלה נתן הנביא ועמו ששת חבריו מרואי פני המלך, הנקראים יחד "שבעה קני המנורה", בחוצות אלכסנדריה, וכולם לבושי תכלת ויקראו בקול גדול לאמר: כה אמר ה', עוד שנה אחת וחדשים שנים, ויודע לכל בני העולם בלון, כי המשיח שבתאי הוא הוא הגואל האחרון ואין זולתו, וכסא מלכותו יהיה נכון בירושלים החדשה, ויבנה בימיו בית-המקדש השלישי, אשר עליו נבא יחזקאל בן בוזי הכהן, ויתאספו אליו שמונה מאות אלף גבורי חיל מבני עשרת השבטים אשר בארץ אפריקה מעבר לנהר סמבטיון, אשר הגלה שלמנאסר מלך אשור שמה, וילכוד על ידם את כל ממלכות עולם, יושב עליהם מלכים מאצילי בני ישראל, והוא המשיח ימלוך על כולם, על כל החיים אשר על פני האדמה ועל כל המתים, אשר יקומו מקבריהם.

ויהי כשמוע אנשי אלכסנדריה את הבשורה הזאת, ויצהלו וישמחו, ויחלו לעשות עוד הפעם משתאות ושמחות; ולא היתה כשמחה הזאת בכל ארץ מצרים, מיום אשר הגלה ששך מלך מצרים את אבותיהם שמה עד היום. וישלחו רצים בכל תפוצות ישראל אשר בארבע כנפות תבל, לספר ולהודיע את דבר בוא המשיח ויום הקרב.

וגם אמר אמר המשיח לעלות בראש שבטי עמו לארץ ישראל ללכוד את ירושלים ולשפוך על הארץ הקדושה את הוח טמשלתו. וירא השמן, כי עוד מעט ותכלה מלכות הרשעה ובא החגור באזור צדק לפתח הרצובות עמו, ויבוא ויבלבל את העולם. — גברו גברו שמות הטומאה על שמות הקדושה. . . ויפול המשיח גם הוא שדוד ברשת תעתועיהם ויסר מני דרך. — הרחמן ישלח לנו את הגואל הנאמן וישיב את שארית עמו!

ועוד על המשיח

*

ה מ ש י ח י ם *

איש היה בארץ עויץ בקהלה הקדושה איזמיר, ושמו מרדכי צבי, מגולי מדינת מוריאה, והוא סוחר בפרי הארץ, ויבוא בסחרו- עד ארץ ליונטו. ויולד האיש שלשה בנים, ויהי שם הבכור יוסף ושם השני אליהו ושם השלישי הצעיר מאחיו שבתאי. ושבתאי נולד בשנת חמשת אלפים שלש מאות ושמונים וחמש ליצורה, ויגדל הילד ויגמל, ויביאו אותו לבית המדרש, וילמוד שם מקרא, משנה ותלמוד, הלכות ואגדות, ויחזור על ספרי ש"ס, ספרי דבי רב ותורת כהנים, וגם שקד על פרקי הקבלה. ויהי בהיותו בן חמש עשרה שנה לא מצא הפך עוד ברב ומורה, ויקגר בחדר עלית אביו וילמוד בעצמו, ויתעמק בעניני הגסתר וכדושי השמות; ולא נמצא בימים ההם חכם כמוהו בנגלה ובנסתר. ובהיותו בן שמונה עשרה כבר עמרוהו בשם חכם. וישתאו האנשים לרוב חכמתו וידיעותיו, כי לא נשמעו ולא נודעו כאלה בישראל; ויאמרו: אך רוח הקודש שוכן עליו.

ויחלו להתקבץ אליו בחורי-חמד ללמוד את תורת הקבלה. וילמד אותם בחדרו, ולא יצא מפתח הבית גם שעל; ובלכת התלמידים ממנו, התבודד ויבוא אל טרומי האצילות והספירות, לא היה שער בעליונים אשר לא נדחק להכנס בו.

ומקץ הימים החל הוא ותלמידיו לצאת מחדרו פעמים בשבוע לטבול בחוף הים. וישבו כל היום ההוא בתענית. אחרי כן עזב שנית את עליותו לבלתי שוב עוד אליה, ויחל ללמוד עמם בתורת הנגלה והנסתר רק על פני השרה. שם ישבו עשופים בטליותות ותפילין של אל-שדי בראשם, ויהגו בדברי אלהים ובחזון דברי האלהים כלי הפסק וכלי הרף. ואם עברו זאטופי הישמעאלים וראו את בני יעקב אלה עושים את מעשיהם, ויחרפו ויגדפו אותם ויתאמצו להפריעם במלאכת הקודש; כל עמלם נשאר מעל. כה ישבו תחת כפת השמים הרחבים ועסקו בתורה, יום ולילה לא ישבותו.

ויהי בהיות שבתאי כבן עשרים שנה, ויתן לו אביו אשה בת נביר מאיזמיר, וארוסתו היתה יפת-מראה מאד, והוא לא קרב אליה ואף לא ראה אותה. וידע הדבר בעיני חותנו וישלחו מביתו, ויתן לו אביו שנית לאשה בת-קצין אחר, והיא היתה יפה גם מן הראשונה ותואר לה והדר רב לה; והוא גם עיניו לא נשא להביט בה ותצא מעמו. ויתקדש שבתאי ויהי קם מדי חצות הלילה ממטתו וילך לבדו לטבול בים ויהי צם וישב בתענית משבת לשבת, ולא היה כל סגף, אשר לא ענה בו את טפו. ובכל זה היה תואר

* עפ"י מופס ראשון "בתורת הקנאות" ליעבץ.

פני מלאך-אלהים ממש ולא יכלו להביט בפניו, כי קרן עורו. וראו: זה המעונה, אשר לחם לא אכל ומים לא שתה ימים רצופים, שכב רק על שק תבן ומנע את עצמו מכל רכות ותענוגות בני-אדם, ויהי גופו נתן ריח, כאלו משחווהו בבשמים יקרים ובשמן אפרסמון.

ויהי היום ויבא רופא ממכירי אביו לבית מגוריו וירח את הריח הזה, ויחשוב, כי מושח האיש הזה את בשרו, ויוכיחו על פניו ויאמר לו: האם בן-תורה כמוך עוסק במעשה נערות? ויפשוט שבתי את בגדיו סיד, ויראהו, כי אך חשדהו בלא דבר. ויתמה הרופא מאד על החזיון הזה, ויהי נבהל ונפעם, ויבקש מאת שבתי, כי יגלה לו את דבר הריח אשר בבשרו, ולא אבה, ויפצר בו הרופא מאד ולא נתן לו מנוח. ויאמר שבתי אל האיש: השבעה לי, כי לא תגלה את אשר אומר לך, במרם יגיע הזמן, אשר אצא אל בני-האדם. וישבע הרופא ויאמר לו: חי אלהים, אם אספר לכל בשר ודם מאשר אדע על אדותיך. ויאמר שבתי אליו: קמנתי מכל החסדים אשר עשה עמי צורי וקוני. ואולם באחד הלילות, ואני נשקעתי בחדרי בסודות העליונים, ואבקש לבוא עד חוק נשמות כל דור ודור מימות עולם, אשר כרת להם בורא כל העולמות את הברית, והנה נפתחה הדלת וארא שלשה אנשים זקנים נגשים אלי ובידיהם כדים נותני ריח, ויאמרו אלי: פשוט את בגדיך, אהוב המקום, ואפשוט; ויגש האחד ויצק את השמן על ראשי, ויגש השני ויצק את השמן על גופי וידי, ויגש השלישי וירק את השמן על רגלי, ויחלו כתרי אור ללהט מסביב לראשי אשר הוסך, ואקרא את השמות: אברהם יצחק ויעקב! ואפול על פני; והנה סר כל המראה, ואני יושב בבגדי על כסאי והוגה בדברי אדני. ויקם הרופא וישק לו על ראשו ויאמר: עתה ידעתי כי איש אלהים אתה, ויצא ממנו שמח וטוב לב.

ב

שם המפורש*

ויהי בהיות שבתי צבי בן עשרים וארבע שנה, והוא הכין את נפשו בכל תכסיסי העבודה וההשגה ובצרוף הגוף והנפש, ויצא אל אחיו ויחל לגלות לתלמידיו, כי הוא משיח בן-דוד, גואל הצדק, וכי הוא ינאל ויפדה את ישראל מגלות אדום וישמעאל, ויאמינו בו ובדבריו ויאמרו כאיש אחד: אחר כך נלך וככל אשר תצוה עלינו נעשה, ורק אז תשוב השכינה אל נוה, כי כבר עברו עידן ועידנים ללא קרבן וללא מזבח ואין חטאת ואין שלמים.

ושבתי מתהלך בין הסוככים אותו. משכמו ולמעלה הוא נצה מכל העם ואור פניו יאיר בין חרכות הגולה. ויהי היום והוא עומד עטוף בטליתו, ומראהו כמראה מלאך אלהים, החל להגות את השם באותיותיו, כמעשה הכהן בזמן שבית-המקדש היה קים ביום הכפורים בבית קדש הקדשים, ותלמידיו ומאמיניו, בשמעם את השם המפורש יוצא מפיו, כרעו והשתחוו ונסלו על פניהם ויקראו בקול גדול: ברוך שם כבוד מלכותו ומלכות עבדו הנאמן לעולם ועד!

* עפ"י המקור הגלילי.

וכשמוע החכמים ויודעי התורה את הדבר הזה, כי קם אחד מזרע היהודים לשום עמדת כהן לאל עליון בראשו, ותעל חמתם עליו עד להשחית. וישלחו אליו שני שליחי בית-דין להתרות בו, אשר לא יזיר לעשות עוד כדבר הזה; ואם מאן ימאן וישנה את מעשהו, אז יתירו את דמו וימות מות מעול. ולא חת שבתי מפניהם ויען ויאמר, כי מן התורה ומן הנביאים ומן הכתובים מותר לו להגות את השם, יען כי הוא משיח בני יעקב ולו יקהת עמים.

ויראו המתרים כי איננו שומע להם ומוסיף ללכת בדרכו לדחוק את הקץ ולהביא על ידי זה רעה עליו ועל עמו, וישבו בשורה ונמנו וגמרו בהסכמה פה אחד, כי חייב הוא מיתה, ויכריזו ברבים: ההורג את שבתי משיח השקר למצוה רבה החשב לו ויקנה לו בזה חיידעולם!

וירא שבתי כי כלתה אליו הרעה, ויאמר: אל תהיה בי יד האנשים האלה, אשר לא ידעו ארחותי ותהלוכותי. ויקם וילך לו מאיזמיר ויצא לעיר סאלוניקי; משם הלך ללטיני דרך ארץ מוריאה, ומשם בא לאלכסנדריה של מצרים דרך ארץ יון. וממצרים קם ויצא לארץ הקודש, וישב בעיר מלכי דוד בירושלים. ושם החל לעשות סגופים מחדש, להתענות הרבה ולהעטיק שנית בסתרי הקבלה יומם ולילה. ויחפש את המבוא לגאולת העיר ולגאולת העם. ואלהים הסתיר ממנו פנים ולא ענה אותו בספרים...

אריה דבי עילאה*

ובימים ההם חי איש בעזה ושמו נתן. והיה האיש הזה מקובל גדול ויודע סתרים ובאמת מנבא עתידות ויודע להגיד לאיש איש כמפעלו וכמעשיו. פלא הוא ויהי לפלא: כל אשר נבא והגיד, לא נפל מדבריו ארצה; ולא ידעו האנשים אם ברוח-הקדש הוא מדבר או רק מהסטרא-אחרא ישאב כחו... ויהל רוח לפעמו ויבוא אל המחנה וינבא על הכוכב, אשר דרך מיעקב לגאול שבטיה מגלות העמים, וכי בימיו יושעו ותחדל כל תענית בצבור על העיר התרבה, כי השכינה כבר קמה מאבלה ויבואו דברי החוזה, כי הצום הרביעי והצום החמישי יהיו לבית יהודה לששון ולשמחה. ורבים מבני העם בשמעם כי קם פודה וגואל וכי רק צעד אחד ביניהם ובין ימי תחית המתים, ויקם בהם רוח ויתחזקו ויאמרו: נהיה לאנשי חיל ונלך אחרי שבתי משיחנו. ותהי שמחה ליהודים ואין עוד מתאבל על חורבן ירושלים, כי עוד מעט ויקומו אבני הריסותיה.

וזה דבר הכתב אשר שלח נתן הנביא המשיח לכל תפוצות בית ישראל לאמר: „אחינו בני ישראל, בני אברהם, בני יצחק ויעקב, בני יוסף ובנימין, דעו לכם, כי נולד משיחנו וגואלנו בעיר איזמיר, ונקרא בשם שבתי צבי, ובמהרה תגלה מלכותו ויסיר את כתר המלכות מראש מלך ישמעאל וישימהו בראשו, והמלך וכל שריו ילכו אחריו ויהיו לו לעבדים; ויענו כלם ויאמרו: כי לו המלוכה! והיה בחצי הדרך, ויעלמו פתאם פעמי המשיח, ולא ידעו אנה בא ואם חי הוא או מת, והיה עצב בין הקהל. ומשיחנו יבוא או

* עפ"י המקור הגליל.

עד גדר סמבטיון, אשר שם לא עבר עד עתה איש, להיותו משליך אבנים כל ימות החול ורק ביום השבת ינוח, כי יום מנוחה הוא ושבתה לכל בני התורה ולא יחללו אותו; והיה בעמדו על חופו, והתנעשו האבנים לקראתו לרוצץ את ראשו, וירד מן השמים אריה דבי עילאה, ופרומביא שבפי האריה הוא נחש בעל שבעה ראשים, ואש יוצא מפי האריה, ועליו ירכב המחכה עד למעבר הנהר, אשר שם יושבים בני רכב, בני משה וכל בני עשרת השבטים. ולמשה רבנו עליו השלום נולדה בת ושמה רבקה, והיא נשמרה בעצם ילדותה כל הדורות הרבות עד ביאת הגואל, ואותה יקח משיחנו לאשה. על אריה דבי עילאה ההוא ירכבו המשיח ומשה, בצאתם עם העם הרב אשר לא יספרו מרוב כחול הים לשוב לירושלים. ויבואו נגדם באם הדרך עם מר ונמהר, בני גוג ומגוג, והם לבושי שריון מזוינים חרב וחנית וכל כלי מלחמה, והמנצחים על הקרב המה מבני הענקים, לפנים קראו להם רפאים. ומשיחנו שבתי צבי לא בחרב וחנית ילחם, רק ברוח פיו ימית רשע ויפיל אותם ארצה רק בדברי אלהים, לא ישאר מכל מחנה האויב העצום גם אחד. ובכוא המשיח ומשה בשערי ירושלים עם כל השבטים, תעלינה החומות מאליהן ותסבנה את העיר ותהיה לעיר מאד בצורה. ויורד ה' אלהים ביום ההוא לעיני כל הקהל הרב את בית המקדש של מעלה בגוי כלו זהב פהור, והאבנים המצובות הנשקפות מחלונותיו מאירות כל קרתא קרישא דירושלים. וירד המשיח מן האריה, יגש לפני מזבח האלהים, אשר שם הקריב בכל ימי הגולה רק מיכאל השר הגדול, ויקריב את הקרבן הראשון, ויז את הדם ויתן את העולה על המזבח, ואש מרומים תלחך את הנתחים, ויעל ריח ניחוח לכסא כבודו של יושב שמים. אז יתקע בשופר גדול, וכל המתים יקומו מקבריהם וירועו את השיר לאלהי ציון!"

זה דבר הכתב.

התנערי מעפר *

איש היה בקהלה קדושה איזמיר, ושמו מרדכי צבי. והוא איש סוחר, הנושא ונותן באמונה, ויצא שמו לתהלה בין סוחריו הארץ. ויולד לאיש הזה בן בשנת חמשת אלפים שפ"ז ליצירה, ויקרא את שמו שבתי צבי, ויגדל הילד ויעש חיל, שלא כדרך כל הארץ; ובעודו בימי נעורותיו היה הוגה את השם באותיותיו, פעם בפרסום ופעם הבליעו בנעימה. ויטחו בו גדולי הדור על מעשהו, ולא שמע להם ולא נטה מדרכו. אולם גם אלה שעויתו אותו העידו, שהיה פרוש מכל תענוגי העולם הזה ונבדל מחברת האדם. היה מתבודד ימים רבים בהרים, במערות ובמדברות לבקש את ה'. כה ישב כל שנות נעוריו באיזמיר, ומעשהו זה היה למורת רוח אחיו ובית אביו; וכל עמלם להשיבו לדרך האדם ולקרבו אל החיים בני יומם היה לתהו.

ויהי היום ויבואו אנשים אחדים של צורה חרש וישקיפו אל תוך חור המנעול אשר לחדרו, שהיה יושב סגור שם, ויראו אותו שוכב ומתפלל על קרקע הבית, מטתו כפזיה

* ספור עפ"י קיצור "ציצית גבול צבי".

באבלות, הוא בוכה ומילל על חורבן בית-המקדש, ושני מלאכי השרת באו ויחזיקו בידו ויקראו: התנערי מעפר, קומי, עיר ירושלים! וארבעה מלאכים אחרים באו ויאחזו בארבע רגלי המטה ויקימוה ויאמרו: אלהים שבשמים הקים את סכת דוד הנופלת: ויתמהו האנשים על המראה ההוא ויאמרו: אלהים מתהלך עם שבתי!

אחר הדברים האלה תקף אותו רוח ללכת ירושלימה, וימאן לקחת כסף מבית אביו או צדה לדרך, ויצא וילך רגלי לעיר הקודש ושם ישב, ויחל לעבוד את ה' בצומות ובסגופים, והי מתענה משבת לשבת בתענית רצופה. ויתעצם בסתרי התורה, ויצא לו שם בשערי ירושלים, ויתחברו אליו אנשים ויחלו להאמין בו ובדרכו ויאמרו: קודא קודא ה' לאיש זה לסול לו מסלה ולהשיב לציון העיר את ימי תפארתה מקדם.

ה

עשר הספירות *

ושבתי יצא מירושלים למצרים וישב שם ימים רבים ויעש נפשות לה' וישב משם הוא וסיעתו, וילך לפקוד ארצות אחרות. והי בבואו עזתה, ויקרא נתן הנביא לגדולי היהודים בעיר ההיא בקול גדול: זה הוא מושיעם של ישראל, הוא משיח אלהי יעקב, וכל הנבואות שנתנבאו הנביאים והחזוים, לא נבאו אלא עליו. ויגיעו הדברים לאזני שבתי לאמר: הנה נביא לנו במקום הזה, והוא מכרזו וטודיע עליך, שאתה הנך נואל ישראל המקווה. וישלח שבתי שליחים אחרי המנבא ויאמר להם: מהרו והביאו אלי את איש הרוח הזה. וילכו האנשים ויביאו את נתן אליו. ויבא ויעמוד לפניו ברתת ופחד, ארככותיו דא לדא נקשן, ולא יכול לעמוד על רגליו מרוב פחד, ויפול על פניו ויסתר ראשו בארץ. ויאמר לו שבתי: קים, נתן, על רגליך והעד בי את אשר אמרת ושים ירך על לבך והגד, האם כנים הדברים אשר נבאת עלי או רק מראות בחלום ראית? ויען נתן ויאמר: בי אדוני, אל נא תחשוב עון על עבדך, חלילה לי להוסיף או לגרוע מכל אשר חזיתי וראיתי. והי היום והנני עומד מחוץ לעיר ומראה אלהים לפני, כמראה אשר ראה יחזקאל על נהר כבר. ואשא עיני ואראה, והנה עשר ספירות פשוטות לפני ונובעות כגלי הים; ואשמע קול יוצא מתוכם ומגיע לאזני, וזה דבר הקול: כה אמר ה': הנה מושיעם של ישראל בא ושבתי צבי שמו, והוא ינאל את עמי מיד צר, ואהיה עם סיו ועם רוחו ויורה לבני בגולה את הדרך אשר ילכו בה ואת המעשה אשר יעשו וילכו קומטיות לארצי. וירד שבתי ממקומו ויאמר: אם ה' דבר ופקדני על עמי, ועשיתי את אשר יצוה — וידום ולא הוסיף לדבר. ונתן עזב את הדר המשיח ברגשי פחד ואימה, והזעה יורדת ממנו כשטף מים רבים. וישאלוהו האנשים לאמר: מה לך, נתן, כי תירא מפני ילד אשה? ויען אותם דבר ויאמר להם: לו ידעתם את אשר אני יודע על אדותיו, כי עתה פרחה נשמתכם בהביטכם בו.

ונתן הנביא החל לגלות לטן היום ההוא והלאה את קברות הצדיקים ושל כל גדולי התנאים והאמוראים בשטח הדרך של ערי גת, לוד ויבנה, והיה משתמח על הקברים ומדבר

* עפ"י מומס הג"ל.

עמם על דבר קץ הפלאות; ובקטו מהשתטח ויבוא עד חברון, האיר אור פניו, זוהר עיניו כלפיד אש בדברו ושער זקנו כמו זהב פרוים. ויחל לנבאות ולגלות דברים, אשר לא נשמעו בין האדם למן היום אשר הדת נתנה בסיני. כה היה שבתי צבי למשיחו של ישראל ונתן לנביאו.

השירה הגדולה *

וילך נתן הנביא עד יפו ועמו שלשה חכמים ידועים, וימצאו שם ספינה בדרך נס, וירדו בה לבוא לארצות נהר סמבטיון ולעורר שם שיבת עשרת השבטים. ותקם עליהם רוח סערה ויתגעשו גלי הים, ויהיו אנוסים לשוב אל היבשה. ויהי ברחם שנית אל החוף, ויבוא עמוד הענן ויפסק בין החוזה ובין חבריו; וישמעו קול מדבר עמו מתוך הענן: שוב לראשית מעשיך, לחשוף את הקברים בארצי, וידעו בני עמי את גדוליו ומוריו. ונתן הנביא גלה בימים ההם אפר פרה, שהיה גנוז מימי חורבן הבית. ונגלה עליו זכריה בן ברכיה בן ערו הנביא, אשר נבא בימי דרוש, ובידו סך מים, ויזרוק עליו את המים ויקרא לאמר: וזרקתי עליכם מים טהורים וטהרתם. ויכשרו את קרבת הגאולה ואת טהרת העולם. ויעל להאיר לארץ ולכל הדרים עליה, והארץ רוחצת בפלג אלהים.

חזון אברהם **

„ואני אברהם, בן אחר התלמידים, אחרי היותי סגור בחדר שנה אחת, ואני משתאה על אריכת ימי התנין הגדול, הרובץ בתוך יאורי מצרים, ואומר: מתי יהיה קץ הפלאות? והנה קול דודי דופק וקורא ואומר: הגה בן יולד לעבדי מרדכי צבי באיזמיר, והוא יכריע את התנין הגדול, ויכריע כה נחש עקלתון; הוא יהיה המשיח האמתי ויבוא בלי קרב ומלחמה לנצח את כל אויבי, מלכותו תהיה לנצח נצחים עולם, ובלתו אין גואל לישראל. ואתה, בן־אדם, עמוד על רגליך ושמע דברי ישע ופדות; ומשיחי זה ישב על כסאי, כי יד על כס יח!“

„ואני משחומם על המראה הגדול הזה ולא אדע את נפשי. והנה איש לפני, ומראהו כעין נחשת קלל ממראה מתניו ולמטה ונגה אש לו סביב, וממתניו ולמעלה כעין הברדלח וכעצם השמים לטהר; והוא קורא בחיל, קמיר קמירין ושרי. ואפול על פני מרוב פחד ואימה.“
„ויהי בשכבי, ותרדמה גדולה נפלה עלי. והנה אימה חשכה גדולה נפלה בכל ארץ מצרים. ויבאו האנקה והכוס ועמם אור גדול. ויבוא איש גמד ויעקור הר גדול, גבהו ששים רבוא אמה, ומתחת להר שוחה גדולה, ויכשל ויפול שם. ולא ידעתי מה טיבו של האיש הנורא הזה, ונדמתי. ולאחר חדש ימים בא עוד הפעם אלי בחלום הלילה ויאמר אלי: בני אשר אהבתך, ראה במה כוחך גדול, שאני מגלה לך דברים, שלא נתגלו אפילו למלאכי השרת. ועתה כתוב את המראות ושמנם בכלי חדש, למען יעמדו ימים רבים...“

* ספור עפ"י קיצור „ציצית נובל צבי“

** ספור עפ"י זיון מספר „חכמת שלמה רבתי“, מובא בספר הנ"ל.

ה

המתימר *

„ואשר ינבאו בשמי ואני לא שלחתי, ונשאו את עונם.“

בעיר איזמיר רבתי אשר בארץ המזרח ישב בחור למדן ומקובל גם יחד, והוא כמשפחת האשכנזים, אשר באו לגור שם. בימי נעוריו למד תורת הנגלה מפי רבו, רבי יוסף, ויעש שם אזנים לתלמוד, אולם כאשר גדל והחל לדפוק על דלתות ספרי קבלה עתיקי ימים ולתור בעיונים אלה, השליך את למודי הגמרא אחרי גוו, ויתעצם אך בעניני אצילות ומסתרים. ותפעם רוחו מרכרי החזון ויבהלו רעיונותיו, ויהי כמשתגע בלכתו. ויתלקטו אליו נערים רבים, אשר גם הם בחלה נפשם בהלכות ודינים ולבם נשאם לחדשות. ויהי שנתו להם לרב ולמורה, ומדי יום ביומו אספם ויהי דורש לפניהם במעשה מרכבה ככל אשר עלה על רוחו.

ויהי היום, ויפן המורה המקובל הצעיר הזה אל תלמידיו הצעירים ויאמר אליהם: לכו, בני, ונצא השדה ונעמיד את השמש כיום המים בלב השמים, כימי יהושע בן נון. מחר יהיה האות הגדול הזה, כי ה' דבר טוב על ישראל לגאלם מיד צר; ואחם התקדשו כלכם לראות בנפלאות, אשר יעשה ה' עמנו. וואמינו המקשיבים הללו בשבתי המבשר, וישמחו שמחה גדולה על הבשורה, ויעשו ככל אשר צוה אותם, ויקדשו את בשרם ויטהרו ויכינו את עצמם ליום הגדול.

הבוקר אור, וישכימו כלם כאיש אחד ויצאו השדה ויעלו על ההרים, ויקרא המנצח לשמש בקול גדול, כי יעמוד, ויקראו גם תלמידיו עד בוש: אנא, השמש, שמע בקולנו! ולא ענה אותם האלהים ביום ההוא והשמש לא יחדל בלכתו.

ויודע הדבר עוד ביום ההוא לרבני איזמיר וזקניה, ויקצפו על המעשה הזה, וייראו ויפחדו גם בזאת, כי יאמר עם הישמעאלים: הנה מתנקשים בני ישראל לנו, וישימו על העם הנדרף עלילות דברים. ויקומו וישלחו מורי הדת והחכמים והזקנים שליחים אליהם אל ההר, וידברו לשבתי, העומד בראש המחנה שלו, לאמר: בשם החכמים ויודעי התורה אנחנו קוראים אליך, רדה אלינו אל תעמוד, ואם מאן תסאן לשמוע בקולנו, דע, כי בן-מות אתה והיית מטדה בשמים ובארץ. ולא שמע הנזוף להם ויען אותם בעוז: לכו ואמרו להרבנים והשופטים, אשר שלחו אתכם אלינו ושמו את הדברים האלה בפיכם, כי קטננו עבה ממתינהם, וכי יען אשר הזידו להתערב בקודש לנו אנחנו מחרימים אותם, החרם והוסיף, אותם וכל הגלויים אליהם. וישונו המלאכים אל מסכת הזקנים הדיינים ויענו אותם דבר: כה וכה אמרנו לשבתי, וכה וכה דבר. ויקרעו השומעים את שמלותיהם ויאמרו: את ה' אלהי ישראל ומחזיקי תורתו חרף. לכו ונמכרהו לישמעאלים ויכוהו נפש ואנחנו נקיים. ושם רב גדול ונשוא פנים ויאמר להזקנים המתעבדים: חלילה לנו מעשות כדבר הזה, לשפוך דם נפש, כי שבתי רק איש חסר לב הוא ובלא דעת יספר; ואתם שמעו לי ויהי

* ספור נגידו, עפ"י ספור מעשה שבתי צבי וגו' בקובץ על יד למקצו גרדמים, חלק ב'.

ה' עמכם: אל תשלחו בו יד, כי אם גרש תגרשוהו מעירנו ואגפיה; ילך לו באשר ילך ולא יהיה לנו למוקש. ותיטב עצת הרב הזקן בעיני החכמים והפרגנים, ויעשו כדבר הזה, ויגרשו את המתנשא לראש מעיר איזמיר, אותו ואת מתי-סודו, ותשקוט העיר מן המשביע את השמש וזמן הדורשים במופלא ובמכוסה מהם.

ויצא המגורש וחבריו מאיזמיר, וילך הלך ונסוע ארצה כנען. ובכל עיר ועיר אשר בא ואשר עבר שם, דרש רמות בדבר הגאולה בשמים ובארץ, ובשגעון ינהג. ויבוא ירושלים וישב שם, ויקח לו אשה מארץ-מצרים, ושמה שרה, ושונאיה יקראו לה סרה, כי היא אשר היתה להסית את שבתי למלך על ישראל.

ויהי אחרי ימים, ויעזוב שבתי ושרה את ירושלים עיר הקדושה וילכו עזתה וישבו שם. ושם בעזה איש מקובל ויודע בנסתרות, ושמו נתן, אשר למד גם הוא לפני תורה נגלית בעיר דוד, ויטאס בה, ותדבק נפשו בספרי הקבלה ובחכמת האמת, והוא הולך נתיבות אשר לא הלך בהן איש עד עתה, ויעסוק בחידות. וירא נתן את שבתי, וימצא חן בעיניו, ויחל להתחקות על דרכיו ויאמר: זה יהיה לנו למושיע. ושבתי גם הוא מצא חפץ בנתן ויועדו יחדיו פעמים רבות, ואת אשר עשו ודברו בסתר אין איש יודע. ויהי היום, ויאמר נתן אל שבתי: בוא עמי אל בית-המדרש הגדול ואאסוף את העם ואמשחך למלך על ישראל, בדבר ה' אשר היה אלי. ויטב הדבר בעיני שבתי ויאמר: אם ה' קראני למשיחו, וגשאתי בעול הזה. ויהי ליל חג השבועות, חג קדושת-הברית ומתן-התורה על ההר, נאספו כל קהל אנשי עזה לבית מדרשם, הם ונשיהם ומפם, ולא נותר איש אשר פגר מלבוא. ויעל נתן על הבימה וימשח את שבתי למלך על כל עם הגולה בשמן המשחה. ויפלו כל העם על פניהם וירונו ויאמרו: יחי שבתי מלכנו לעולם! לעולם יחיה!

וישלחו נתן ועמו העזתים, בעבור החג, ספרים בכל הארצות אשר היהודים יושבים שמה זה דור דור ומחכים לגאולה, על דבר המשח שבתי למלך המשיח ואת דבר הנסים ואת האותות אשר עשה או השבו כי עשה אותם בחזון לבם ובדמיונם.

וזה פתשגן הכתב והדברים, אשר הריצו בגובה לבם לאחיהם, לכל בית ישראל: „דעו כל אנשי בית יעקב, כי פקד ה' את עמו וישלח לנו גואלו מושיע, שבתי צבי מלכנו, שנמשח למלך בדבר אלהים על ידי נתן עבדו. ועתה מטעם מלכנו החדש ומטעם נביאו החוזה אנו קוראים צום ועצרה, וכזה גם תעשו אתם כלכם בבתי-התפלה ובבתי העם. שובו מדרכיכם הרעים, מזהרו לבכם לה' והטהרו, והקבצו וכואו להשתחוות לפני מלככם ושאו לו מנחה, כי יום פקודה בא עתה על כל הגוים ועל כל העמים, והיה השומעים בקול המשיח והנביא ועלו יעלו עמו לשאת דגלו, ונצחו על האויב בקומם לריב את ריב ירושלים. ואלה אשר לא ישמעו בקול הספר הזה, ויאמרו: שלום יהיה לנו פה, ועוד לא הגיע הקץ ולא יאמינו בשבתי ובנתן עבדו, ונספו בעונם ויתמו עם האויב“.

ובכל עיר ועיר, מדינה ומדינה, אשר דבר העזתים הגיע ממלך המשיח, התרגש העם, ויתפלגו הלכבות, אלה בכה ואלה בכה. אלה לא היו מאמינים, ואלה אמרו: כנים הכתבים הללו דוברים והם ימלאו את דברי ההבטחות והיעודים. ורכו המאמינים על

הממאנים, ויחלו להתפלל לה' ולהתקדש בצומות ובענויים ויקראו אל ה', כי היה יהיה עם משיחו ונאמן ביתו וימסור משה משה בידו.

ככה התפשטה משיחיות שבתי ברוב תפוצות היהודים. בתורמה ובאשכנז, בפולניה ובהולנדיה, באיטליה ובאיי הים התקבצו כל העם ויגזרו תעניות על הצבור וירכו בתפלות ובתחנונים, ובכל יום ויום היו קורין בתפלה, הנקראה בשם „תקון-נתן“. ויברכו בקהל את שבתי מלכם. ותהי האמונה רבה, למרות החכמים והתורנים, שעמדו מנגד דת עזה. גבור גברה יד המון העם על התורנים, יד המקובלים והחוזים על התלמודיים והפרושים. ויכעסו המתנגדים על המתגברים. בעם וימשלו משל על הדור הזה: אשר בו ירהבו הנער בזקן והנקלה בנכבד ולא נכר שוע לפני דל.

אחר הדברים האלה שב שבתי לאיזמיר וישב שם זמן מה, ויהי כמחריש ומסתתר ומשים עצמו מתענה, זאת דבר המלוכה לא הגיד. — ובאיזמיר כבר באה, לפני שובו, השמועה מרחוק על דבר פקודת ה' את עמו לשלוח להם מלך וגואל ואת שמו לא ידעו; וגם הם גזרו צומות וסגופים ויתאספו לתפלות בבתי-המדרש ולדברי תחנונים.

והנה באו ארבעה אנשים מטצרים ומדמשק להשתחוות לשבתי ולראות את פניו ויאמרו לאנשי עיר: הלא ידעתם, כי שבתי היושב אתכם הוא הוא מלך המשיח ונתן משחו בשמן המשחה כמעשה שמואל הרואה את דוד בן ישי. ויתפלאו ויאמרו: הלא בקרבנו גדל ונגרש אותו חלק מחשבותיו, ועתה הוא שוכן שוב בינינו. ויתחלק גם העם באיזמיר לשתי מחנות. המחנה האחת, ואתה רוב העם המאמין במשיח ובמלאכותו, וילכו גם המה אל שבתי להשתחוות לפניו ולקבל נשיאותו, והמחנה השנית וקצתם של הרבנים והזקנים, אשר ידם היתה אז בו, אמרו גם עתה למרוד בו, אבל פחד העם היה עליהם. ובכל חוצות איזמיר אנשים ונשים מתנבאים בראש כל חוצות לאמר: שבתי צבי המלך משמים על ישראל, לנו ועבדוהו! ושבתי ראה, כי גברה ידו, ויאמר להנקם הפעם מאויביו ויהי עם לבו להרגם, ויברחו וימלטו לנפשם אחד אחד, וינתרו בעיר רק המאמינים. ויעש שבתי המלך משחה גדול לכל העם הנשאר, ויצהלו וירונו האנשים ונשים יחד וישירו שירי חול. וירא ה' וינאץ!

הולדות פרץ*

ואלה תולדות הפרץ, אשר פרץ בעזה והוליד ערוב האמונה בישראל, בתור משיח ללא-אמת. הלא הוא שבתי צבי בן מרדכי, אשר אמר לגאול את ישראל והיה לשמן לישראל.

ויגדל שבתי ויחל לעסוק בדברי קבלה וידיעות הנסתר לפני זמנו, ויתקדש בעניני פרישות וסגופים, ויגבה לבו לחשוב, כי בזה כבר בא בשער המלך וכל המפתחות נמסרו לידו.

* עוד מסור בגודי, עמי תולדות שבתי צבי, הוצתק מתוך כ"ו ישן ע"י הרב נחום ברילל.

ויהי בהיותו כבן שמונה עשרה שנה כבר החל לדבר על גדולתו ועוצם ידו. ויתעברו רבי קהלתו ויכריחוהו לעזוב את העיר ולצאת לדרכו; ויעזוב את איזמיר וילך אל ארץ האבות. וישב בירושלים עיר הקדושה, ושם הוסיף להתנהג בחסידות ובפרישות, וירם עוד לבו ויאמר: אני אעסוק בקבוץ השבטים. וילך לעזה ויבחר לו שם שנים עשר איש כמספר שנים עשר שבטי ישראל, ויטלא את ידם לכהן בבית יעקב ויסמכם ויאמר, כי המשיך בהם נשמות בני יעקב אביר ישראל באמת, והנה קם ראובן ושמעון, לוי ויהודה, יששכר חבלון, יוסף ובנימין, דן ונפתלי, גד ואשר.

וילך עוד הפעם מעזה ומירושלים לאיזמיר ארץ מולדתו; ויהי משכים ומעריב שם בבית-הכנסת, מתפלל לפני ה' בקול ערב, ומפור צדקה לעניים. וימשוך אחריו לב העם, ושנים עשר השליחים בעזה החלו בין כה וכה להריץ כחבים בגלילות ישראל, ויכנו באנרות האלה את שבתי צבי בשם משיח אלהי יעקב מלך ישראל.

וביום חנוכה בא שבתי לבית הכנסת, והוא לבוש בגדי מלכות. ויחל לומר בקול רם בקשות ופזמונים, ויצו את העם לעשות ביום ההוא יום משתה ושמחה. ושם חכם ושמו גלאנטי והוא החל להעיד בפניו, כי הוא משיחו של ישראל וכי בא לגאול את בני הגולה; ויחדר העם לשמוע כל אלה ולכו מרחף בין תקוה ופחד. ושבתי לקח חומש מספרי התורה ויאמר: כי קדוש זה יותר מן הנכתב על קלף, ויעש את אחיו הגדול לכהן, ויעשהו למלך על כל ארץ חוגרמה, ואת אחיו השני מנה לקיסר על הרומיים. ויהיו בבית הכנסת כהנים ולוים, ואותם לא קרא לעלות למקרא החזרה. וישמעו החכמים וגדולי הרבנים את אשר עשה שבתי להפדת החוקים הכתובים, וינסו לגעור בו כי ישוב מדרכו; ולא אבה שמוע להם. ויקטרגו עליו לפני פקיד שופט העיר; וילך גם הוא אל השופט וישחדהו במתנה רבה, וירשה לו לעשות כחפצו וכמשאלות לבו. ויעבר גם את הרבנים מתגנריו מכהונתם וימן אחרים תחתיהם, אשר האמינו בו והחזיקו בידו. ויעש גם יום שבת לעצמו לנוח בו ולשבות מכל מלאכה. וכל העם היו באים לנשק את כפות רגליו. ויצו עליהם לברך את השם ככתבו, וילמד את הדבר גם לאלה שאינם מבני ישראל, ויהי הדבר לפלא. ורבים מן העם אחזם רוח-בעתה ויפלו כנכפים על הארץ, ויצעקו בקול גדול: שבתי צבי הוא מלך ישראל! ויהי רעש גדול בכל הקהלות. ויחצו בני ישראל, אלה בכה ואלה בכה.

ובעזוב שבתי המלך את איזמיר ללכת לקושטא ולהסר כתר השולטן מעליו ולמלוך באמת, אז נראתה בעליל אפיסת כחו וכי לשוא נשא עטרה שאינה הולמתו. אבל לא שקטה הארץ; והמאמינים כי יום הגאולה קרוב לבוא, לא אבו גם הם לסגת אחור ולהסגר שנית בחומות הגלות ויוסיפו להאמין במשיחות שבתאי ובנביאות נתן עבדו.

ה ב ו כ ה *

כאחת מערי המזרח התגורר איש ושמו מרדכי צבי, והוא איש תמים עם ה' ולו

* כבוד עמ"י זכרון לבני ישראל מאת מאמין המשיח ברוך בכמה"ד גרשון מאריצו. נמצא בכ"י ישן ובא בקובץ על יד למקיצו גרדמיטי, תרע"ג.

שנים בנים, שם האחד אליה ושם השני יהוסף, ויהי כי גדלו הבנים, וילד לו בן לזקוניו ויקרא את שמו שבת, לאמר: בימי חשבת כל צרה מישראל! ויהי הילד טוב ראי ובעל עינים מזהירות. ויהי כי גדל גם הוא, ויוליכוהו לבית-המספר, ויחל הנער מיד לשקוד על דלתות התורה ויבער בו חשק הלמוד. מן הספרים לא מש ולא נתן לבו לשעשועים ולהוללות כמנהג הבנים, ועודנו בנערותו החל להתנהג בפרישות ובחסידות ויכרל מחכריו. ויהי היום והוא הוגה בדברי רזים, ועוד שני רבנים עמו מכני הקדושים, ויתן שבתו פתאם את קולו בככי ויבך בלי הפוגות, ויבהלו היושבים עמו וישאלו לאמר: מה לך, בננו, כי תבכה? ויאמר הבוכה: יודע אני, כי משיח הנני וכי ימים יבואו ואני אהיה מוכרח לעשות דברים זרים נגד דרכי ה' ותורתו, ועל כן אני בוכה. ויתמהו הרבנים איש אל רעהו ולא ידעו פשר דבר. —

ויקם שבתו אחר הדבר הזה וילך חרש מעירו רגלי לארץ הצבי. ושם היה לאחד מן הלומדים והחסידים המצוינים, ויוסף לחתקדש בעיר הקדושה ולהתעצם בעניני השגת השם ודרכיו. ומראות החכמים וראשי הישיבות בירושלים את מוהר לבו ואמונת-רוחו, ויעשוהו לציר אמתים ללכת למצרים כרגלים שבצדקה. וילך לארץ ההיא ויסובב בכל קהלות היהודים שם, וימצא חן בעיני כל הרבנים והשועים, ויתגדבו רב כסף בגלל לומדי ירושלים וימסרו את הגדבות בידו, והוא הביא את כל הכסף ירושלימה, וישב לתורתו.

יא

ב ת - ז ו ג ו ש ל ה מ ש י ח *

בארץ אשכנז חי לפני ימים איש עברי, ולא נודע דבר על אדותיו, ותהי לאיש הזה אשה מעיר אחרת, ותהר ותלד לו בת ותמת. ובעודה ילדה קטנה נשבתה בין הגוים, ותבוא לבית עשיר מגדולי הנוצרים, ויחנכו גם אותה בדת בית-לחם. ותגדל הנערה ולא ידעה עמה ומולדתה, ותיף בהדרה, ולא היתה כמוה נערה יפה ויעלת חן בכל הארץ. ולאנשים אשר גדלו אותה היה בן יתיד וגם הוא נעלה במעלות, ויאמרו האנשים לזוג אותם יחד ולהנחילם את כל הונם ורכושם. ויתחתנו שניהם כמנהגם, ויקבעו זמן לימי הברית, ויכוננו לימי משתה, ויבוא הכהן והכוטר להכין את החתן ואת הכלה לפי מנהגי עבודתם.

ובימים ההם כבר מת אבי הנערה השבויה, ולא היתה לו מנוחה במרומים. ויבוא בלילה לפני יום הגניסה במית תפלתם, ויעורר את בתו ויאמר אליה: דעי, כי בת ישראל את, בת עם קדושים, ואני אומר להשיבך אל נוה יעקב. ותאמר הנערה: כאשר תביאני אלך. וילבישה לבוש עור וישא אותה ויביאנה לעיר נכריה, אשר שם קהלה גדולה יהודית, ויציגה לפני שער בית הקברות. השומר אך יצא בבקר לפקח על מעשהו וירא נערה נצבת בלבוש עור, ועל העור כתוב באותיות ברורות: זאת הנערה תהיה אשת המשיח; וירץ העירה וימסר את הדבר לפרנסי העיר, ויצאו ויוליכוהו לבית הרב ותלמד שם דת היהודים ושפתם ותתרגל למנהגי ישראל ותהי שומרת אותם בכל. משם באה

* על פי מקור הנסל.

לליוורנו העיר, ומשם שלחנה למצרים ותשב בבית רוזן אחד. ורכים מבחורי מצרים באו ויאמרו לקחת אותה לאשה, ותמאן ותאמר: אך את משיח ישראל אשרת וארהץ את רגליו. ותעזוב את ארץ-מצרים, ותצא לירושלים לחפש שם את המשיח בן-זונה. היא אך באה בשערי ירושלים, וישא הארון שבתי את עיניו, וירא אותה יושבת על הגמל וצעקה על ראשה. ויאמר להחכמים אשר אתו: קחו נא לי זאת הבאה לאשה, כי מה היתה לי. ותהי שבויה זאת לשבתי המשיח לאשה.

יב

נתן בן אלישע *

בעיר עזה חי בימים ההם איש צעיר, ויהי האיש הזה תמיד נחבא אל הכלים, בבית-המדרש ישב בפנה והגה בספרים קדושים ואל דברים אחרים לא שעה. ויהי בימים הקרובים לימי חג הפורים באה פתאם התעוררות גדולה עליו, ויחל לנבא עתידות ולגלות מצפוני בני אדם וסתרי לבנם. ויבואו אליו רבים, ויגד לכל אחד את עונו ואת חטאיו בפניו, ויפקוד על החוטאים לשוב אל ה' בכל לבנם, והוא התפלל לפני ה' על תקון נפשם. ויצא שמו בכל העירות אשר מסביב לעזה ויתפרסם בקהל היהודים.

ויהי בימים ההם איש זקן ומקובל, ושמו רבי ישראל בנימין, והוא נודע לירא-שמים ולאיש אשר ילך בדרכי החזרה לקיים כל הכתוב בה. ויהי בראות אותו נתן בן אלישע, ויאמר לו: אישי הזקן! חטא גדול חטאת, ואתה קום בבוקר וצא לבית הקברות בעלות השחר ומצאת שם איש שיבה אחד, סודר על כתפו וקיתון של מים בידו, והוא ייצק על ידיך, וקראת אז את המקרא: כפר לעמך ישראל, וידעת מה הוא עושה לך. וילך הזקן ממחרת היום, ולא ראה מאומה ולא פגש אותו האיש, וילך עוד הפעם ביום השלישי, ואין חזון. ויאמר: אך כחש המדבר. ויהי ביום הרביעי, והוא עומד בבית הקברות, ויבט אנה ואנה, והנה איש הדור עומד עליו ובידו קיתון של מים, ויאמר לו: עמוד! ויעמוד. וישפוך בעל הקיתון מים על ידו ויאמר שלש פעמים פעם אחר פעם את המקרא: כפר לעמך ישראל, ויען השופך את המים ויאמר: וגכפר הדם. ויעלם!

וישב בעל המעשה לבן אלישע ויספר לו כל המאורע. ויאמר לו החזנה: זה האיש בעל הקיתון של מים היה זכריה בן יהוידע הנביא, ובך נתגלגלה נשמת אותו האיש, שהרג אז אותו, וגם דמו הגו נדרש כל ימי הדורות, ועכשו תקן את נפשך וכפר לך עון ישראל, ואין עוד כל מעצור לימי הנאולה.

יג

חזיונות הנביא **

בימים ההם יצא שבתי מירושלים שנית בדרכו ויתעתד לבוא עד עזה. ויחל נתן להזהיר על בואו, כי הוא איש אלהים ואחד קדוש. ויכינו לו חדר באחד מבתי העיר החשובים, ושם מטה, שלחן, כסא ומנורה, וכל כלי תשמישי כבוד. ויצאו רבים לקראתו

ויקבלוהו בכבוד גדול ויכרו לו כרה, ויעשו משתה ושמחה ויחוגו את בואו. ויהי בכלות הסעודה, ויתנו כוס של ברכה לנתן בן אלישע, ויקם ויברך: הרחמן יברך את אדוננו מלכנו שבתאי צבי! ויגער בו שבתאי ויאמר לו: שתוק. ויתמהו המסובים ויקומו וילכו איש לדרכו.

ובן אלישע החאמץ בדברו, כי אך משיח בני הגולה ילין אתם וכי זה יהיה גואל ישראל. ויהי בליל חג מתן התורה, וישב התורה עם שאר החברים להגות בתורה, ויהי בחצות הלילה ותרדמה גדולה נפלה עליו. ויקם מן התרדמה ויחל לחזור על משנתו בעינים עצומות, והחברים יושבים ומשתוממים. ויפן אל הראשון ויאמר לו: זמר נא פיוט זה, ויגש אל השני ויאמר אליו: ואתה זמר פיוט זה, ויחלו לזמר. והישן החל לפזז ולכרצר ולרקד ויפשוט מעליו בגד אחרי בגד. וריח נפלא, כריח היוצא מעצי גן עדן, מלא פתאם את בית-אל. והערום למהצה מכפץ בקול המולה, רגליו כמו מרחפות על הארץ, והוא סובב במרוצה והיה כגלגל סובב בלי חשך. אחרי כן נכשל ויפול מלא קומתו ארצה ויהי כמת. וינסו להרימו ולשפשהף את עיניו ולא קם בו רוח. ויפרשו עליו סודר, כמו על ברי-מינן. פתאום החל הסודר להתנועע, ויסירו את המסוה מעל פניו ויראו והנה שפתותיו נעות, וקול נשמע מפיו לאמר: הזהרו בבני ידידי משיח שבתאי צבי; ועוד קול שני לו: הזהרו בבני ידידי נתן הנביא. ויתעודד ויקם על רגליו ויאמר: שבתאי בן מרדכי הוא משיח אלהי יעקב ואנכי הנני עבדו.

ויחל מן העת ההיא להתענות ולעשות הפסקות, ויקדש ויטהר עצמו עוד יותר מבראשונה. ובאה עליו שנית הארה גדולה, שכעתים מן הראשונה, וירא את האור הגדול, שברא הקב"ה בששת ימי בראשית, ויבט בו מסוף העולם ועד סופו. וירא מראות גדולים וחזיונות נשאים, ככל אשר ראה יחזקאל הנביא על גהר כבר, וירא והנה אותיות חקוקות באירות עליונים וצדופן היה: כה אמר ה', הנה מושיעכם בא שבתאי צבי, והוא יגאל אתכם. ויעמוד נתן בפתח שער ה' וירא אז כבוד ה'. ולא זכה העם לקיום כל הדברים אשר הזה.

יד

מות המשיח*

רב עמל ואון ראה המשיח באחרית ימיו ונפלע בני ישראל. הרבים עזבוהו עוד הפעם לנפשו ויאמרו: בגד בנו מושיענו, וידברו בו סרה. והיחידים עוד מאמינים בו רב אומן, ויאמרו: רק התחפש הגואל בדרכו לנגב את דעת השטן... ומורה הדרך — נפשו במצור; פעם היתה לו שוב הארה ופעם היה בהסתר פנים, ויבקש אלהיו ולא מצאהו. ויבוא יום תרועה של שנת ארבע מאות ושלשים ושש ליצירה. ויחקעו בני ישראל בשופר אילו של יצחק ליושב מרומים ושופט כל יצוריו כדין. עם נכנס ועם יוצא. שר מתפלל על עמו, ומעם בחירו מטהר אלהיו, לא יראה מלאך הברית.

* על פי הנ"ל.

ויעברו ימי התשובה ויבוא ערב יום הכפורים, יום קדוש של מחילה וסליחה, וירבו חמאי עם הגולה ויסוריו ואין פדות.

ביום ההוא קרא המשיח את אחיו ובני ביתו ויאמר להם: דעו, כי למחר הנני נאסף ולא אישכב עם אבותי. שאוני אל המערה, אשר חצבתי לי בשפת הים, אשר בגבול אדום וישמעאל, והניחוני לבדי. אך ביום השלישי יבוא אחי אליהו הבכור אל המערה. כה דבר באחרונה אל אחיו וידום. ויתפלל העם כל הלילה וכל היום ממחרת, ולא הותר הנדר. באה תפלת נעילה, כל העולם כנדהם; וחעל רוח הגואל וגפו מת. וישאוהו אנשיו בבוא הלילה וישימוהו במערה אשר על חוף הים, כאשר צנם. וילכו להם באין אומר. רב העצב — והים יגוח בכל מרחבו.

ויהי ביום השלישי בבוקר, וישכם אחי המשיח וילך אל מקום המערה, והנה שומר על הפתח תנין גדול, ולא נתנהו לבוא. וידבר אליהו אל התנין ויאמר: הלא אך מצות אחי המת אני מקיים, והיה אם תניחני לבוא, טוב, ואם לא — ואשוב לדרכי ואני נקי משבועתי. מיד סר התנין מעל הפתח, ויכנס אליהו ויפן כה וכה, והנה אין אדוניו במערה ואף לא שמץ מגופו. פתאם נתמלאה כל המערה אורה. ויפול על פניו ויבך חרש...

טו

מ א ב ל ל ר ק ו ד *

משיח בן אפרים, בן יקיר לאלהים, קם בארץ פולין לגאול את שארית העם גאולת הרוח והנפש, ויהרג במלחמת האומות, ועמו נהרגו כך וכך אלפים ורבעות מעם בני ישראל, וישפכו דמם על קדוש שמו הגדול. זקן ונער, אשה וכתולה, כולם כולם קוראים: „ה' אחד ותורתו אחת“! ודקרה בהם בתוך הקריאה חנית האויב, ויז הדם ויזרק בכל קצות הארץ ובכל פנות האדמה, ועלו כוכבים ממסלותיהם להזות בקרבן שבטי ישראל, ויזעקו לה' ויאמרו: הכלה אתה עושה לעם בחירך? וירא ה' וינחם וישלח להם את עבדו שבתאי צבי בן ישי, המשיח הנאמן. ובן דוד מזכיר את נשמת חברו המומת בראש כל עם לפני פתיחת תורה ועדות וספרי הברית. יהודה לא יצור את אפרים ונשבת ריב האחים משנות דוד ודוד.

ובהגיע השמועה על דבר בוא המשיח החי תחת המת, וכי עמד בארצות המזרח והוא מאסף את כל נדחי העם ללכת למלוך בירושלים ולהרים שם דגל מלך ה' צבאות, וכי ינהרו אחריו כל העמים וכל הלשונות ותשבת האלילות מן העולם והכל יקראו לאלהי אברהם ולאלהי משה, אז נחה רוח חדשה על העם העצב ורגשי עצב הגלות נדחו במהרה והיו לאין ולאפס; ותחתיהם באו רגשי שמחה, רגשי דיצה וגיל. העם ההולך בחושך והוא נדכה ונענה בחומת הגלות ראה פתאם אור גדול. אין מעצור ואין גזרות, אין עגיים ופחד מפני קול עלה נדף, רק חרות ונכורה, נצח והוד. כל איש ישראל מזרע יהודה רוכב על סוס גאון, מפיו תז שאנת נצחון: לה' התשועה! נקמה בכל המהרסים והמתריבים והמתזיקים בממשלת השטן. ונער יהודי רודף אחרי אלף גבורים ותוקע בשופר

* שוב ספור עפ"י מומס מוכא בספר „ציצת נובל צבי“.

הגאולה, הנצחון והעוז בכל רחבי העולם. השמש עומד וכל מזלות השמים משתוממים ורואים בתגבורת יד המשיח, ורק לו ישמע ישראל וכל כהניו ולויו. ויחל העם לרקד ברחובות קריות ובבתי כנסיות. זקן יתפוש בידי נער, חבר יחבק את עם הארץ, אין הבדל זאין פרוד עוד! מרקדים בתקון וסדר; וכל העולים בגרל ראשונה מרקדים גם ראשונה. ואחר זה יחדל גם המשטר. הלב מפכה וגועש. נהרי שמחה וששון משתפכים, אין עוצר זאין מנוח. יום הגאולה הנו קרוב, יום הגאולה המנבא!

טז

הברכה *

וימלוך שבתי צבי משיח אלהי יעקב על כל לבות בני ישראל, ויעבדו אותו ויברכו את שמו. קמה, קמה סוכת דוד הנופלת, והעם מברך את בן ישי בקול רם בבתי הכנסת באימה וביראה, כאנשים העומדים לפני המלך. וזה דבר הברכה אשר תקנו אז לאמרה בצבור בבתי האל בשם ובמלכות: „האל הנותן תשועה למלכים וממשלה לנסיכים ומלכותו מלכות כל עולמים, האל הגדול הגבור והגורא, מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא, האל הכורת ברית לדוד עבדו לכונן את כסא מלכותו עד עולם, הוא יברך וישמור וינצור ויעזור וירומם ויגדל וינשא למעלה מעלה את אדוננו מלכנו הרב הקדוש צדיק וטעם שבתי צבי משיח אל יעקב, ירום הודו ותנשא מלכותו. האל הגדול יתן לו שלטון ויקר וכל מלכי העמים והלשונות ישתחוו לו ולהדום כסאו. ממשלתו חיה עדי עד, לעולם לא תשבת; קרט תרום בכבוד ונור אלהיו מראשו אל יסוד; מלכים יראו ויקומו, שרים יביטו ויקודו, ונאמן יהיה קדוש ישראל בכל העולם ובכל אפסי ארץ. יהי שמו לעולם, לפני שמש ינון שמו, ויחברכו בו כל הגוים, יאשרוהו כל הארצות. יראו עינינו וישמח לבנו בבנין בית קדשנו ותפארתנו, מקדש ה' כוננו ידיך. וכן יהי רצון ונאמר אמן“.

והריע כל העם תרועה גדולה אמן ואמן. רעשו העמודים! נעו הכתלים! נור אלהים נתן על ראש משיחו ומברכים אותו בני ישראל. השקיפה ה' ממעונך על לב העם הזה, המפכה ככולם כאיש אחר ותן להם חסות לעולמים!
ולא נתקיימה אותה ברכה, הוסרה העמדה וילך ישראל המברך שבי עוד הפעם. ישיב האלהים באמת את שבות עמו ולא נסיף לקוות עוד לשוא.

יז

אחרי מות **

ויהי אחרי מות הגואל הגדול ותשקוט הארץ מעט, ויקם איש חזן בכית הכנסת בעיר איזמיר ויחל לנבאות ברחובות קריה, כי המשיח לא מת וכי חי עוד, ורק מסתתר הוא בארץ המדבר לבקש את אלהי יעקב ולהעית מחביון עוזו. ויאמר המנבא, כי בעוד ארבעים וחמש שנים, עוד בטרם תכלה שנת הכולל, יתגלה שבתי צבי שנית לשכבידיה, וכתו אז ישבעתים יהיה מאשר היה, ויעבדו לו חמה ולבנה, והאור יגדל שבעתים כאור שבעת

* עמ"י המופס הג"ל. ** עמ"י כפר, שארית ישראל פרק כ"ד.

הימים. ויהי היום והחזן הנביא עומד על יד השלחן בחדר משכנו, ורבים מכני העם סביבו, ויחזור ויקרא, כמו מדבר עם שכנו בבית הזה: ה' שמעתי שמעך — ויחל לצעוד בחדר אנה ואנה במהירות ובמרוצה וקורא בכל פעם: ה' מלך, ה' מלך, ה' ימלוך לעולם ועד! וכדור של אש הולך וסובב את הקורא מכל עבר ומתנגלל פעם על ראשו, פעם על ערפו ופעם על לבו, ובכדור נראו אותיות בולטות ונוצצות וצרופן: שם ההויה. ויפלו הרואים על פניהם וקירות הבית חרדים ונעים מכל עבר. ענן גדול בא בעקבות האור וכסה את פני כל הארץ וסר המראה. ויתמהו הרואים ויאמרו איש אל אחיו: מה זה אומר ה' לעשות עמנו? ולא מצאו פותר.

יח

יוסף בן צור ודניאל הנביא*

יוסף בן צור היה בחור עס־הארץ ולא ידע את התורה, אבל ירא את אלהיו והולך לתום דרכו. ויבוא אליו מגיד בחלום הלילה ויטבילהו בקנקן מים, אשר הביא עמו, ויקדשהו ויראהו בשמים את הארון שבתי צבי הולך ומדבר עם תלמידו נתן, והקול קורא: זה היה משיח בן דוד ותלמידו זה היה נביא אמת, ואתה יוסף הנך משיח בן יוסף. וילך המלאך רפאל אחרי המגיד וימסור לו אלפא־ביתא הישרה, אשר נתנה בסניני לפני חמא העגל, וילמוד ממנה לדעת את הקץ. ויקם יוסף בבוקר, והנה כל חדרי התורה הכתובה והצפונה פתוחים לפניו, והוא מנבא גצורות על החרות ועל הפדות. וישתוממו האנשים, אשר ידעוהו עד היום, על דבריו הגשנבים; ולא יכלו לגשת אליו, כי קרן עור פניו, ויפרישו סדין בינו ובין העם; לפניו מן הסדין מחיצתו בקודש, והוא יושב ועוסק בצרופי הגאולה. ויחל שנית לב ישראל לפכות בין תקוה ופחד. רבים מן האנוסים במערב עשו תשובה ויתפללו לאל מושיעם, כי ישלח להם שוב את הגואל ולא יוסיפו לחכות עוד.

לדניאל בונאפוס קראו נביא הבעל, וגם הוא חזה חזון המשיח, בהתפללו לה' על צמיחת קרן הגאולה. וירא בשמי השמים פרנוד, ורב המנונא סבא אוחו בקצהו האחד ורבי שמעון בן יוחאי אוחו בקצהו השני. וירא את המשיח שבתאי ברוחניותו, כובע תפארה בראשו ופניו בוערות כגחלי־אש, וירם המשיח ידיו למעלה וירעשו עליונים ותחתונים. חזון חזה דניאל בימי החול וביום שבת קודש היה אחד התלמידים דורש בקהל, ושמו רבי אליהו. וישא אחד הנביאים את עיניו וירא שלחן־ערוך, ומסובים עליו אדם הראשון, שלשת האבות ומשה רבנו ושנים עשר החוזים וכל המלאכים והצדיקים, והם מושיטים זה לזה אותיות של אש. נראה פעם המשיח במרום ושבעה בני חנה עמו, שנים אוחזים בקצה הפרנוד, אחד מזה ואחד מזה, וחמשה לפניו ופני הגואל אז כפני הלכנה. כה עלו עוד זעיר שם זעיר שם שרידי תקוות להגאל ולהחליץ ממצר הדורות, ואלהים קורא בכל פעם לאמר: אל נא, בני, חדדקו את הקץ!

* עפ"י כ"י חדש, נדפס עתה בקובץ על יד הנ"ל למקיצו נרדמים. ועפ"י ספר "מריבת קדש" נדפס מכ"י בקובץ הנ"ל.

ספורים שונים

א

השבעה*

לפני ימים רבים, בעת שבני-ישראל היו עוד כולם יראים את השם, הולכים בדרכיו ושומרים את מצותיו, חי בעיר אחת בפולין המהינה איש אחד, ושמו שמואל. והיה האיש ההוא הולך מישרים, נושא ונותן באמונה, ויצלח במעשיו ויהי נדיב ומטיב לכל. גם אשתו חוה אשה כשרה היתה וטובת-לב, חומכת דלים ועוסקת בגמילות-חסדים. המה ראו אך טוב והיו רצוים לכל אדם. אולם בנים לא היו להם ימים רבים. ויצר הדבר לשמואל ולאשתו, פשפשו במעשיהם ולא מצאו כל עול בהם. וידרו לה' נדרים על תנאי, בקשו תרופות וסגולות, דרשו ברופאים ובבעלי-מופת, וה' לא ענם.

ותעבורנה עשר שנים אחרי נשואיהם ובן לא נתן להם, ותעבורנה חמש עשרה שנה, ותעבורנה שמונה עשרה שנה, ועוד המה חושבים ודורשים במה לשנות את מזלם ובמה יזכו את ארצם להעמיד בן, שיוכלו לחבקו בזרועותיהם. בכל שבת שמברכים בו את החודש, שמואל בוכה בבית-הכנסת בקרן-זווית שלו וחוה שופכת שיחתה בעזרת הנשים. ובכל ערב ראש-החדש סדרו "יום כפור קטן", אמרו כל הסליחות והתחנונים — וה' לא נרצה. ויחר לשמואל ויחל להטיח בלבבו דברים כלפי קונו, כאיוב בשעתו, כי יכרהו שלא-במשפט וכי אינו משלם שכר לעושי-צדקה. וחוה גם היא בכל ישרה ותמימותה החלה לתמוה על מהלך ההשגחה: יושב בשמים מדוע לא ישמע בקולה? אלהי הרחמים למה לא ירהם?

והנשמות הלא רבות הן באוצר הנשמות. כל אשה כי תנשא לאיש יולדת בנים, ואפילו אם היא אינה זכאית ביותר. בכל מסבי העיר, בכל הרחוב ובכל השכנה תינוקות רבים מתרפקים על שדי אמם, ורק השדים שלה לבטלה.

וינחמו האנשים הישרים האלה את דרך התפלה והצדקה ויחלו שוב לדרוש במכשפים; אם בטהרה לא עלתה להם להשיג חפץ נפשם, ינסו את הדבר במומאה. והמכשפים מלחשים, נותנים להם סמים ועושים גם השבעות כדרךם והכל לשוא. — נשחמו בעת חידוש הלבנה ארבע צפרים לבנות כשלג, ולא היה בהן גם נוצה אחת שתורה, ויכסו את הדם באפר ואת הגויות שרפו בתנור כליל, ויעמדו הבעל והאשה אחוזי-יד כל הלילה עד עלות הבקר ויצפו לבשורה. הביאו להם אחר זה עשבים בדוקים ומנוסים, שכל הנוגע בהם תפול עליו תרדמה. והוא עולה בחלום על ראש ההר; ושם אבן אחת גדולה יותר

* ספור אנדי נדפס בירחון "הזמן".

מקומת איש, וכי יטפס האיש עליה יהא ממזרח נשר אחר ויקיפוהו מכל עבר, ועל העולה אך לחזור אז בקול רם על בקשתו שחיים עשרה פעמים — ותמלא. אבל הכל היה ללא הועיל! אם ה' לא יחפוץ להושיע, אז גם להשטן אין שליטה וכל השערים נעולים. והשערים נפתחו. לא על ידי כחות הטומאה, כי אם על ידי טהרה והתקדשות; ולא על ידי התקדשות בלבד, כי אם על ידי צירוף שבועה, על ידי שבועה נוראה, שכל השומע אותה תצלינה אזונו ועשתנותיו תרעשנה. ומעשה שהיה כך היה.

בעיר ההיא, אשר שם גרו שמואל וחוה אשתו חשוכי-הבנים, ישב על כסא הרבנות רב מקובל גדול, שכל ימיו בלה בחענית ובסנופים. את גופו היה מגלגל „בגלגול שלג“, והיה טובל בימות החורף ג' מבילות בכל יום במקוה גלודה מקור. הוא היה נושא שק על בשרו ואמר מקלה שם בראשו ויחאבל כל ימיו על גלות השכינה.

ולחרב ההוא היו שתי בנות, שהגיעו לפרקן, וקשה היה לו להשיא אותן החוצה, כי לא היו טובות-מראה, וגם מוהר אין בידו לתת להן. עני היה הרב כל ימיו ובביתו אין כל. ויצר לבו לראות, שכבר עברו עליהן שנות העשרים ועודן יושבות ענומות בביתו, וככה לא יעשה בישראל. וגם אשתו הציקה אותו בדברים ותקונן תמיד על מר ערל בנותיה. ותאמר אליו: אם עבדת להבורא כל הימים ונתת לו את נפשך, הלא עליו לשלם לך כגמולך ולמלא בקשתך ולהראות על ידך את גדלו. ויחשוב הרב בדבר ויתאזר ויקם וילך אל בן-עירו שמואל ויאמר אליו: דבר לי אליך, בוא עמי חדר לפנים מחדר. ויגלה הרב לו, בהיותם לבדם, כי נכון הוא למסור את עצמו בעבורו בתפלה ובהשבעה, כי יתן לו ה' זרע של קיימא, וחלף הדבר הזה עליו לתת לו ג' מאות אדומים לצרכי נשואי בנותיו. ויאמן שמואל בדברי הרב וישקול על ידו את הכסף מיד, ולב חוה פג בשמעה את הדבר.

וישב הרב לביתו וימסור את האדומים לאשתו. והוא החל להתעצם ולהתקדש. ויאסף אתו עשרה אנשים ממתי סודו ומאלה שלמדו עמו בבחרותו, ובהם גם שנים מתלמידיו, ויצו עליהם כי יחלו לעיין במעשיהם ולתקן כל עון שעשו עד היום, להרבות בתשובה שלמה ולהכין לבבם לענין גדול. וישמעו אליו האנשים ויאמרו: כדברך נעשה. ויסדר להם הרב סדר-היום והשבוע וסדר המעשים והלמודים והתפלות. ויצומו שלשה ימים רצופים בכל שבוע ושבוע, ובימי התענית נשמרו גם מדברי-חול ונזהרו בכל גדוד עברה וימיהו את מחשבותיהם ויצרפו את לבם. בלילה אך ישנו על הקרקע בלי גם מצע חבל לראשם ולפני אמרו לישן בדקו את כל המזוזות, פן סקעה ח"ו מהן אות אחת ותהי אחיזה לסמאל... ואת הק"ש שעל המטה קראו בקול מדוכא מאד.

ובבוא יום המועד נערו כל הלילה שלפניו ויקראו בספר הזוהר ויתגברו שלא להתנמנם, כי כן צוה הרב עליהם. ובהשכמת הבקר הלכו כולם למקוה המים ויטבלו בו חיי מבילות, ויתפללו כל היום בלב נשבר ובבכיות ויענו את נפשם. ולפני תפלת המנחה הלכו עוד הפעם לטבול במים ויחליפו בגדיהם ויתפללו בבית הרב בקדושה ובטהרה ויקראו: ענגו ה' ענגו! אח"כ התעטפו במליתות והתפללו תפלת-ערבית בכונה

עצומה. ויסגרו בכלות התפלה את דלתות החדר, פרשו סדינים על החלונות, הדליקו נרות של שְׁעוּה ויעמידו אותם על הארץ. והרב פתח באימה ובפחד את הארון הקטן שבבית-מדרשו ויוציא ממנה ספר התורה הכתובה על קלף, שהיתה ירושה לו, פשט את מעילה ויגוללה לפני הנאספים וידבר בפני התורה ודברי הברית הכתובים דברים כבושים באזניהם, ויצום לזכך את מחשבותיהם מכל ההורז וזר ולהתעצם עמו בכונה אחת. וייראו האנשים מאד, ויעודד הרב את רוחו ויקרא: עתה אפתח את פי להשביע את היושב בשמים; והיה את אשר אדבר, חזרו על דברי מלה במלה, אל תשנו במאומה, אף באות אחד.

ויקם הרב על רגליו בכלותו לזרזם ולצום וישביע את האלהים מלך עליון בשם הקודש, כי יפתח את רחמי חוה בת פלונית ויחן לה ולבעלה שמואל בן פלוני בשנה ההיא בן זכר. והקהל הקטן עונים אחריו מלה במלה: אנו משביעים את האל יושב בשמים, אנו משביעים אותו בשמו הקדוש והנורא וגומר.

ובצאת השם המפורש נקוב מפיהם נעו קירות הבית ונסו לנפול; ורוח סערה גדולה באה מן הצפון, והנשבעים נפלו על פניהם מחרדת ה' ולא קם בהם רוח. והארץ רעשה, העיר כמעט נהפכה למפולת, וכל צבאות מעלה ומטה אלו לאלו שואלים: מי קם להחרידנו ממקומנו? ויהי סער ואפל כל הלילה, ורק לפנות הבקר שבה הסערה לדממה. עשרה אנשים עברים נשבעו בשם ה' ויכנעו...

ואולם כל המשביעים עונם נשאו על אשר מלאם לבם לעשות כן. אחד מהתלמידים לא הוציא שנתו, השני נשתגע ויצא מדעתו. בנו של אחד יצא לתרבות-רעה, ובתו של אחר נפלה אל המים. והנשארים היו כמוכי-אלהים, פחד אדני היה בהם להומם ולאבדם. וחיל בא לעיר ויקחו בשבי את שתי בנות הרב; ולא ידע איש אנה באו ואם לא נטמאו על ידי שוביהן. אל חגעו בשם הקודש, בני-אדם!

ותהר חוה ותקש בלדתה ותלד ותמת בציריה. והבן הנולד בצאתו לאויר העולם צעק בקול ילד כבן עשר. וקברו את האם ביום ההוא בבית-מועד, ולהיותם בקשו מינקת להניקו. ותקח את הילד כרוך במטליותיו על ידיה ותטה ראשו לשדיה. אלהים אדירים! היונק פתח את פיו ויברך על החלב! ותתחלחל האשה מאד וכמעט פרתה נשמתה מפחד ויבהלו גם בני הבית וישמע הדבר בכל העיר וייראו מאד.

והנער הלך וגדל שלא כדרך הטבע. בהיותו בן שלש-ירחים כבר דבר כבן שלש וקרא קריאת-שמע שעל המטה ואמר בכל בוקר „מודה אני“. ולא האמינו השומעים למראה עיניהם ואמרו: אין זה ילוד אשה! ובהיותו כבן חצי שנה כבר היה מקפץ כבן עשר, הלך ונטל ידיו לסעודה. ובהמלא לו שנה היה מתפלל כל התפלות ולמד בספר ויצא שמו בכל הארץ. ובכל מקום אשר דבר החזון הזה מגיע תמהים האנשים ושואלים: למה שלחו ממרום ברי-נש כזה עלי אדמות? ובהיות הנער בן שנתיים היה דן עם הרב בתורה והשיב לשואליו דבר, ובהיותו בן שלש כבר היה יודע הרבה בתלמוד ובהלכה, ויהי הדבר לחידה ולנס.

ואז החל הנער להניח תפילין ולהתפלל עמוק בטלית כגדול ומטיף אל העם וגם

נבא עתידות. וכל שומע דבריו וכל רואיו פחדו לקראתו, גם אביו אף הוא ירא לישן עוד עמו בחדר ויאמר בלבו: אין זה בן-אדם, כי אם בן-אלים.

ורבים דאגו פן ייסד זה אמונה חדשה; רבים אמרו כי ידחק את הקץ ויביא צרות ואסונות על ישראל, ואחרים גם חשבו, כי הוא השמן וכי שלח אותו אלהים לנסות בו את בני-עמו.

ואז החלו בכל העירות מסביב להתפלל ולצום, כי יקחהו ה' שוב אליו; וכל הידאים והשלמים הרבו בתפלה והתעצמו נגדו, באמרו כי אף אם רוחו טהורה עמדו, עוד לא איכשר דרא לגשמה כזו ושטוב ללכת תמים עם ה' ולחכות לקראת הגואל האמיתי בשעתו, משיבוא לפני זמנו.

בימים ההם כבר קשה היה על הנער לישא את אויר העיר ושיחם של בני האדם ותהלוכותיהם, ויעזוב אותם ואת המונם וילך לו אל היערות ואל השדות להתבודד שם; ושם הוסיף דעת והתדבק רוחו בשכינת מרומים ולא יכול עוד לשאת את הגוף.

ויהי בבקר לא עבות אחר, עת התקדש העולם, ויבוא רכב אש וסוסי אש ממעל ויעמדו לפני הנער וירכב עליהם השמימה ויקחהו אלהים להיכלו.

ופתקא נפלה משמיא למקובל אחד בעיר הסמוכה, שעשה שאלת-חלום על דבר מיב הנער, ובה כתוב לאמר: שוכו למנוחתכם כי איננו. ותנח הארץ!

ויהי אחרי כן וימת שמואל אביו. וימת גם הרב ויחודה לפני מותו את אשר עשה. — נבהלו השומעים לשמוע. ובאחת האספות של הרבנים גזרו להחרים את כל איש אשר יוסיף לעשות כדבר הזה, להשביע את אלהים שדי ולשדר את המערכות העליונות. וישלחו את מופס התרם לכל תפוצות ישראל ויצו להכריזו בבתי-כנסיות ובבתי מדרשות ולרשום אותו עם ספור המאורע בפנקסי הקהל לזכרון עולם.

ב

ש ב ט מ ז ס ר

(מאורע)

איש היה בארץ אחת, והיה האיש ההוא עוסק בתורה וידוע בעירו לירא את ה' ולאיש שלו הרכה זכיות, אבל גם חובה אחת היתה מלפפת בו: אשתו מטה וישא אשה אחרת, ולה היתה בת מבעלה הראשון, והיה עוין את הנערה. ותחשב לו זאת במרום לחטא. וימת האיש הזה, כאשר הגיע לארבעים, ולא נספד, כי ביום ההוא יצא הרב מן העיר, ולא היה איש שיספידו. ויקברו אותו בבית-העלמין. והיה בחצות הלילה ויקם מקברו להתפלל עם שאר אחיו בבית-כנסת עתיק, וישבל ידיו בקערת נחלים בוערות העומדות על שלחן הקריאה בעד המתים, ויתעטף בטליתו ויהל לקרוא את מזמורי התהלים. והנה באולם קטן, אשר במבוא בית הכנסת למשכימים בבקר להתפלל, ישבו שני בחורים לומדים ונדברו יחד. וישמע את קול דרדימטה ויתבלבל. בקש להקיש בחלון והנה הוא עומד בחוץ וציציותיו נסתבות על גבי קרקע, ותאחו האחת באבן ותקרע. ורוח גדולה באה ותשא אותו הרחק מן העיר ויעבור על פני הרים ויערות וינת בעלות הבקר באי אחד.

שהים מקיפו מכל עבר. וילך על פני האי והוא וירא מרחוק מלונה אחת מכוסה תבן ומארובה שלה בוקע עמוד עשן. ואיש זקן קטן הקומה מאד יצא משם, בגדיו קרועים, זקנו מגיע עד לארץ ופניו כמסלצת. ויגש אליו הזקן ויאמר: הלום באת לעבדני; בוא ושא את צרורי העצים המונחים לפני אהלי אל מקום רחוק. ויעמוס הזקן על שכם המת חבילה גדולה של עצים, עד כי כמעט לא יכול לזוז ממקומו מכבוד המשא. והאיש מכה אותו ברצועה וקורא: עצל, מהרי מעשיך! ובעמדו אחרי כל פסיעה ופסיעה להנפש, חרק הזקן בשניו מרוב כעס ויקלל אותו קללות נמרצות.

והנה החל כלב שחור לנבוח לקראתו, ועד מהרה סבכוהו גרוד של כלבים כמו במעגל, הכלבים עומדים על שתי רגליהם האחרונות ונובחים בשצף קצף ושולחים את לשונם למולו. והנה מחנה של נחשים כא מרחוק וינשכו את הכלבים בנמנם ויפלו לארץ מתים בקול זועה. והנחשים זוחלים על גוית הכלבים, מרימים את ראשם ועיניהם כלפידי-אש. ויבואו חזירי היער וירטמו את הנחשים ויכרסמום. ויבא הנמר והארי ועוד חיות טורפות רבות וישאטו וילחמו יחדיו וימיתו איש רעהו, וחלל דם שוקק ומכסה את כל הפגרים.

שעה אחת עברה והאיש רואה את עצמו פתאום עומד על שן סלע ומטה בידו. ויחץ בהמטה את הנחל ויעבור בו בחרבה. רק עיף היה עד מאד, ותפול עליו תרדמה גדולה ויישן יום ולילה. ובהקיצו משנתו והנה הוא בתוך גן נפלא, אשר בו נמועים כל מיני אילנות נותני ריח נעים ומשיב נפש. וישא את עיניו וירא והנה לפניו ארמון, בלו בני שיש לבן, עולים בו במעלות של שיש ושעריו עשויים זהב מהור ומהוררים כקרני השמש. הוא עומד מחריש ומכיט בתוד המראה; וקולות של זמרה נשמעו לפתע מהארמון. נפתחו השערים ואנשים זקנים לבושים בגדי עז ופניהם כמלאכי אלהים עומים את הארמון שירות שירות, אחוים נרות דולקים בידיהם ומזמרים פסוק אחרי פסוק מזמורי התהלים. ואחרי הזקנים יצאו המון משרתים נושאים בידם האחת בקבוקים של שמן שהור וכידם השנית ענפי עץ עבות וכפות חמרים; אבל אלמים המה כל הנושאים האלה וידברו בינם ובין עצמם רק בקריצת-עינים. כחלום-ליל היה לו הדבר בעצם היום. ובהגיע הצהרים וההמון עוזב את הארמון, הנה אש גדולה אחזה בארבע פנותיו ותהי ללהבה; ואין צוחה בהקהל ואין קול נשמע לכבות את הבערה. הזקנים צועדים הלאה והולכים ומזמרים, משרתים מתהלכים בתוך האש, והיא גם בכנף מצדיהם לא תאחו. ויעמוד משחוטם למראה ההוא. ואיש מכל היוצאים לא פנה אליו ולא נגש לדבר אתו ולשאלהו, מאין הוא בא ומה מעשהו פה?

ובעמדו כך נשען על עץ תאנה, כי נלאה, והנה עוד הפעם נפלה עליו תרדמה ויישן. ובהקיצו שוב משנתו ויפקח את עיניו, והנה חלף כל מראה הגן והנהו עומד שוב הפעם לפני המלונה בהאי, והזקן שפל הקומה ובעל הבגדים הקרועים יצא אליו וישעין עליו חבילה גדולה של עצים לשאת על שכמו, וכמעט כרע נפל תחת המשא הגדול. והנה סבכוהו הכלבים הנובחים, ועליהם באו הנחשים המנשכים, חזרו ובאו גם האריות והנמרים ושאר החיות להלחם קשה, ונהר דם יזוב; והוא עומד שוב אחרי שעה

נשען על משהו ממעל האבן, הוא עובר בו את הנחל בחרבה, ושם ישב על הארץ מרוב עיפות ויישן. הבקר אור, והוא גם היום בהגן הנפלא, הארמון מכהיק ברב יפיו, נפתחו שערי הזהב ויוצאות מהם שירות הזקנים כתמול, אולם עתה אינם אווזים נרות בידיהם ומזמרים: יגדל אלהים וישתבח! הוא אינו רואה גם את המשרתים האלמים, אבל האש יצאה ואוכלת.

ככה חי האיש הזה בשני העולמות האלה ימים רבים. בשרו כחש, חושי ציצייתו נקרעו אחד אחד, ואינו יכול לתקנם. הוא מבקש להתפלל לפני ה'; אבל כל אשר ידע מתורה ומתפלה שכח והכל סר ממנו. רק אחת ידע, כי חי לפניו בארץ והיתה לו בת מאשתו השניה ולבו היה רע עליה. והוא מתחרט על המעשה הזה חרטה גמורה, אבל חרטה של מתים היא ללא־הועיל, והדבר שנכתב במרוזים בספר הזכרונות, מי יחקנו?

ותבוא עת רצון וכפר עונו.

וכך היה הדבר: לאיש עני אחד, בעירו, אשר היה גר בה בחיים, הלטה בתו מחלה אנושה, ובביתו אין פרוטה לקנות סמי מרפא. ויבוא שכנו עני כמוהו וימכוה את מליתו ויקח במחירה סמי־מרפא ויביאה להחולה והתפלל בו ביום בלא מלית, אם כי היה זהיר במצות חכמים. ובנדבת לבו של זה מחלו למעלה לחוטאים רבים את חטאתם, והרכה פושעים יצאו מהניהגם, וגם אותו הנודד נפדה. ויבוא אליו מלאך האלהים ויטיל במליתו ציציית כשרות ויאמר לו: קום ולך מכאן למזרחו של עולם ומצאת שם לך מקום מעוה בגן־העדן. ולאשת החסיד באו בחלום הלילה ויאמרו לה: הנה מונחת בהארנו העומד בדרך פלוני מליתו של בעלך, אשר היה לובש אותה בכל ימי שבתות וימים־טובים, קחנה משם ונתת אותה במתנה לפלוני בן פלוני בעירך. ותקם בבקר ותעש כן. והיה גם לה לחמד.

הרב והארי *

„זכור את יום השבת לקדשו, כי בו בחר אלהים לנו מכל מלאכתו. התבל כלה מבקשת מעוה מעבודתה. ישבות ביום השביעי כל יצור וכל חי מעמלו, לא יצא האדם בו לפעלו ולא יפריע בר־גש דממת העולם.“

לפני ימים רבים היה הדבר, ויהי בעיר אחת רב אחד צדיק, והוא שומר שבת מחללו, לא עבר כל ימיו על דברי החכמים ודקדק בכל החוקים הרבים של יום המנוחה, ויהי היום והיה צריך ללכת אל מקום רחוק אחד לדבר מצוה. והדרך דרך מדבר גדול מהלך שנים עשר יום. ושם רבה חית השדה וגם שודדי אדם; רק שירות שירות עברו בדרך הזה כולם מזוינים, וישכור לו הרב פרד לרכוב עליו במדבר וישם עליו צרור חפציו, ועמו

* עמ"י „מעשיות נוראים ונפלאים“ — נדפס ב„העולם“ ברלין.

יצאו לדרך עוד חברת אנשים רוכבים על פרדות וגמלים; ותנאי הותנה את ראש השיירה לנח ביום השבת, ובעד היום הוא ישלם לו משכורתו פי שלשה ויצאו לדרך.

היו ימי שרב. חום גדול מלא את פני האדמה לענות אדם ובהמה. ובכל אשר הם הולכים ועוברים רק שמי נחשת ממעל וערמות חול מתחת, אין צמח ואין מעין, ויכלו להם כבר ביום החמישי המים מן החמת ולא אבו לנח ביום הששי ולחכות עדי תעבור השבת.

היום רד, השמש נטה לבוא, הרב הפציר במלויו עד בוש, כי ישארו פה עמו, כי בנפשו הוא לחלל יום קדוש כזה, וימאנו האנשים שמוע לו ויתנו בתף סוררת לכל בקשותיו. ויאמרו, כי אם לא ילך עמם, אז יעזבוהו לנפשו. כרגע עמד הרב נדהם מעוצב ודאבון רוח, ויתרוצצו בו הדעות, אם ללכת עמם בשעת הסכנה, או לחלל, כי ירא מאד להשאר בדרך ותדבקו הרעה. והמנהל אין בו לאמר: אל נא תעכב אותנו עוד בדרכנו, ויקם וירד הרב מעל הפרד ויקח צרורו מאתו ויאמר: אשאר בכאן לנח, והי' יעמוד לי. וישחקו חבריו עליו ועל סכלות לבו; ואחדים מהם דאגו ואמרו: הולך הוא זה למות בעפור אטונתו. ותעזוב אותו השיירה ותלך לדרך, וישאר הוא לבדו במדבר.

והשבת באה ותפרוש את כנפיה בכל רחב העולם. נפו צללי ערב, והרב הוציא מאמתחתו את בגדי הכבוד וישם אותם עליו, ויפן פניו למזרח ויתפלל ויזמר תפלת הערב בקול געים, ויקבל את השבת השאננה בבטחון לב.

ובכלותו להתפלל, הוציא שוב מצרורו שתי עוגות חלות אשר אתו לקדש עליהן את היום, ויאכל מהארוחה המעטה אשר לפניו ושפתיו תהללנה בזמירות אח יום השבת כי קדוש.

ובישבו כך על צרורו מזמר לכבוד קונו ויסב עיניו וירא, והנה ארי אדיר עומד ממולו, ותפול עליו הרהרמות למראהו ולא האמין בחייו. אך הארי רבץ לפניו ויבט עליו בחמלה כאומר אליו: אל תירא, אך להגן עליך באחי. והפחד חלף לאט לאט מלבו ויתרגל כמעט קט אל מלך החיות, ויקח מלחמו ויתן למלוו, וישב לארוחתו ולזמירותיו ויברך בכונה את ברכת המזון, וישם אחר זה ראשו על צרורו, ויפקד את נשמתו בצל עליון. וגם הארי נרדם ויישן, וחלום לא בעת את השוכב. באה בעפרות המדבר נבואת חוזה ישראל אשר חזה: גחה שקטה כל הארץ!

ויעבור הלילה והשחר הבקיע אורו, וייקץ הרב משנתו, וירא את השומר שוכב וכורע למולו; וגם הארי התנער, ויברכו שניהם לאלהי הבקר.

ויתפלל הרב תפלת שחרית ומוסף ויחלקן ביניהם את ארוחת השבת חלק כחלק ויאכלו וישבעו ויישיבו לבם. — ויקם הארי ויטייל סביב הרב, והרב מבלה את יום הקדוש בשירות ובתשכחות. שמח הי' ביצוריו!

ובבוא השמש, התפלל הרב תפלת מנחה וערבית ויכרל בין יום שכלו קודש ובין הבא אחריו. ויחל הארי להגיע זנבו ככלב נאמן וילקק ידי הצדיק בפיהו ובלשונו ויכרע וירבץ עוד הפעם לרגלו, למען ירכב על גבו. ויבן הרב את הפצו וישם עליו את צרורו, כעל פרד, וישב גם הוא עליו, ויתנשא הארי בדהרות אבירים, וירץ כסוס דוחר

בהריתו ריח מלחמה, הרב אחז בשערות * צוארו הרחב ויהיו לרסן בידיו. וישאהו הארי במרוצה כל הלילה, ותנהמנה החיות מכל עבר, והרב בשח לבו. ויהי בעלות השחר וישיגו שניהם את בעלי השירה, רוכצים על יד הגמלים והפרדים. ויתמהו איש אל אחיו וישתוממו. וינת הארי, וירד הרב ממנו בשלום ויברכו. והארי נהם בקול תרועות עז. קוצות שערותיו התעופפו והוא הרים את זנבו, וישב המדברה, וחיש התעלם מעיני רואיו ואיננו. ויפלו האנשים על פניהם ויאמרו: עתה ידענו כי גדול אלהי השבת!

בנים לגבולם*

"חלק אחד שמעה אננו מתרומות נפלאותיו של איש מורם מעם קדוש יאמר לו ותהלכותיו בקודש". רבי חיים בן עטר, הוא היה טופת לרבים בגדולתו וביראתו, הורה לתלמידיו נתיבות חיים ובלקח שפתו מהר כל לב. יומם ולילה שקד על דלתות סתרי התורה וקבע להן משמורות. כה ישב בששת ימי המעשה עמוף בטליתו כאחד ממלאכי מרום, וכיום השבת, יום שבו שבת ארון עולמים מכל מלאכה, הוסיף עוד לקבל עליו יחודי שמים ונחה עליו נשמת עליונים ויחזה את האלהים ויתקדש.

ויהי בקראו פעם בתורה את המקרא: והיה כי יביאך ה' אל הארץ כאשר נשבע לך ולאבותיך, ותתלהב נפשו ותחגענע לראות את ארמת הקודש ולנשק את אבניה. ויקם וישנס את מתניו וישם פניו אל הארץ ויעבור אררות ימים ולא נתן תנומה לעפעפיו מרוב תשוקה "שבערה בו כאש יוקדת". ובערב השבת אחת "בקע כשחר אורו אל קרית מלך רב". היא עיר האלהים ירושלים, חביון משכן ה' אשר טמעל לה עומד בסא כבודו. ויפול הרב על פניו כבואו בשעריה וינשק רגביה ויבך מרוב שמחה. וישבו הבנים אל שלחן אביהם!

והנשם הבריאה ותשאף רוח אחרי עמל רב, כל הרי אלהים הרימו ראשיהם, גאו גבעות הארץ, מלאכי בית דוד מתעלים ושבים על כסאם. החיות נותנות בשיר קולם, ונשמע קול תרועה: הללו אל! ישמח ה' בקדושינו!

* עפ"י "נוראות אנשי מעשה".